

Міністерство освіти і науки
України
Інститут спеціальної педагогіки
НАПН України

**ПРОГРАМА З КОРЕКЦІЙНО-
РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ**

«РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ»

**ДЛЯ ПІДГОТОВЧИХ, 1-4 КЛАСІВ
СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ ДІТЕЙ
ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО
РОЗВИТКУ**

підготовчі, 1-4 класи

Омельченко І.М., Федорович Л.О.

Київ – 2016

УДК 376 – 056.34:616.89.-008.1]:
ББК: 373.2/3.016: 74.56: 811.161.2'233] (073)
П –78

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ МОНУ №476 від 29.04.2016)*

Автори-розробники програми:

ОМЕЛЬЧЕНКО Ірина Миколаївна, кандидат психол. наук, с.н.с., старший науковий співробітник лабораторії інтенсивної педагогічної корекції Інституту спеціальної педагогіки НАПН України;

ФЕДОРОВИЧ Людмила Олександрівна, кандидат пед. наук, доцент.

Рецензенти:

МАКАРЕНКО Ірина Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дефектології та психологічної корекції Інституту педагогіки і психології Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (Луганська область, м. Старобільськ).

ГЛОМОЗДА Ірина Віталіївна, заступник директора з навчально-виховної роботи КЗ КОР «Трипільська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат І-ІІ ступенів».

ЧУБЕНКО Оксана Володимирівна, вчитель-логопед Полтавського навчально-реабілітаційного центру Полтавської обласної ради.

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку / І.М. Омельченко, Л.О. Федорович. – К, 2016. – 187 с.

У програмі з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із ЗПР запропоновано алгоритми корекційно-розвиткової роботи в кожному класі із диференціацією її змісту на корекційно-логопедичну та розвиткову із врахуванням порушень мовлення (фонетичних, фонетико-фонематичних, загального недорозвитку мовлення, дизартрій, ринолалій, лексико-граматичних недоліків; дислексій і дисграфій) у дітей із ЗПР. Розкрито зміст роботи вчителя-логопеда і вчителя початкових класів за видами мовленнєвої діяльності (слухання-розуміння (аудіювання), говоріння, читання і письмо) та окремим блоком запропоновано зміст роботи з формування спілкування.

Упровадження програми сприятиме розширенню можливостей розвитку усного та писемного мовлення, формуванню лінгвістичної, читацької, комунікативної компетентностей шляхом запровадження інноваційної системи корекційно-розвиткової роботи з молодшими школярами із затримкою психічного розвитку.

Програма адресована вчителям-логопедам, учителям-дефектологам, вчителям початкових класів різних типів навчальних закладів, які відвідують молодші школярі із ЗПР, науково-педагогічним працівникам вишів, студентам ВНЗ, усім, кого цікавлять проблеми розвитку мовленнєвої діяльності в зазначеній категорії дітей.

© Омельченко І.М., Федорович Л.О., 2016

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....4

1. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для підготовчих класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку.....20
2. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для перших класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку44
3. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для других класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку.....71
4. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для третіх класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку.....108
5. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для четвертих класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку.....135

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ І НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ.....183

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку розроблена на виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.13 р. № 607 про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими потребами та Наказу Міністерства освіти і науки України від 23.01.2015 р. №44 «Про розроблення корекційно-розвиткового та методичного забезпечення спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів».

Корекційно-розвиткові заняття з курсу «Розвиток мовлення» – важлива складова навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів та інших типів навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (навчально-реабілітаційних центрів, інтегрованих та інклюзивних класів), яка покликана сприяти цілеспрямованому подоланню порушень мовлення та удосконаленню мовних, мовленнєвих і соціально-комунікативних умінь і навичок у зазначеній категорії дітей. Його основною метою є подолання порушень мовленнєвого розвитку (фонетико-фонематичного недорозвитку, загального недорозвитку мовлення III і IV рівнів, дизартрій, дисграфій і дислексій) та формування на цьому підґрунті ключової комунікативної компетентності через розвиток основних предметних компетентностей: мовної, мовленнєвої, читацької, соціокультурної у молодших школярів із затримкою психічного розвитку (далі ЗПР).

Види мовлення є особистісно-діяльним інтегрованим результатом засвоєння різних аспектів мовлення та виділяються в залежності від характеру мовлення (внутрішнє і зовнішнє), способу його організації (усне та писемне), міри активності (продуктивні: говоріння і письмо та рецептивні: слухання і читання). Корекційний розвиток чотирьох видів мовленнєвої діяльності: слухання-аудіювання (розуміння), говоріння, читання, письма та формування на цій основі спілкування стало основною концептуальною ідеєю розробленого нами змісту курсу «Розвиток мовлення» для дітей молодшого шкільного віку із ЗПР. У процесі розвитку та навчання відбувається становлення комунікативної особистості дитини із затримкою психічного розвитку, здатної до самостійної (інколи з допомогою дорослого) мовної, мовленнєвої, читацької діяльності та спілкування із врахуванням різноманіття соціальних і культурних контекстів взаємодії – у навчанні, вдома та під час дозвілля. На корекційно-розвиткових заняттях вирішуються специфічні, корекційні завдання, які в наступності реалізуються в навчальний і позаурочний час із дітьми із ЗПР, зважаючи на наскрізний характер комунікативної компетентності.

Для реалізації основної ідеї (мети) вирішуються наступні *стратегічні та тактичні завдання*:

- подолання недоліків у розвитку усного та писемного мовлення учнів із ЗПР;

- формування у дітей фонематичного сприймання, звукового аналізу й синтезу;
- розвиток у школярів із ЗПР умінь сприймати, розуміти, аналізувати літературні і навчальні тексти різних видів;
- розвиток загальномовленнєвих (дихання, артикуляції, голосу) умінь і навичок;
- формування первинних умінь і навичок вимови голосних та приголосних звуків (постановка, автоматизація, диференціація) та розвиток слухової і вимовної диференціації дзвінких і глухих приголосних; розрізнення на слух твердих і м'яких звуків та усвідомлення їх правильного артикуляційного укладу при вимові;
- формування умінь створювати власні висловлювання за змістом прочитаного (прослуханого);
- уточнення і збагачення лексики (збагачення словника, уточнення значення слова, формування лексичної системності, структури значення слова, закріплення зв'язків між словами);
- розвиток граматичного боку (словозміни, словотворення) й формування морфологічної і синтаксичної систем мовлення;
- розвиток самостійного зв'язного мовлення;
- формування в учнів із ЗПР повноцінних навичок читання і письма як базових у системі початкового навчання;
- формування хронотопу (часопростору) спілкування як основи для успішних безпосередніх та опосередкованих комунікативних дій з Іншим (міжсуб'єктних та внутрішньосуб'єктних) у просторі соціуму, культури, природи та просторі персоналізованого «Я» із розумінням причин і прогнозом учинків Іншого;
- присвоєння соціокультурних та морально-етичних цінностей через художні образи літературних творів і усвідомлення на цій основі ціннісного ставлення до інших людей у різних соціокультурних просторах і контекстах.

Корекційно-розвиткові заняття із «Розвитку мовлення» – багатофункціональні. Комунікативно-мовленнєві уміння і навички є базовими для освоєння інших компетентностей; формуються на уроках і в позаурочний час; мають не лише предметний, а й загальнонавчальний характер; є засобом вивчення всіх шкільних курсів.

Зміст із корекційно-розвиткової роботи з розвитку мовлення у молодших школярів із ЗПР визначається нами на основі таких принципів: **диференціації, психолінгвістичного, зв'язку «мови-мовлення-спілкування», синергії (спільності, поєднання) видів мовленнєвої діяльності на корекційно-розвиткових заняттях.**

Принцип диференціації є визначальним у структуруванні змісту роботи на корекційно-логопедичну та розвиткову. Корекційно-логопедичну роботу реалізує вчитель-логопед, а розвиткову забезпечує – вчитель початкових класів (або вчитель-дефектолог) в умовах спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку.

Зміст корекційно-логопедичної роботи визначений через реалізацію сукупності функцій вчителя-логопеда (подолання порушень усного мовлення шляхом розвитку: мовленнєвого дихання, моторики, артикуляційного апарата та звукоутворення, інтонаційної виразності мовлення; удосконалення лексичного та граматичного ладу; формування морфологічної і синтаксичної систем мови та розвиток зв'язного мовлення; подолання порушень писемного мовлення). Вчитель початкових класів реалізує зміст роботи з розвитку мовлення на уроках і в позаурочний час, а також у межах годин, що відводяться для визначених видів діяльності.

Корекційно-розвиткова робота з розвитку мовлення може бути ефективною тільки за умови тісної співпраці вчителя-логопеда й вчителя початкових класів у справі подолання порушень мовлення й розвитку на цьому підґрунті комунікативної компетентності молодших школярів із затримкою психічного розвитку. Саме тому, доречним є рівноцінний розподіл годин відведених на корекційно-розвиткові заняття з розвитку мовлення між зазначеними фахівцями в умовах спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку.

Принцип диференціації реалізується у змісті роботи вчителя-логопеда та вчителя початкових класів, що представлений у першій і другій колонках програми. Однак, хоча зміст корекційно-розвиткової роботи диференційований на корекційно-логопедичну та розвиткову, ключові положення викладені у першій колонці, а в другій колонці зазначені лише завдання, які реалізує вчитель початкових класів на підґрунті сформованих основ мовленнєвої діяльності. Відповідно, у власній професійній діяльності вчителі початкових класів упроваджують зміст розкритий у другій колонці, але мають розуміти зміст роботи вчителя-логопеда з метою усвідомлення цілісності процесу корекції і розвитку мовлення у дітей із затримкою психічного розвитку.

Психолінгвістичний принцип передбачає особливий ракурс, в якому вивчається мова, мовлення, спілкування та пізнавальні процеси. Цей ракурс передбачає розгляд мовленнєвої діяльності як активної, цілеспрямованої, опосередкованої мовою і обумовленої ситуацією взаємодії дітей між собою. Мовленнєва діяльність (далі МД) може входити в іншу, більш широку діяльність, наприклад у трудову та пізнавальну. МД – це активний, цілеспрямований, мотивований, предметний (змістовний) процес видачі або прийому сформованої й сформульованої за допомогою мови думки, спрямованої на задоволення комунікативно-пізнавальної потреби дитини із затримкою психічного розвитку в процесі спілкування.

Принцип зв'язку «мови-мовлення-спілкування» передбачає співвідношення мови, мовлення і спілкування у процесі корекційно-розвиткової роботи в учнів із затримкою психічного розвитку. Спілкування визначається в психології як діяльність, спрямована на вирішення завдань соціального зв'язку. Діяльність спілкування виступає як загальний тип специфічно людської діяльності, приватним виявом якої є всі види взаємодії людини з іншими людьми та предметами довкілля.

Головним та універсальним видом взаємодії між людьми в людському суспільстві є мова, мовленнєва діяльність. Таким чином, діяльність спілкування і мовленнєва діяльність розглядаються в загальній психології як загальне та часткове, як ціле та частина. Мова в цьому випадку може розглядатися як форма та, водночас, як спосіб діяльності спілкування. Мовленнєва діяльність не обмежується рамками спілкування в людському суспільстві, вона має два основні варіанти свого здійснення. Перший – процес мовленнєвого спілкування, на який припадає приблизно дві третини всього «пласта» мовленнєвої діяльності; другий – індивідуальна мовномисленнєва діяльність, яка реалізується за допомогою внутрішнього мовлення і внутрішньосуб'єктного спілкування.

Впровадження принципу тріадичного зв'язку досягається шляхом цілеспрямованої корекційно-розвиткової роботи фахівців з формування мови (мовного аналізу та синтезу, морфології, синтаксису, лексики та семантики) та мовлення (усного: звуковимови, темпо-ритму, лексико-граматичного боку, фонаційного оформлення висловлювання, зв'язного мовлення; письма та читання) і спілкування.

Принцип синергії видів мовленнєвої діяльності на корекційно-розвиткових заняттях передбачає взаємодію чотирьох видів мовленнєвої діяльності. Кожен вид мовленнєвої діяльності має специфічний характер функціонування психофізіологічних механізмів, проте, аудіювання має зв'язок із кожним з них. Відсутність взаємопов'язаної основи в процесі корекційно-розвиткової роботи не сприяє формуванню продуктивних та рецептивних видів мовленнєвої діяльності, гальмує формування кожного з них, не надає можливості домогтися суттєвих результатів.

Синергія з точки зору методичного явища являє собою взаємодію, з'єднання, інтеграцію окремих видів мовленнєвої діяльності для досягнення кращого результату корекційно-розвиткової роботи, аніж результат використання кожного виду окремо, або по черзі. Розрізняють чотири види мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання, письмо. Проте, помилковою є думка, що кожне вміння можна сформувати у відриві від інших мовленнєвих умінь.

Кожен вид мовленнєвої діяльності має специфічний характер функціонування психофізіологічних механізмів, але аудіювання має взаємозв'язки з кожним із них. Так, жоден вид мовленнєвої діяльності не може здійснюватися без налагодженого оперативного механізму – механізму граматико-семантичного оформлення повідомлення на «вході» чи на «виході».

Мисленнєво-мнемічні процеси, у тому чи іншому напрямку, реалізуються в усіх видах мовленнєвої діяльності залежно від мети: кодування розумових образів або декодування акустичних чи зорових сигналів. Механізм імовірнісного прогнозування (антиципації) відіграє виняткову роль у реалізації рецептивних видів мовленнєвої діяльності – аудіюванні та читанні, а аналогічний йому механізм упереджувального синтезу, відповідно, – у продуктивних видах мовленнєвої діяльності – говорінні та письмі.

Програма з «Розвитку мовлення» структурована за модулями, в яких розкривається зміст корекційно-розвиткової роботи з опанування видів мовленнєвої діяльності, а також враховано актуальний для лінгвопсихології принцип тріади мови-мовлення і спілкування, і у відповідності з ним запропоновано зміст роботи з формування спілкування. Відтак, програми корекційно-розвиткової роботи з розвитку мовлення структурно представлені у вигляді трьох колонок: 1) зміст корекційно-логопедичної роботи, який реалізується вчителем-логопедом; 2) зміст роботи з розвитку мовлення, який впроваджує вчитель початкових класів чи вчитель-дефектолог; 3) очікувані результати корекційно-розвиткової роботи.

Зміст корекційно-розвиткової роботи розкрито через модулі:

- ❖ Слухання-аудіювання (розуміння).
- ❖ Говоріння.
- ❖ Читання.
- ❖ Письмо.
- ❖ Спілкування.

Слухання-аудіювання (розуміння)

Слухання можна схарактеризувати як допоміжний вид індивідуально-психічної діяльності, включений у сферу комунікативно-суспільної діяльності людини. Представляючи собою різні види діяльності, говоріння і слухання однак об'єднані промовою як способом формування і формулювання думки за допомогою мови та мовлення. В якості продукту слухання виступає умовивід, до якого приходять дитина в процесі рецепції. Він може усвідомлюватись як продукт діяльності, а може і не усвідомлюватися в якості такого, представляючи собою в цьому випадку як би проміжне рішення, прийняте суб'єктом у ході діяльності.

Смислове сприймання мовного повідомлення органічно включає в себе осмислення, встановлення смислових зв'язків, смислових відповідностей, результатом яких є розуміння або нерозуміння цього повідомлення. У процесі смислового сприймання в слуховому аналізаторі дитини матеріал структурується, обробляється, модифікується. І цілком природно, що цей матеріал та засоби його обробки повинні утримуватися, зберігатися в часі для здійснення осмислення. Утримання, збереження зовнішнього впливу, як відомо, здійснюється пам'ятю. Це визначає обумовленість сприймання і в цілому слухання як виду мовленнєвої діяльності особливостями пам'яті молодшого школяра із ЗПР.

Внутрішнім результатом слухання, наприклад, є розуміння (чи нерозуміння) смислового змісту тексту і подальше говоріння, результат продуктивних видів мовленнєвої діяльності – реакції (вербальна чи невербальна) інших людей на висловлювання як їх продукт.

В якості умов, що визначають успішність слухання, але залежать від мовця, можуть бути названі наступні: 1) артикуляційні дані мовця (артикуляційна чистота, ступінь редукації); 2) час пред'явлення (тривалість

звучання повідомлення), 3) темп виголошення (середня тривалість складу); 4) ступінь зацікавленості мовця в тому, щоб бути зрозумілим, що виявляється в емоційності, чіткості виділення логіки викладу та адекватності інтонаційного оформлення думки.

Говоріння

Говоріння є різновидом мовленнєвої діяльності, що забезпечує діалогічне та монологічне мовлення, яке спрямоване до однієї особи або до необмеженої кількості осіб; має певну мету, мотив, в основі говоріння – потреба; воно є предметом думки особи, яка говорить. Діалог як форма мовлення складається з реплік (окремих висловлювань), з ланцюга послідовних реакцій; він здійснюється у вигляді чергування звернень, питань і відповідей або у вигляді розмови (бесіди) двох чи декількох учасників мовленнєвого спілкування. Діалог як форма мовленнєвого спілкування, спирається на спільність сприймання довкілля співрозмовниками, загальний контекст ситуації, знання предмета мовлення. У діалозі, поряд із власне мовними засобами усного мовлення, суттєву роль відіграють і невербальні компоненти – жест, міміка, а також засоби інтонаційної виразності. Зазначені особливості визначають характер мовленнєвих висловлювань у діалозі. Структура діалогу допускає граматичну неповноту, опускання окремих елементів граматично розгорнутого висловлювання, наявність повтору лексичних елементів у суміжних репліках, вживання стереотипних конструкцій розмовного стилю (мовні «штампи»). Найпростіші форми діалогу (наприклад, репліки-висловлювання за типом ствердження або негативної відповіді).

Одиницею діалогу є тематично об'єднаний ланцюг реплік, що характеризується семантичною, структурною і смисловою закінченістю – так званою «діалогічною єдністю». Достатнє розкриття теми, смислова закінченість і структурна єдність у діалозі визначаються адекватним використанням мовних та позамовних засобів у конкретній ситуації мовного спілкування, виступають як основні критерії зв'язності розгорнутого діалогічного мовлення.

Монологічне мовлення – це один із видів говоріння, безпосередньо спрямований на співрозмовника. Монологічне мовлення (монолог) – вид зв'язного мовлення однієї особи, комунікативна мета якого полягає у повідомленні про будь-які факти, явища реальної дійсності. До основних властивостей монологічного мовлення відносяться: односторонній і безперервний характер висловлювання, довільність, розгорнення, логічна послідовність викладу повідомлення, обумовленість його змісту орієнтацією на слухача, обмежене вживання невербальних засобів передачі інформації. Особливість цієї форми мовлення полягає в тому, що її зміст, як правило, заздалегідь заданий і попередньо планується. Порівнюючи монологічну та діалогічну форму мовлення виділяються такі якості монологічного мовлення, як відносна розгорнутість, велика довільність та програмування.

Реалізація зв'язного розгорнутого висловлювання для молодших школярів із ЗПР є складною так як передбачає утримання в пам'яті складної програми породження мовного повідомлення, використання всіх видів контролю за

процесом мовленнєвої діяльності з опорою як на слухове, так і на зорове сприймання (складання розповіді за наочним матеріалом). У порівнянні з діалогом монологічне мовлення більш контекстне та передбачає ретельний відбір адекватних лексичних засобів і використання різноманітних, в тому числі складних, синтаксичних конструкцій.

Читання

Читання є одним з основних видів мовленнєвої діяльності. Зазначена форма реалізації мовленнєвої діяльності відіграє величезну роль у збереженні і передачі соціального досвіду людства; велика її роль у пізнавальній діяльності, у навчанні та вихованні дитини із затримкою психічного розвитку.

Читання є аналітико-синтетичним інтелектуальним процесом, що включає звуковий аналіз і синтез елементів мови. Особливо виразно аналітико-синтетичний характер читання проявляється на ранніх етапах його розвитку у дитини, зокрема, коли вона аналізує літери, «переводить» їх у звуки, об'єднує останні в склади, а зі складів «синтезує» слово. Стратегія читання полягає в забіганні наперед («антиципації») і в поверненні назад (контролі), забезпечується складним актом рухів очей. Рухи очей є лише умовою, необхідною для здійснення функції читання; що ж стосується самого процесу читання, то він характеризується взаємодією, принаймні, двох рівнів – сенсомоторного та семантичного. Сенсомоторний рівень складається, у свою чергу, з декількох тісно взаємопов'язаних «ланок»: ланка звуко-літерного аналізу; ланка утримування, збереження одержаної інформації (в пам'яті); смислові здогадки, що виникають на основі цієї інформації; звіряння, контроль (співвіднесення виникаючих гіпотез із існуючим матеріалом).

Сенсомоторний рівень забезпечує «техніку» читання – швидкість сприймання, його точність. Семантичний рівень, на основі даних сенсомоторного рівня, обумовлює розуміння значення і смислу окремих слів і цілого мовного висловлювання. Для здійснення процесу читання необхідна збереженість і взаємодія зорового, акустичного і кінестетичного аналізаторів, спільна робота яких є психофізіологічною основою процесу читання.

Формування навичок читання в учнів із затримкою психічного розвитку здійснюється в процесі тривалого і цілеспрямованого навчання і корекційно-розвиткової роботи. Основними стадіями формування діяльності читання є: етап оволодіння звуко-літерними позначеннями; поскладове читання; етап становлення синтетичних прийомів читання; етап «синтетичного» («побіжного», злитого) читання.

Письмо

Письмо розглядається як складний психічний процес, що включається в мовленнєву діяльність. Першим і основним компонентом процесу письма є звуковий аналіз слова, що передбачає вміння виділяти окремі звуки в слові та перетворювати їх у стійкі фонемі. Другим компонентом, що входить у процес

письма, є операція співвіднесення кожного виділеного зі слова звуку з відповідною йому буквою. Третьою ланкою є перешифровка зорового уявлення букви в адекватні їй графічні позначення, реалізовані, у свою чергу, за допомогою комплексу послідовних рухів. Письмо як діяльність реалізується за допомогою наступних ланок: виникнення наміру, мотивів письма; створення задуму; створення на його основі загального смислу; визначення змісту писемного мовлення; регуляція діяльності та здійснення контролю за виконуваними діями. Психофізіологічний (або сенсомоторний) рівень складається з двох підрівнів – сенсо-акустико-моторного та оптико-моторного. Сенсо-акустико-моторний підрівень складається з ланок, що забезпечують «технічну» реалізацію процесу письма: процес звукорозрізнення. Він створює основи для операцій акустичного та кінестетичного аналізу звуків, аналізу слова, для вміння виділяти стійкі фонemi та артикулеми. Робить можливим встановлення послідовності в написанні букв у слові. Ці процеси, у свою чергу, забезпечуються механізмом слухомовної пам'яті. На оптико-моторному підрівні відбуваються складні процеси перешифровки з одного коду мови на інший: зі звуку на букви; з букви на комплекс тонких рухів руки. В моторних предметних діях втілюється відповідне написання кожної окремої літери. Слід враховувати, що співвідношення між звуком і буквою, між фонемою і графемою (у більшості «розвинених» мов світу) досить складні. Складна взаємодія, єдність цих рівнів і забезпечує письмо.

Несформованість письма та труднощі його формування в молодших школярів із затримкою психічного розвитку носять системний характер. У дітей із ЗПР механізми порушення найчастіше комплексні і полягають у сфері не тільки елементарних психічних процесів (моторики, графомоторної координації, порушення звукового аналізу та синтезу), а й у сфері вищих психічних функцій – в порушенні загальної поведінки, несформованості уваги, абстрактних форм мислення та особистості.

Передумовами становлення писемного мовлення у дітей є наступні:

- можливість засвоєння діяльності письма і читання обумовлена рівнем сформованості усного мовлення, довільного володіння ним, насамперед, сформованістю операцій аналізу та синтезу усного мовлення;
- збереженість просторового сприймання і уявлень (просторових зорово-просторових та сомато-просторових), відчуття свого тіла в просторі;
- сформованість рухової сфери, різних видів праксису (постави, динамічного, просторового, конструктивного);
- сформованість оптико-моторної і слухо-моторної координації;
- формування у дітей (хоча б на мінімально достатньому рівні) абстрактного мислення, «символічних» способів діяльності, які можливі при поступовому переході від предметно-практичних способів дії до абстрактних;
- сформованість загальної поведінки, емоційно-вольової сфери як необхідних для оволодіння особистісними якостями, пізнавальними та навчальними мотивами діяльності.

Спілкування

Спілкування із Іншим сприяє осмисленій поведінці, ідентифікації та емпатійному розумінню, а ставлення особистості до Іншого обумовлює специфіку самоствавлення, яке формується на основі емоційно забарвлених міжособистісних взаємин. При формуванні спілкування вчитель початкових класів, по-перше, має послуговуватись типологією Іншого: «Я – Інший в соціумі (реальний Інший)», «Я – Інший в культурі (символічний Інший)» та «Я – Інший як частина Я (персоналізований Інший)»; по-друге, він має розуміти, принципи відмінності таких форм інформаційного обміну, як *спілкування і комунікація*. Спілкування являє собою міжсуб'єктну взаємодію, яка характеризує обох суб'єктів як активних, свідомих, здатних вільно обирати способи своїх дій, в той час як комунікація – це вплив суб'єкта на іншу людину як на об'єкт власної активності за допомогою передачі знань, відомостей, уявлень. Комунікація спрямована на передачу інформації, яка носить безособовий характер, містить фактичні знання. Відповідно до цього її структурна схема виглядає наступним чином: адресант (комунікатор, або відправник повідомлення), повідомлення (текст), адресат (одержувач повідомлення); на відміну від структурної схеми спілкування: партнер, засоби спілкування, партнер. Ці структурні схеми наочно показують принципи відмінності двох процесів комунікативного розвитку – комунікації та спілкування.

Важливу роль у процесі спілкування відіграє ціннісно-смісловий розвиток особистості молодшого школяра із затримкою психічного розвитку. Основою ціннісно-сміслового розвитку виступають ціннісно-сміслові відносини, які проявляються в ставленні до цінностей культури, до рідних і незнайомих людей, у вербальних і невербальних способах спілкування, у взаємодії і співпраці. В якості орієнтирів у системі цих відносин виступають присвоєні дитиною цінності, а зміст вона відкриває в різних ситуаціях дитячого життя (ігри, спілкування з однолітками, дорослими, з улюбленою іграшкою та уявним компаньйоном, з анімаційними персонажами тощо).

Відповідно до вищевикладених теоретичних позицій нами запропоновано зміст із формування спілкування за наступними напрямками:

Простір спілкування. Спілкування у просторі соціуму.

- Культура ввічливого спілкування.
- Спілкування як взаємодія (децентровані дії).
- Спілкування як співпраця.
- Спілкування як рефлексія.

Спілкування у просторі культури.

• Парасоціальне спілкування з медіаперсонажем (з анімаційного серіалу чи мультфільму).

Спілкування у просторі природи.

• Етичні бесіди, діалоги та полілоги про доброзичливе ставлення до тварин і рослин.

Спілкування у просторі персоналізованого «Я».

- Формування позитивного образу Я: «соціального Я», «внутрішнього Я» та «соціокультурного Я».

Час спілкування. Розуміння причин і прогноз учинків Іншого.

- Ознайомлення дітей із різними соціально-комунікативними ситуаціями в яких актуалізується необхідність визначення можливих причин поведінки (власної та Іншого) й розвивається здатність до прогнозу дій і вчинків людей.

Цінності спілкування. Присвоєння соціокультурних та морально-етичних цінностей.

Вище зазначені модулі в свою чергу необхідно реалізувати з врахуванням алгоритмів корекційно-розвиткової роботи при різних порушеннях мовлення у молодших школярів із ЗПР. Алгоритм – набір інструкцій, які описують порядок дій фахівця, щоб досягти результату за визначений час.

Алгоритми корекційно-розвиткової роботи з розвитку мовлення

У *підготовчих класах* спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із ЗПР (чи інших типах закладів) вчитель-логопед і вчитель-початкових класів реалізують зміст із формування видів мовленнєвої діяльності із врахуванням наступних *алгоритмів*.

1. Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР, які мають фонетичні порушення мовлення. У дітей із ЗПР з фонетичними порушеннями мовлення (далі ФПМ) – поєднуються порушення звуковимови (менше 6 звуків), складової структури слова та просодичних компонентів мовлення.

Мета алгоритму: підвищення рівня функціональної мовної й мовленнєвої готовності дітей із ЗПР. *Завдання алгоритму:* розвиток мовленнєвого дихання, моторики, артикуляційного апарата та звукоутворення; розвиток інтонаційної виразності мовлення (темпу, тембру, силу голосу, інтонації і наголосу); вдосконалення правильної вимови звуків: [ш, ж, ч, дж, щ], [л], [р] та розрізнення твердих, м'яких приголосних.

2. Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР, які мають фонетико-фонематичні порушення мовлення. У дітей із ЗПР з фонетико-фонематичними порушеннями мовлення (далі ФФПМ) спостерігаються порушення звуковимови, складової структури слова, просодичних компонентів та фонематичних процесів. Означене порушення процесів формування усного мовлення, зокрема вимови та фонематичних процесів, спостерігається перш за все внаслідок дефектів сприймання і вимовляння фонем. У дітей із ЗПР найчастіше виявляється незасвоєння передньоязикових, задньоязикових, свистячих і шиплячих звуків. *Мета алгоритму:* розвиток звукової сторони мовлення та формування фонетичної компетентності. *Завдання алгоритму:* розвиток загальномовленнєвих (дихання, артикуляції, голосу) умінь і навичок; формування первинних вимовних умінь та навичок голосних і приголосних звуків (постановка, автоматизація, диференціація); слухова й вимовна диференціація дзвінких і глухих приголосних звуків; розрізнення на слух твердих і м'яких звуків та формування їх правильного артикуляційного укладу

при вимові; розвиток звукового аналізу: упізнання та розрізнення заданого звуку й визначення його місця в слові та включення слів із відпрацьованим звуком у мовлення.

3. *Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР, які мають загальний недорозвиток мовлення.* У дітей із ЗПР окресленої групи порушення мовлення можуть виявлятися у несформованості всіх компонентів мовленнєвої системи. *Мета алгоритму:* формування у взаємозв'язку лексико-граматичних, фонетико-фонематичних процесів та зв'язного мовлення як основних компонентів усного мовлення. *Завдання алгоритму:* розвиток лексико-граматичного та фонетико-фонематичного боку мовлення, що здійснюється одночасно за напрямками роботи з: корекції і розвитку загальномовленнєвих умінь і навичок, базових психологічних функцій і міжфункціональної взаємодії, збагачення активного та пасивного словника, граматичної будови та зв'язного мовлення, фонетико-фонематичних процесів.

4. *Навчання дітей із ЗПР грамоти.* Система корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР у підготовчому класі структурно включає різні види роботи, зокрема навчання грамоти як складової частини системи подолання ФФПМ і ЗНМ. Визначений алгоритм включається в систему роботи з дітьми із ЗПР, які мають ФФПМ у другому півріччі, а з дітьми із ЗПР, які мають ЗНМ може застосовуватись паралельно. *Мета алгоритму:* підготовка дітей до опанування читанням і письмом, вивченням звуків і букв, формування звуко-буквеного аналізу, удосконалення навичок слухання і говоріння, розвиток зв'язного мовлення і спілкування. *Завдання алгоритму:* ознайомлення з поняттями «речення», «слово», «склад»; зі звуками та буквами; робота з диференціації звуків та букв.

5. *Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР із розвитку дрібної моторики та підготовки руки до письма.* Серед факторів готовності до навчання у школі для учнів із ЗПР важливого значення набуває готовність до оволодіння графомоторними навичками. Графомоторна навичка – це положення і рухи правої (лівої) руки, що дозволяють зображувати письмові знаки звуків та їх з'єднання. Правильно сформована графомоторна навичка дозволяє писати букви чітко, красиво, розбірливо, швидко. *Мета алгоритму:* створення умов для розвитку дрібної моторики, зорово-просторового сприймання і зорово-моторної координації, просторово-графічної орієнтації, спрямованих рухів руки. *Завдання алгоритму:* розвиток дрібної моторики пальців рук, рухових умінь і навичок, зорово-моторної координації й просторово-графічної орієнтації, уміння вести руку за заданою траєкторією та правильно тримати олівець, ручку.

Розвиток мовленнєвої діяльності у *перших класах* спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів (чи інших типах закладів) для дітей із ЗПР визначається із врахуванням наступних *алгоритмів:*

1. *Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР, які мають фонетико-фонематичні порушення мовлення.* Несформованість фонематичних процесів провокує труднощі у формуванні мовного аналізу та синтезу на рівні звукової і складової структури слова, що виявляються у невмінні скласти слово із звуків,

а також фіксуються у вигляді пропусків, заміन, перестановок звуків та складів. *Мета алгоритму:* створити умови для розвитку звукової складової мовлення, фонематичних процесів, навичок звукового та складового аналізу та синтезу. *Завдання алгоритму:* удосконалення диференційованої рухливості артикуляційного, дихального і голосового апарата; корекція порушень вимови кожного звуку; автоматизація поставлених звуків; диференціація приголосних звуків у вимові (твердих і м'яких) й на слух (дзвінких і глухих) схожих за артикуляційно-акустичними ознаками; розвиток навички звукового та складового аналізу та синтезу.

2. *Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР, які мають ЗНМ.* Для дітей першого класу із ЗПР є характерним ЗНМ III-IV рівнів. У дітей зазначеної групи разом із недоліками фонетико-фонематичного характеру виявляються порушення смислової сторони мовлення (змішування видових та родових понять, використання стереотипних формулювань, недоліки лексичної складової мовлення, труднощі в передачі логічної послідовності, «застрявання» на другорядних деталях сюжету з використанням переважно коротких речень). *Мета алгоритму:* удосконалення і формування лексико-граматичних і фонетико-фонематичних складових, зв'язного мовлення. *Завдання алгоритму:* удосконалення лексики (збагачення, уточнення словника, формування лексичної системності, структури значення слова, закріплення зв'язків між словами); граматичного боку (словозміни, словотворення); формування морфологічної і синтаксичної систем мови; фонетико-фонематичної складової мовлення; розвиток самостійного зв'язного мовлення і навичок спілкування; підготовка дітей до оволодіння елементарними навичками читання і письма.

3. *Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР з навчання грамоти та попередження виникнення дислексії.* Навчання грамоті як процес оволодіння первинними уміннями читання і письма поділяється на три періоди (добукварний, букварний, післябукварний) і найчастіше проводиться починаючи з першого дня навчання у школі. *Мета алгоритму (на етапі добукварного періоду):* ознайомлення з поняттям «речення», «слово», «склад», «наголос», «звук» із формуванням навичок – слухання і говоріння, фонематичного слуху, уявлень про наголошений і ненаголошений склад, звуки мовлення; *на етапі букварного періоду:* формування початкових фонетичних уявлень і понять: «звуки мовлення», «голосні», «приголосні», «тверді та м'які приголосні», «дзвінкі та глухі», умінь правильно проводити звуковий, складовий, звуко-буквений аналіз, вдосконалювати граматичну будову, зв'язне мовлення і спілкування. *Завдання алгоритму:* удосконалення фонематичного слуху, вміння проводити елементарний звуковий аналіз фонетично нескладних слів; збагачення, уточнення та активізація словникового запасу школярів у процесі слухання і говоріння; первинне ознайомлення з буквою; читання складів; робота з графічними схемами слів.

4. *Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР із підготовки руки до письма та попередження виникнення дисграфії.* Успішне навчання в спеціальному загальноосвітньому навчальному закладі є одним із важливих завдань для дітей із ЗПР, які мають ФФПМ або ЗНМ. Саме для цієї категорії

дітей є важливим розвиток ручної і дрібної моторики та графомоторних навичок тобто оволодіння технікою письма та його складовою – гігієнічними навичками. *Мета алгоритму:* створення умов для формування технічних навичок письма: уміння користуватися засобами письма, орієнтуватися на сторінці зошита та у його розлінійці. *Завдання алгоритму:* формування та удосконалення дрібної моторики пальців рук, їх рухових умінь та навичок, розвиток зорово-моторної координації й просторово-графічної орієнтації, уміння вести руку за заданою траєкторією та правильно тримати ручку.

У других класах спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів (чи інших типах закладів) для дітей із ЗПР розвиток мовленнєвої діяльності передбачає застосування *алгоритмів:*

1. Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР, які мають дизартрію. Стерта дизартрія виявляється в стійких розладах вимови звуків і просодики, що виникають унаслідок не вираженого мікроорганічного ураження головного мозку. У дітей із ЗПР у поєднанні з дизартрією вимова звуків характеризується змішуванням, спотворенням, їх заміною або відсутністю (поширені порушення шиплячих і сонорних, тобто ті ж варіанти що і при дислалії, але звуки довго не автоматизуються і не вводяться в мовлення, особливо в складних за складовою структурою словах). *Мета алгоритму:* створити умови з формування звукової сторони мовлення, фонематичних процесів, навичок звукового та складового аналізу й синтезу. *Завдання алгоритму:* корекція порушення вимови кожного звуку й автоматизації поставлених звуків; диференціація звуків у вимові (твердих і м'яких) й на слух (дзвінких і глухих) приголосних схожих за артикуляційно-акустичними ознаками; розвиток навичок звукового та складового аналізу, синтезу.

2. Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР, які мають ринолалію. На відміну від механічної дислалії в разі ринолалії порушується вимова не тільки приголосних, а й голосних звуків, зазначене порушення вирізняється стійкістю порушень звуковимовної сторони мовлення. *Мета алгоритму:* створення умов для удосконалення фонетико-фонематичних складників мовлення, зокрема вимови голосних і приголосних звуків та просодичних компонентів (тембру, інтонації), а також лексико-граматичного боку та зв'язного мовлення як основних засобів успішного оволодіння писемним мовленням. *Завдання алгоритму:* нормалізація ротового видиху, тобто відпрацювання подовженого повітряного струменю при вимові усіх звуків крім носових, відпрацювання правильної артикуляції голосних і приголосних звуків, усунення назального відтінку голосу, виховання навичок диференціації звуків з метою попередження дефектів звукового аналізу, нормалізація просодичної сторони мовлення, автоматизація набутих навичок у вільному спілкуванні.

3. Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР, які мають ЗНМ. Для дітей другого класу із ЗПР характерним є ЗНМ IV рівня або нерізко виражений ЗНМ. В учнів із цим рівнем ЗНМ порушена вимова звуків в одній групі, спостерігаються заміни схожих за звучанням звуків, складова структура слів не має грубих порушень, але в окремих випадках, у складних словах фіксуються порушення у словозміні й словотворенні. *Мета алгоритму:* створення умов для

формування лексико-граматичних і фонетико-фонематичних процесів і зв'язного мовлення як основних компонентів усного мовлення з врахуванням типових та індивідуальних особливостей молодших школярів із ЗПР. *Завдання алгоритму*: розвиток фонетико-фонематичної і граматичної сторони мовлення (словозміни, словотворення), лексики, морфологічної і синтаксичної систем мови, зв'язного мовлення і розвиток спілкування.

4. Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР, які мають порушення читання. Упродовж навчання грамоті в учнів із ЗПР виявляється стійке порушення формування писемного мовлення, що виявляється у вигляді дислексії. В означеній категорії дітей спостерігаються повільне становлення навичок читання і наявність помилок, що характерні для різних видів дислексії. *Мета алгоритму*: розвиток навички читання та механізмів імівірнісного прогнозу. *Завдання алгоритму*: удосконалення немовленнєвих психічних функцій (зорова увага, просторові уявлення та ін.); корекція і вдосконалення навичок читання.

5. Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР, які мають порушення письма. В 2-му класі в учнів із ЗПР можуть виявлятися змішані форми дисграфії. Вияви такої форми дисграфії дуже різноманітні: пропуски букв (як голосних, так і приголосних) у словах, складах; додавання зайвих букв, складів; перестановки букв, складів; недописування слів; злиття декількох сусідніх слів; розриви слів; пропуски слів; порушення в позначенні меж речення. Серед орфографічних помилок переважають помилки в буквенному позначенні на письмі ненаголошених голосних звуків. У таких дітей виявляється несформованість складо-ритмічної структури слів й диференціація в слові наголошених і ненаголошених голосних звуків, що зумовлена несформованістю навичок мовного аналізу та синтезу. *Мета алгоритму*: подолання порушень письма на рівні звуку, букви, складу, слова, тексту. *Завдання алгоритму*: формування і вдосконалення навичок звуко-складового аналізу і синтезу слів; уміння диференціювати голосні та приголосні звуки, букви в усному і писемному мовленні; диференціювати дзвінки та глухі; тверді та м'які приголосні звуки; вдосконалювати навички правопису голосних і приголосних букв, складів, слів, речень, текстів.

У третій класі спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів (чи інших типах закладів) для дітей із ЗПР вчитель-логопед і вчитель-початкових класів реалізують зміст із формування видів мовленнєвої діяльності із врахуванням наступних алгоритмів:

1. Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР, які мають порушення лексико-граматичного боку мовлення. *Мета алгоритму*: усунути недоліки усного мовлення і сприяти розвитку його лексико-граматичної складової та формуванню зв'язного мовлення як базису для становлення комунікативної компетентності. *Завдання алгоритму*: закріплення навичок звукобуквенного аналізу зі встановленням співвідношення між буквами та звуками в слові; морфологічного складу слова; уточнення і збагачення словникового запасу; оволодіння дітьми словосполученням, зв'язком слів у реченні, моделями речень

різних синтаксичних конструкцій; розвиток навички побудови зв'язного висловлювання і розвиток спілкування.

2. *Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР, які мають дислексію (змішану).* Специфічні порушення читання (дислексії) слід відрізнити від помилок читання, що закономірно зустрічаються на перших етапах оволодіння читанням. Особливістю дислексичних помилок є їх специфічний характер, що виявляється у вигляді: незасвоєння букв, побуквенного читання, спотворення звуко-складової структури слова, порушенні розуміння прочитаного. Дислексія часто набуває змішаного характеру і корекційно-розвиткова робота передбачає інтегрований зміст впливу на різних рівнях розвитку мовленнєвої діяльності. *Мета алгоритму:* усунути порушення та розвивати складові механізми, що забезпечують опанування читанням на фонетико-фонематичному, лексико-граматичному та синтаксичному рівнях для успішного оволодіння читанням букв, складів, слів, речень, текстів. *Завдання алгоритму:* розвивати навички звукобуквенного аналізу зі встановленням співвідношення між буквами та звуками в слові; морфологічним складом, словозміною і словотворенням слів; різними синтаксичними конструкціями.

3. *Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР, які мають дисграфію (змішану).* Дисграфії в учнів третіх класів із ЗПР мають змішаний характер й передбачають роботу фахівців у напрямі подолання прогалин у фонетико-фонематичній, лексико-граматичній та синтаксичній складовій мовлення. *Мета алгоритму:* усунути порушення механізмів, що забезпечують оволодіння процесом письма в нормі на фонетико-фонематичному, лексико-граматичному та синтаксичному рівнях для успішного оволодіння грамотним письмом. *Завдання алгоритму:* розвивати навички звукобуквенного аналізу зі встановленням співвідношення між буквами та звуками в слові; морфологічним складом, словозміною і словотворенням слів; різними синтаксичними конструкціями.

Робота з розвитку мовленнєвої діяльності у **четвертих класах** спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів (чи інших типах закладів) для дітей із ЗПР визначається через упровадження наступних алгоритмів:

1. *Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР, які мають порушення лексико-граматичного боку мовлення.* Своєрідність виявів лексико-граматичних порушень полягає в тому, що граматичні форми чи категорії в різних ситуаціях можуть використовуватись правильно і неправильно в залежності від умов у яких реалізується усне мовлення. *Мета алгоритму:* вдосконалення лексико-граматичних засобів мовлення і адекватне використання їх у різних ситуаціях спілкування. *Завдання алгоритму:* розширення словникового запасу, формування умінь використовувати нову лексику за рахунок різних частин мови, уміння активно користуватися різними способами словотворення в самостійному мовленні в точній відповідності із задумом висловлювання, формування навичок планування і побудови зв'язних монологічних висловлювань і розвиток спілкування.

2. *Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР, які мають дислексію.* Залежно від патогенезу дислексій можна виділити наступні види: *фонематичні,*

що зумовлені недорозвиненням функцій фонематичної системи (труднощі з вимовою, диференціацією фонем, фонематичним аналізом і синтезом); *аграматичні*, що пов'язані з недорозвиненням граматичних узагальнень й читанням із граматичними помилками: неправильним відмінювання слів, змінами у відмінкових закінченнях, роді, числі, часі; *оптичні*, що зумовлені несформованістю зорового аналізу, синтезу та просторових уявлень; *семантичні*, що проявляються порушенням розуміння прочитаного й викликаються недорозвиненням звуко-складового синтезу і лексико-граматичної складової мовлення; *мнестичні*, що пов'язані з труднощами засвоєння відповідності букв та звуків, встановлення зв'язків між звуками та буквами й проявляються в труднощах засвоєння всіх букв, у недиференційованих замінах букв у процесі читання. *Мета алгоритму*: корекція порушень читання при різних формах дислексії та освоєння навички читання. *Завдання алгоритму*: розвиток граматично правильного мовлення; фонематичного сприймання; диференціювання фонем; просторово-часових орієнтирів; слухового, зорового, кінестетичного аналізаторів; слухової і зорової уваги, слухової і зорової пам'яті; фонематичного аналізу та синтезу, мовного аналізу та синтезу на різних рівнях, що забезпечують процес оволодіння читанням.

3. Корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР, які мають дисграфію. Найпоширенішим видом порушень писемного мовлення в учнів із ЗПР є дисграфія, саме тому корекційно-розвиткова робота передбачає усунення усіх її форм: *артикуляторно-акустичної* (при порушеннях вимови звуків, фонематичного сприймання і артикуляції), *акустичної* (при порушеннях фонематичного розпізнавання), *аграматичної* (при недостатньому розвитку лексико-граматичної складової мови), *оптичної* (при порушеннях зорово-просторових уявлень); *дисграфії*, що зумовлена порушенням мовного аналізу та синтезу. *Мета алгоритму*: розвиток механізмів письма з врахуванням типових та індивідуальних особливостей учнів із ЗПР. *Завдання алгоритму*: удосконалення фонетико-фонематичної й лексико-граматичної складової мовлення як передумови оволодіння навичкою письма, що є для кожного виду дисграфії специфічною; розвиток психофізіологічного механізму письма.

1. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення»
для підготовчих класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку
Усього: 175 годин (5 годин на тиждень); I семестр – 80 год.; II семестр – 95 год.

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
МОДУЛЬ I. СЛУХАННЯ-АУДІЮВАННЯ (ПРОВІДНИЙ АНАЛІЗАТОР: СЛУХОВИЙ)		
<p><i>Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР, які мають ФФПМ і ЗНМ.</i></p> <p>Розвиток фонематичних процесів: <i>Розвиток фонематичного слуху: упізнавання і розрізнення (сенсорного і перцептивного) (немовленнєвих звуків), ізольованих голосних і приголосних звуків, що правильно вимовляються, із низки звуків, слів; фонематичного аналізу і синтезу: виділення голосних, потім приголосних на фоні інших звуків, на тлі складу та односкладових багатоскладових слів; виділення першого та останнього голосного звуку в слові, наголошеного голосного у двоскладових словах, місця звуку (початок, середина, кінець); виділення першого, останнього приголосного звуку із складу, односкладових, багатоскладових слів;</i></p>	<p>Вдосконалення фонематичних процесів: фонематичного слуху, аналізу та синтезу на базі звуків, закріплення слухового образу звуків на сенсорному та перцептивному рівнях.</p> <p>Мотивація до сприймання усної інформації.</p> <p>Сприймання на слух та відтворення мовленнєвого матеріалу (звуків, слів, речень).</p> <p>Сприймання на слух та розуміння невеличких оповідань, казок.</p> <p>Сприймання на слух та виконання інструкцій.</p> <p>Послугуватись у процесі навчання і</p>	<p>Володіє навичками фонематичного аналізу, синтезу, сприймання й відтворення звукових образів звуків, слів.</p> <p>Зацікавлено сприймає на слух інформацію.</p> <p>Сприймає на слух, частково чи повністю відтворює звуки, слова, речення після кількох повторювань учителя.</p> <p>Сприймає на слух, частково або повністю (з допомогою вчителя) відтворює зміст невеличких казок.</p> <p>Частково або повністю розуміє та</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>визначення місця звуку (початок, середина, кінець); визначення послідовності звуків у низці голосних (ау); в обернених складах (ам); у прямих відкритих (му, так) у закритих складах (мак).</p>	<p>корекційно-розвиткової роботи поетапністю формування аудіювання: <i>перший етап:</i> аудіювання на рівні фрази. <i>другий етап:</i> аудіювання на понадфразовому рівні. <i>третій етап:</i> сприймання тексту на слух. Застосування для підвищення ефективності аудіювання опорних прийомів: ритміки, паузації, мелодики, логічного наголосу, прикладів монологів, діалогів, малюнків, схем, кросвордів, чайнвордів та ін..</p>	<p>виконує словесну інструкцію. Частково або повністю розуміє текст.</p>
МОДУЛЬ II. ГОВОРІННЯ (ПРОВІДНІ АНАЛІЗАТОРИ: АРТИКУЛЯЦІЙНИЙ І СЛУХОВИЙ)		
<p>Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР, які мають ФП, ФФПМ і ЗНМ.</p> <p>Формування дихання. Постановка нижньодіафрагмального дихання. Тривалий видих із вимовою звука, групи звуків, низки складів із 2-3-х слів.</p> <p>Розвиток голосу. Голосоутворення ізольованих, їх поєднання з 2-3-ох звуків, вимова їх із різною силою голосу та</p>	<p>Формування інтересу до логопедичних занять, потреби в них. Вдосконалення звукової культури мовлення учнів і підвищення техніки мовлення (дихання, голосу, артикуляції) на фізхвилинках уроків та на корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Користується навичками правильного нижньодіафрагмального дихання, голосоведення, рухами органів артикуляції та їх синхронним функціонуванням у мовленні.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>інтонацією на видиху.</p> <p>Формування артикуляційних укладів. Статичні й динамічні вправи та їх чергування. Формування артикуляційних укладів, розвиток сили, точності, координованості, синхронності артикуляційних рухів та кінестетичних відчуттів до рівня мінімальної достатності для постановки конкретного звуку й створення його артикуляційного образу.</p> <p>Подолання порушень: <i>голосних звуків [а, е, и, і, о, у] (заміни або змішування); групи губних, губнозубних приголосних звуків [м, п, в, ф] (заміни або змішування); групи задньоязикових приголосних звуків [к, г, ґ, х] (заміни або змішування); групи свистячих приголосних звуків [с, с', з, з', ц, дз, дз'] (заміни або змішування); [с, с', з, з', ц, дз, дз']; шиплячих приголосних звуків [ш, ж, ч, дж, щ] (заміни або змішування); сонорних приголосних звуків [л], [л'], [р], [р'] (заміни або змішування): постановка (за наслідуванням, механічним, змішаним</i></p>	<p>Формування повноцінних вимовних навичок, фонематичного сприймання, доступних форм звукового аналізу та синтезу.</p> <p>Контроль за правильною вимовою голосних і приголосних звуків, слів і речень із різною силою голосу (на видиху з чіткою і правильною артикуляцією).</p> <p>Вдосконалення ізольованої вимови голосних звуків [а, е, и, і, о, у] та первинна автоматизація навичок вимови у складах різної структури (прямих, обернених, відкритих, закритих, із збігом приголосних) на фізкультурних, корекційно-розвиткових заняттях та уроках.</p> <p>Розвиток уваги до морфологічного складу слів і зміни слів та їх особливостей в реченні.</p> <p>Вдосконалення ізольованої вимови групи губних, губнозубних звуків [м, п, в, ф], групи задньоязикових звуків [к, г,</p>	<p>Правильно вимовляє (в ізольованій вимові та у складах різної структури) голосні звуки [а, е, и, і, о, у].</p> <p>Володіє навичками правильної ізольованої вимови та вимови у складах різної структури губних, губнозубних</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>способом, від інших звуків), уточнення артикуляції звуку з опорою на зорове, слухове, тактильне сприймання, кінестетичне відчуття; формування артикуляційного та слухового (сенсорного і перцептивного) образу ізольованої вимови звуків – [а, е, и, і, о, у], [м, п, в, ф], [к, г, ґ, х], [с, с', з, з', ц, дз, дз'], [ш, ж, ч, дж, щ], [л], [л'], [р], [р'].</p> <p>Введення поставлених звуків і первинна автоматизація навичок вимови в складах різної структури (прямих, обернених, відкритих, закритих, із збігом приголосних).</p> <p>Подолання порушень дзвінкості та м'якості приголосних звуків, уточнення вимови дзвінких і м'яких приголосних звуків із опорою на зорове, слухове, тактильне сприймання, кінестетичне відчуття (проявляється в заміні дзвінких приголосних звуків парними глухими звуками: [б-п], [д-т], [в-ф], [з-с], [ж-ш], [ґ-к] та в заміні їх парними твердими: [д'-д], [т'-т], [н'-н], [с'-с], [л'-л], [р'-л]).</p> <p>Корекційно-розвиткова робота над</p>	<p>г, х], групи свистячих звуків [с, с', з, з', ц, дз, дз'], шиплячих звуків [ш, ж, ч, дж, щ], сонорних звуків [л], [л'], [р], [р'] та первинна автоматизація їх вимови у складах різної структури: (прямих, обернених, відкритих, закритих, із збігом приголосних) на фізхвилинках, корекційно-розвиткових заняттях та уроках.</p> <p>Вдосконалення вимови дзвінких і м'яких звуків та первинна автоматизація навичок вимови у складах різної структури: (прямих, обернених, відкритих, закритих, із збігом приголосних) на фізхвилинках, корекційно-розвиткових заняттях та уроках.</p>	<p>звуків [м, п, в, ф], задньоязикових звуків [к, г, ґ, х], свистячих звуків [с, с', з, з', ц, дз, дз'], шиплячих звуків [ш, ж, ч, дж, щ], сонорних звуків [л], [л'], [р], [р'].</p> <p>Володіє навичками правильної вимови дзвінких звуків: [б-п], [д-т], [в-ф], [з-с], [ж-ш], [ґ-к] і м'яких [д'-д], [т'-т], [н'-н], [с'-с], [л'-л], [р'-л].</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>слуховим розрізненням твердих і м'яких звуків; формування правильного артикуляційного укладу при вимові звуків.</p> <p>Автоматизація голосних звуків [а, е, и, і, о, у] із одночасним розвитком фонематичного аналізу та синтезу складової структури в простих односкладових словах (звук на початку, в кінці слова), із збігом приголосних, у простих двоскладових словах (звук на початку слова, в середині, в кінці слова), із збігом приголосних (звук на початку слова), у трискладових словах без збігу приголосних, із збігом приголосних у чотирискладових словах. Автоматизація звуків у простих реченнях: вимова з різною силою голосу та інтонацією (питальною, окличною та розповідною).</p> <p>Автоматизація твердих приголосних звуків [м, п, в, ф], [т, д, н], [к, г, х], [с, з, ц, дз], [ш, ж, ч, дж], [л], [р], [j]; автоматизація дзвінких звуків [б], [д], [в], [з], [ж], [г]; глухих звуків [п], [т], [ф], [с], [ш], [к]; твердих звуків [т, д, н], [с, з,</p>	<p>Включення в роботу слів із голосними звуками [а, е, и, і, о, у] (на початку слова, в середині, в кінці слова), чітка та правильна вимова кожного 1, 2, 3, 4-х складового слова.</p> <p>Використання простих речень із словами з голосними [а, е, и, і, о, у] звуками (на початку слова, в середині слова, в кінці); їх вимова з виразною інтонацією та логічним наголосом на фізхвилинках, корекційно-розвиткових заняттях та уроках.</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення в процесі роботи над автоматизацією й уточненням вимови фонем.</p> <p>Використання простих речень із словами з приголосними звуками [м, п, в, ф], [т, д, н], [к, г, х], [с, з, ц, дз], [ш, ж, ч, дж], [л], [р] (на початку слова, в середині слова, в кінці); їх вимова з</p>	<p>Володіє навичками правильної вимови голосних звуків [а, е, и, і, о, у] у словах різної складової структури та в простих реченнях.</p> <p>Правильно вимовляє приголосні звуки [м, п, в, ф], [т, д, н], [к, г, х], [с, з, ц, дз], [ш, ж, ч, дж], [л], [р] у словах різної складової структури та у простих реченнях.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>дз], [л], [р]; <i>м'яких звуків</i> [т', д', н'], [с', з', дз'], [л'], [р']: корекційно-логопедична робота над слуховим образом. Уточнення правильного артикуляційного укладу при вимові цих звуків, з одночасним розвитком фонематичного аналізу та синтезу й складової структури у простих односкладових словах (звук на початку, в кінці слова), із збігом приголосних, у простих двоскладових словах (звук на початку слова, в середині, у кінці слова), із збігом приголосних (звук на початку слова), у трискладових словах без збігу приголосних, із збігом приголосних, у чотирискладових словах. Автоматизація звуків у простих реченнях; їх вимова з різною силою голосу та інтонацією (питальною, окличною та розповідною).</p> <p>Диференціація і автоматизація (слухова і вимовна) <i>голосних звуків</i> [а, е, и, і, о, у]; <i>диференціація</i> (внутрішньогрупова, міжгрупова) і</p>	<p>виразною інтонацією та логічним наголосом на фізхвилинках, корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Включення у роботу слів із дзвінками [б], [д], [в], [з], [ж], [г] і м'якими приголосними [т', д', н'], [с', з', дз'], [л'], [р'] звуками (на початку слова, в середині, у кінці слова); чітка та правильна вимова кожного 1, 2, 3, 4-ох складового слова.</p> <p>Використання простих речень із словами з дзвінками звуками [б], [д], [в], [з], [ж], [г] і м'якими звуками [т', д', н'], [с', з', дз'], [л'], [р'] (на початку слова, в середині слова, у кінці слова); на корекційно-розвиткових заняттях і уроках контролювати їх правильну вимову (із виразною інтонацією та логічним наголосом).</p> <p>Включення в роботу слів із голосними звуками [а, е, и, і, о, у], речень із словами з зазначеними звуками (на початку слова, в середині слова, в кінці</p>	<p>Правильно вимовляє дзвінкі звуки [б], [д], [в], [з], [ж], [г] і м'які приголосні звуки [т', д', н'], [с', з', дз'], [л'], [р'] у словах різної складової структури та у простих реченнях.</p> <p>Диференціює у вимові голосні звуки [а, е, и, і, о, у] у словах, словосполученнях, простих реченнях, текстах, розмовному мовленні.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p><i>автоматизація</i> (слухова і вимовна) приголосних звуків [м-п, в-ф], [т-д,], [к-г, г-х], [с-з], [с-ш, з-ж], [ш-ж], [л-р]; <i>диференціація</i> (слухова і вимовна) і <i>автоматизація</i> дзвінких і глухих приголосних із парними глухими звуками: [б-п], [д-т], [в-ф], [з-с], [ж-ш], [г-к]; <i>диференціація</i> (слухова і вимовна) і <i>автоматизація</i> м'яких і твердих приголосних звуків: [д'-д, т'-т, н'-н], [с-с', з-з', с'-з'], [л'-л], [р'-л] з опорою на кінестетичні відчуття і слух, з одночасним розвитком фонематичного слуху, аналізу та синтезу в 1, 2, 3, 4-ох складових словах, (на початку слова, в середині слова, в кінці слова), Диференціація і автоматизація звуків у словосполученнях та простих реченнях з правильним логічним наголосом, інтонацією (питальною, окличною та розповідною).</p> <p>Корекція і розвиток активного та пасивного словника (тільки з дітьми із ЗПР, які мають ЗНМ III і IV рівнів).</p> <p>Активізація, уточнення та збагачення</p>	<p>слова).</p> <p>Контроль слухової та вимовної диференціації звуків.</p> <p>Включення у роботу слів звичайними звуками [м-п, в-ф], [т-д], [к-г, г-х], [с-з], [с-ш, з-ж], [ш-ж], [л-р] та слів із твердими та м'якими звуками [д'-д, т'-т, н'-н], [с-с', з-з', с'-з'], [л'-л], [р'-л], речень із словами, які містять зазначені звуки (на початку слова, в середині слова, у кінці слова).</p> <p>Контроль слухової і вимовної диференціації звуків.</p> <p>Виховання звукової культури мовлення.</p> <p>Уточнення та збагачення словника</p>	<p>Диференціює у вимові приголосні звуки [м-п, в-ф], [т-д,], [к-г, г-х], [с-з], [с-ш, з-ж], [ш-ж], [л-р] у словах, словосполученнях, простих реченнях, текстах, розмовному мовленні.</p> <p>Диференціює у вимові приголосні звуки [б-п], [д-т], [в-ф], [з-с], [ж-ш], [г-к] та [д'-д, т'-т, н'-н], [с-с', з-з', с'-з'], [л'-л], [р'-л] у словах, словосполученнях, простих реченнях, текстах, розмовному мовленні.</p> <p>Користується у мовленні іменниками,</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>словника. Уточнення вживання у мовленні іменників, прикметників, дієслів, прислівників, прийменників (з, на, над, від, з-під, біля) в руслі лексичної теми. Підвищення рівня розуміння слів на основі порівняння, розрізнення і узагальнення предметів, дій, явищ.</p> <p>Корекція і розвиток граматичної будови мовлення (тільки з дітьми із ЗПР, які мають ЗНМ III і IV рівнів).</p> <p>Розвиток словозміни та словотворення. Вживання іменників однини та множини у формі родового та знахідного відмінків. Утворення зменшувально-пестливих іменників із суфіксом -чок. Узгодження іменників із дієсловом однини та множини. Підбір дій до предмета з опорою на наочність. Підбір до іменників прикметників, що позначають колір, форму, розмір, смак. Утворення прикметників від іменників. Узгодження іменників із числівником. Утворення множини іменників від іменників однини в називному та родовому відмінках, слів від</p>	<p>(лексичні теми з національно-регіональним компонентом: «Осінь», «Овочі та фрукти», «Дикі тварини та їх дитинчата», «Шкільне приладдя», «Птахи», «Домашні тварини та їх дитинчата», «Зима», «Весна» та інші).</p> <p>Розвиток умінь і навичок словозміни та словотворення у процесі роботи зі словом на уроках та корекційно-розвиткових заняттях і в позаурочний час.</p>	<p>прикметниками, дієсловами, прислівниками, прийменниками.</p> <p>Намагається послуговуватись уміннями і навичками словозміни, словотворення (самостійно та з допомогою педагогів).</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>прийменника та іменника за допомогою суфікса – ик. Узгодження іменників із займенниками, прикметниками в роді та числі. Утворення прикметників від іменників. Узгодження іменників із числівниками в роді та числі. Утворення дієслів від прикметників, прикметників від іменників. Вживання іменників у формі орудного, родового, місцевого відмінків.</p> <p>Підбір дій до предмета. Підбір та узгодження іменників із прикметниками в роді, числі, відмінку. Підбір антонімів, синонімів, узгодження іменників із прикметниками в роді, числі. Утворення зворотних дієслів із часткою - ся. Утворення і розрізнення префіксальних дієслів, прислівників від прикметників. Узгодження займенників із іменниками в роді та числі. Підбір займенників до іменників. Зміна дієслів за числами та особами. Утворення дієслів із різними прийменниками, прикметників від іменників та узгодження їх в роді, числі та відмінку.</p>		

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Робота з реченням. Складання речень за дією, що спостерігається із виділенням предмета та дії (за опорними словами; з однорідними підметами). Поширення речення обставиною місця і прислівниками. Складання складносурядного речення з сполучниками <i>a, i</i>.</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення (з дітьми із ЗПР, які мають ФП, ФФПМ і ЗНМ). Переказ короткого тексту за питаннями, з опорою на ілюстративне панно, із заміною картинок на слова, з додаванням фактів. Складання коротких оповідань за картою (за планом), за сюжетною картинкою, серією картин, за виконаним малюнком, за пейзажною картою, з використанням фланелеграфа, за навідними питаннями, за сюжетною картою з придумуванням попередніх і наступних подій, розповіді-опису (за опорними схемами, з життєвого досвіду, за малюнком, реальним об'єктом, за зразком, за планом-схемою).</p>	<p>Розвиток умінь і навичок продукування різних видів і типів речення на уроках, корекційно-розвиткових заняттях і в позаурочний час.</p> <p>Розвиток умінь послідовно та логічно викладати думки, вживати слова у зв'язному для них значенні, залежно від ситуації і мети висловлювання. Стимулювання висловлювання словесного ставлення до героїв і персонажів літературних творів. Використання норм українського літературного мовлення й етичних правил спілкування. Формування умінь розповідати казки, короткі оповідання та історії (з різним рівнем допомоги).</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення на уроках, корекційно-розвиткових заняттях і в позаурочний час.</p>	<p>Самостійно (та з допомогою) користується умінь і навичками створення синтаксичної структури речення (в руслі пройдених лексичних тем).</p> <p>Самостійно та з допомогою педагогів переказує текст.</p> <p>Володіє умінь і навичками слухання і говоріння у різних видах діалогічного та монологічного мовлення.</p> <p>З допомогою педагогів послуговується умінь і навичками зв'язного мовлення (в руслі пройдених лексичних тем).</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
МОДУЛЬ III. ЧИТАННЯ (ПРОВІДНІ АНАЛІЗАТОРИ: ЗОРОВИЙ, СЛУХОВИЙ, АРТИКУЛЯЦІЙНИЙ)		
<p>Навчання дітей із ЗПР грамоти.</p> <p>1. Ознайомлення з текстом, реченням, словом, складом.</p> <p>Ознайомлення з текстом. Усні й письмові висловлювання. Текст. Зміст, заголовок тексту, відповідність заголовка змісту тексту. Поділ зв'язного висловлювання на речення; встановлення меж речення на слух і за графічними ознаками (велика літера у першому слові, розділові знаки в кінці). Спостереження за інтонацією розповідних, питальних, спонукальних речень, а також окличних речень (без уживання термінів).</p> <p>Ознайомлення з реченням. Розвиток уміння слухати, відчувати та розуміти інтонаційний зміст речення. Побудова графічних схем речень, які складаються з 3-4-ох слів. Інтонаційна завершеність речення. Аналіз речення. Поділ речення на слова, розпізнавання в усному мовленні та писемному мовленні прийменників, сполучників, часток як окремих слів (без термінів).</p>	<p>Розвиток умінь ділити висловлювання на речення та встановлювати межі речення на слух і за графічними ознаками.</p> <p>Формування уміння розрізняти в прослуханому тексті розповідні, питальні, спонукальні та окличні речення.</p> <p>Удосконалення вміння слухати, відчувати та розуміти інтонаційну завершеність речення.</p> <p>Складати речення із 3-4-ох слів (з допомогою схем).</p> <p>Добукварний період</p> <p>Практичне ознайомлення зі словами – назвами предметів.</p> <p>Розрізнення назв предметів за</p>	<p>Розрізняє усні та письмові висловлювання, текст.</p> <p>З допомогою учителя обирає заголовок до тексту букварного типу.</p> <p>Визначає кількість речень у тексті (з 2-3-ох речень), виявляє їх межі за графічними орієнтирами.</p> <p>Має уявлення про речення, висловлює думку реченням з 3-4-х слів (з різною інтонацією).</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Ознайомлення з словом. Слово як частина речення, його лексичне значення. Розрізнення слів та речень. Ознайомлення зі словами – назвами предметів, ознак, дій.</p> <p>Складовий аналіз і синтез слів. Склад. Виділення першого складу в слові. Складотворча роль голосних звуків. Визначення порядку складів у слові. Складання слів із складів. Ділення двоскладових слів на склади. Ділення трискладових слів на склади.</p> <p>Звуки мови. Звук. Звуковий аналіз і синтез слів. Знайомство з органами мовлення. Утворення голосних і приголосних звуків мовлення. Робота над функціональним диханням. Виділення першого звуку в слові. Визначення кількості та місця звуків у слові. Співвідношення між буквами та звуками в слові. Відмінність звуків і букв.</p> <p>Наголос. Наголос та його роль у слові. Співвідношення слова з його ритмічним малюнком. Місце наголосу в слові. Смыслороздільна роль наголосу.</p>	<p>питаннями хто це? що це? Умовне позначення слів. Ознайомлення зі словами-назвами ознак дії. Розрізнення ознак дії за питаннями: Який? Яке? Які?</p> <p>Ознайомлення зі словами, що означають дії.</p> <p>Практичне ознайомлення з реченням, що складається із двох слів.</p> <p>Складання речень із двох слів за заданою графічною схемою.</p> <p>Поділ слів на склади.</p> <p>Поняття про наголос, наголошений склад.</p> <p>Розрізнення мовних і немовних звуків. Голосні звуки. Умовне позначення їх на письмі.</p> <p>Приголосні звуки. Тверді й м'які приголосні, умовне позначення їх на письмі.</p> <p>Звуковий аналіз простих за звуковою будовою слів. Побудова звукової схеми слів. Позначення звуків буквами.</p>	<p>Має уявлення про слова, користується в мовленні словами, що позначають предмети та словами, що позначають ознаки предметів, словами, що позначають дії з предметом.</p> <p>Позначає іменники умовними значками; розрізняє слова – назви ознак предмета, позначає прикметники умовними значками.</p> <p>Розрізняє слова – ознаки дій, позначає їх умовними значками.</p> <p>З допомогою вчителя виокремлює з мовного потоку речення, що складаються із іменника і дієслова. аналізує його за кількістю слів. Будує графічні схеми речень.</p> <p>З допомогою учителя складає речення за заданою графічною схемою.</p> <p>Вимовляє слова по складах.</p> <p>З допомогою вчителя визначає на слух склад, який вимовляється з більшою силою голосу.</p> <p>Самостійно або з допомогою вчителя здійснює аналіз простих за звуковою</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Виділення наголошеного складу в слові, наголошеного голосного.</p> <p>2. Ознайомлення зі звуками та буквами.</p> <p>Голосні і приголосні звуки. Засвоєння поняття «звук», «голосний звук», «приголосний звук». Утворення голосних [а, о, у, е, и, і] та уточнення норми вимови, характеристики звуків.</p> <p>Утворення приголосних звуків [м, п, в, ф], [т, д, н], [к, г, ґ, х], [с, з, ц, дз], [ш, ж, ч, дж], [л], [р], [j] та уточнення норми вимови, характеристики звуків.</p> <p>Уточнення акустичних і артикуляційних ознак приголосних. Утворення голосних [я, є, ю, ї] та уточнення норми вимови, характеристики звуків. Уточнення акустичних і артикуляційних ознак голосних. Диференціація голосних і приголосних звуків.</p> <p>Голосні звуки [а, о, у, е, и, і]. Засвоєння поняття «буква», «звук-буква». Чути та виділяти голосні звуки [а, о, у, е, и, і] в складах та словах (на початку, в середині та в кінці слова), давати порівняльну</p>	<p>Удосконалення вміння поділу слів на склади.</p> <p>Формування вміння виконувати звуковий аналіз складів, слів, розрізняти звуки та букви.</p> <p>Розвиток уміння користуватися наголосом та інтонацією.</p> <p>Удосконалення звукової культури мовлення.</p> <p>Удосконалення вимови голосних звуків [а, о, у, е, и, і] та їх позначення буквами.</p>	<p>будовою слів; буде їх звукову схему, використовуючи умовні позначення звуків.</p> <p>Володіє поняттям звук, диференціацією голосних та приголосних звуків, звуку та букви.</p> <p>Розрізняє голосні звуки, умовно позначає їх на письмі.</p> <p>Розрізняє приголосні звуки, умовно позначає їх на письмі.</p> <p>Усвідомлює, що слова складаються із звуків.</p> <p>Послугується поняттям «наголос», визначає наголошені голосні та наголошені склади.</p> <p>Володіє поняттям «звук», нормативною</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>характеристику зазначених звуків; співвідношення звуків із символами букв, диференціація понять «звук-буква». Диференціація голосних звуків і букв ізолювано, в складах, словах, словосполученнях, реченнях. Розвиток навичок фонематичного та звукобуквенного аналізу та синтезу. Приголосні звуки [м, н, в, ф], [т, д, н], [к, г, х], [с, з, ц, дз], [ш, ж, ч, дж], [л], [р]. Засвоєння поняття «буква», «звук- буква». Чути та виділяти приголосні звуки з низки голосних і приголосних, складів і слів (на початку, в середині та в кінці слова), давати порівняльну характеристику цих звуків; співвідношення звуків із символами букв, диференціація понять «звук-буква». Диференціація приголосних звуків і букв ізолювано, в складах, словах, словосполученнях, реченнях. Розвиток навичок фонематичного та звукобуквенного аналізу й синтезу. 3. Диференціація звуків і букв. Тверді та м'які приголосні [д'-д, т'-т, н'-</p>	<p>Голосні звуки. Умовне позначення їх на письмі. Приголосні звуки. Тверді й м'які приголосні, умовне позначення їх на письмі. Звуковий аналіз простих за звуковою будовою слів. Побудова звукової схеми слів. Позначення звуків буквами. Удосконалювати вимову приголосних звуків та їх позначення буквами, збагачувати й уточнювати словник у відповідності з лексичною темою.</p>	<p>вимовою голосних і приголосних звуків. Виділяє звуки та букви, володіє умінням звукового аналізу простих за звуковою будовою слів.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>н], [с-с', з-з'], [л'-л], [р'-р]. Знайомство з нормою вимови та характеристикою звуків [т-т', д-д', н-н'], [с-с', з-з', дз-дз'], [л-л'], [р-р']. Виділення на слух твердого з голосними [а, о, у, е, и] та м'якого з голосними [ја, је, ју, јі] звуками звучання приголосних. Порівняння звуків у складах, словах, реченнях, тексті. Розвиток звукового аналізу. Співвідношення звуків із символами. Робота на рівні складу, слова і речення. Розвиток фонематичного аналізу й синтезу.</p> <p>Дзвінки і глухі приголосні: звуки [б-п], букви Б і П, звуки [в-ф], буква В і Ф, звуки [т-д], буква Т і Д, звуки [к-г], буква К і Г, звуки [г-х], буква Г і Х, звуки [з-с], буква З і С, звуки [ж-ш], буква Ж і Ш, звукосполучення [щ] і звук [ч], буква Щ і Ч.</p> <p>Уточнення нормативної вимови звуків, їх диференціація, з опорою на кінестетичні</p>	<p>Удосконалення вимови твердих і м'яких приголосних звуків та їх позначення буквами, збагачення та уточнення словника у відповідності з обраною лексичною темою.</p> <p>Удосконалення вимови дзвінких і глухих приголосних [б-п], [в-ф], [д-т], [к-г], [г-х], [з-с], [ж-ш] звуків та їх позначення буквами, збагачувати та уточнювати словник відповідно до обраної лексичної теми.</p> <p>Розвиток звукового, складового і звукобуквенного аналізу та синтезу, збагачує та уточнює словник у відповідності з обраною лексичною темою.</p> <p>Букварний період</p> <p>Ознайомлення з буквами, які позначають голосні й приголосні звуки. Навчання основного прийому читання прямого складу з орієнтацією на букву, що позначає голосний звук.</p> <p>Практичне ознайомлення зі способами позначення м'якості приголосних</p>	<p>Розрізняє тверді та м'які приголосні; умовно позначає їх на письмі.</p> <p>Володіє правильною вимовою дзвінких і глухих приголосних звуків та позначає їх буквами; користується звуковим, складовим і звукобуквенним аналізом і синтезом.</p> <p>Впізнає і розрізняє букви на позначення голосних і приголосних звуків.</p> <p>Читає прямі склади типу «ПГ», «П'Г».</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>та акустичні відчуття і слух, одночасним розвитком фонематичного слуху, аналізу та синтезу: розрізнення дзвінких і глухих приголосних на слух і у вимові на матеріалі складів, слів, речень; співвіднесення звуків з буквами; розвивати звуковий, складовий та звукобуквенний аналіз і синтез; уточнення і збагачення словника; розвиток зв'язного мовлення в межах лексичної теми.</p>	<p>звуків. Ознайомлення з апострофом ('). Використання апострофа для того, щоб показати, що наступні за ним букви я, ю, є, ї позначають два звуки: [й] + відповідний голосний. Ознайомлення з буквами та буквосполученнями г, щ, дж, дз і їх звуковими значеннями. Читання слів з ними. Читання слів з поступовим ускладненням їх звукоскладової структури. Складове читання. Читання речень, коротких текстів з вивченими буквами. Правильне інтонування речень, у кінці яких стоять різні розділові знаки. Практичне засвоєння розділових знаків: крапка, кома, знак питання, знак оклику.</p>	<p>Читає слова з апострофом. Усвідомлює роль апострофа в українській мові. Читає склади та слова з буквами я, ю, є, ь в різних позиціях: на початку слова, складу, після букв на позначення приголосних звуків. Усвідомлення, що є різні способи позначення м'якості приголосних звуків. Побуквенно та поскладово читає слова з буквами алфавіту і буквосполученнями – г, щ, дж, дз. Поскладово читає слова нескладної структури. Читає букварні тексти за одиницями читання, з допомогою учителя інтонує речення, різні за метою висловлювання та інтонацією – розповідні, питальні, спонукальні, окличні (без уживання термінів) з орієнтацією на розділові знаки.</p>
МОДУЛЬ IV. ПИСЬМО		

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
(ПРОВІДНІ АНАЛІЗАТОРИ: РУКОМОТОРНИЙ, ЗОРОВИЙ, АРТИКУЛЯЦІЙНИЙ, СЛУХОВИЙ)		
<p><i>Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР із розвитку дрібної моторики та підготовки руки до письма.</i></p> <p><i>Розвиток ручної та дрібної мускулатури рук.</i> Застосовування пасивно-активної гімнастики, масажу, самомасажу для нормалізації м'язового тону кисті та пальців; розвиток рухової функції руки та пальців. Пальчикова гімнастика на основі вправ з віршованим текстом (5-6 вправ, за наслідуванням і словесною інструкцією з предметами і без них). Розвиток праксису постави при імітації окремих рухів дорослого (до 10 рухів). Автоматизація правильного захоплення олівця, стимулювання ритмічних ігор із олівцем. Закріплення праксису постави при наслідуванні рухів дорослого, конструювання образів за допомогою пальців і кистей рук, удосконалення рухових функцій кистей рук за допомогою вправ на релаксацію і динамічних вправ.</p>	<p>Розвиток графічних навичок та техніки письма.</p> <p>Добукварний період</p> <p>Формування правильної посадки під час письма.</p> <p>Дотримання правильного положення ручки (олівця) в руці під час письма.</p> <p>Розташування зошита на парті під час письма.</p> <p>Розвиток рухів пальців під час зображення графічних фігур.</p> <p>Відстеження рухів кисті та передпліччя уздовж рядка в процесі виконання графічних вправ.</p> <p>Зображення ліній і фігур, штрихування, розфарбовування.</p> <p>Зображення ліній, схожих на елементи букв.</p>	<p>Володіння дрібними м'язами пальців й достатньою координацією рухів руки.</p> <p>Свідомо приймає правильну поставу перед початком письма.</p> <p>З допомогою педагога обирає правильне положення ручки в руці, тримає її великим, середнім і вказівним пальцями.</p> <p>Кладе правильно зошит на парту перед початком письма і зберігає таке його положення в процесі письма.</p> <p>Правильно рухає пальцями під час зображення невеликих фігур, розфарбовування.</p> <p>Рухає знаряддя письма уздовж рядка за допомогою кисті і передпліччя на мизинному пальці.</p> <p>Показує верхню, нижню, ліву, праву сторони сторінки; початок, середину, кінець рядка.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Розвиток зорово-просторового сприймання і зорово-моторної координації. Формування уявлень про «схему тіла», закріплення навичок просторового орієнтування (у просторі «Я» і просторі навколо дитини, на аркуші паперу); ознайомлення із зошитом, навчання орієнтуванню в зошиті, правильному триманню олівця, кулькової ручки; вдосконалення зорово-моторної координації (відпрацювання точності та чіткості в системах «око-рука», «вухо-рука», «око-вухо-рука»); підпорядкування рухів руки, очей контролю самосвідомості. Розвиток простежуючої функції ока, зорової та слухової уваги в іграх на орієнтацію в просторі, завданнях на розрізнення геометричних форм, співвідношення розмірів, координацію рухів тіла, вправи на визначення правих і лівих частин тіла, завдання на орієнтування в просторі по відношенню до предметів.</p>		<p>Самостійно чи з допомогою вчителя проводить лінії: вертикальні, горизонтальні, похилі (ліворуч, праворуч).</p> <p>Самостійно або з допомогою учителя зображує прямі, ламані, хвилясті, петельні лінії перервними і неперервними (у міру можливості) рухами руки.</p> <p>Правильно пише прямі з верхнім і нижнім заокругленнями, верхні та нижні петлі, овали, півовали.</p> <p>З допомогою педагога чи самостійно знаходить і показує всі лінії графічної сітки зошита (верхня і нижня рядкові лінії, міжрядкова, похила).</p>
<p>Розвиток просторово-графічної орієнтації. Орієнтування на аркуші</p>	<p>Букварний період Комунікативна спрямованість процесу</p>	<p>Самостійно чи з допомогою учителя розрізняє друковане і рукописне</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>паперу, правильне захоплення олівця (ручки); виконання ігрових завдань; упізнання, назва та робота з контурним і силуетним зображенням; виконання різних графічних робіт на аркуші («плетіння павутини», обведення контурів), зашумлені картинки; контури, що перекриваються іншими лініями. Диференціація різних фігур, букв, цифр із виділенням у них характерних ознак. Домальовування елементів, деталей, частин фігур за зразком, орієнтування в розташуванні фігур і деталей в просторі та на площині (<i>над, під, на, за, перед, біля, згори, знизу, справа, ліворуч та ін.</i>).</p> <p>Розвиток спрямованих рухів (правої, лівої) руки. Розвиток інтересу до образотворчої діяльності за допомогою спеціально організованих занять і малювання у вільний час; обведення трафаретів, контурного зображення за крапками, штрихування в межах контуру, розфарбовування контуру, довільне малювання горизонтальних, вертикальних, ламаних, хвилястих і</p>	<p>письма.</p> <p>Відомості про рукописні букви та пунктуаційні знаки.</p> <p>Правила поєднання елементів букв.</p> <p>Правила письма малих і великих букв.</p> <p>Типи поєднань великих і малих букв.</p> <p>Позначення звуків, сприйнятих на слух, відповідними рукописними буквами.</p> <p>Письмо під диктування.</p> <p>Робота у зошиті без друкованої основи.</p>	<p>письмо;</p> <p>З допомогою учителя та самостійно впізнає і називає за алфавітом малі і великі рукописні букви; пише їх із дотриманням правильної форми, висоти, ширини.</p> <p>З допомогою чи самостійно поєднує безвідривно елементи букв природного злиття; букви за типами поєднань: верхнє, середнє, нижнє.</p> <p>Пише під диктування букви, склади, слова.</p> <p>Дотримується гігієнічних вимог у процесі письма.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
дугоподібних ліній, малювання за крапками на обмеженій поверхні (простих фігур та різних ліній за клітинками, розфарбовування і штрихування зображень у межах контуру, лінійки чи клітинки). Розвиток уміння використовувати робочий рядок, клітинку, лінійку.		

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2

МОДУЛЬ V. СПІЛКУВАННЯ

<p>Простір спілкування. Спілкування у просторі соціуму. Культура ввічливого спілкування. Формування позитивної мотивації з використання ввічливих слів у повсякденному спілкуванні. Вивчення найпростіших формул мовленнєвого етикету вітання (<i>форм високої тональності: «Добрий день!»</i>), прощання (<i>форм високої тональності: «До побачення!»</i>), прохання (<i>форм високої тональності: «Просимо... Дозвольте...»</i>), «Будьте ласкаві!», «Будь ласка!»). Засвоєння українських форм звертання до дітей і дорослих (Марійко, Іванку, Наталю Петрівно, Миколу Івановичу). Ознайомлення з відмінностями формул мовленнєвого етикету, які використовуються у спілкуванні з людьми різного віку та статусу.</p>	<p>Знає і вживає найпростіші українські формули мовленнєвого етикету: вітання, прощання, прохання, українські форми звертання до дітей і дорослих.</p> <p>Розрізняє і правильно обирає формули етикету, що використовуються у спілкуванні з дорослими та дітьми, близькими і малознайомими людьми.</p>
--	--

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2
<p>Спілкування як взаємодія (децентровані дії). Формування установки на взаємодію та доброзичливе ставлення до однокласників. Співвіднесення характеристик або ознак предметів з особливостями погляду спостерігача, координація різних просторових позицій. Розуміння можливості різних позицій і точок зору (подолання егоцентризму), орієнтація на позиції інших людей, відмінні від власної. Розуміння можливості різних підстав для оцінки одного із того ж предмета, розуміння відносності оцінок або підходів до вибору. Врахування різних думок і вміння висловлювати та обґрунтовувати власну думку. Облік різних потреб та інтересів.</p> <p>Спілкування як співпраця. Розвиток вміння слухати та розуміти партнера, планувати й злагоджено виконувати спільну діяльність, розподіляти ролі, взаємно контролювати дії один одного і вміти домовлятися. Формування вміння колективного обговорення завдань. Адаптація до соціальної ролі учня.</p>	<p>Виявляє доброзичливе ставлення до однокласників у спілкуванні.</p> <p>Має уявлення про різні позиції і точки зору, намагається у процесі спілкування зрозуміти точку зору іншої людини (дорослого та однолітка).</p> <p>Намагається за навідними запитаннями вчителя висловити власну думку (точку зору).</p> <p>Встановлює комунікативні контакти з однокласниками та ввічливо звертається до вчителів, старших школярів, технічного персоналу.</p>
<p>Спілкування у просторі культури. Парасоціальне спілкування з медіаперсонажем (з анімаційного серіалу чи мультфільму). Етичний аспект: чіткість орієнтирів – визначеність позитивних і негативних персонажів. Когнітивні характеристики: сюжети, пов'язані зі спілкуванням і з різними відносинами між персонажами (дружба, ворожнеча, домінування, підпорядкування, допомога, заздрість та ін.), їх різні позиції з конфліктами та їх</p>	<p>Ідентифікується з конкретним персонажем, носієм певної позиції, точки зору, з яким вступає у віртуальну взаємодію.</p> <p>Намагається взаємодіяти з дорослими та однолітками за сюжетом</p>

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2
<p>вирішенням. <i>Емоційний аспект:</i> спектр емоційних переживань виходить за межі ситуативних вражень, а ключове переживання залишається в позитивному діапазоні з можливими варіаціями та відтінками. <i>Моделі поведінки персонажів:</i> герой пов'язаний з іншими персонажами. Персонажі демонструють особистісні варіанти взаємодії з партнером та різні моделі вирішення конфліктів. Головний герой втілює найбільш ефективні та конструктивні способи вирішення конфліктів. Орієнтовні україномовні мультфільми: «Мудрі казки. Квіти дружби», «Мудрі казки. Струмочок», «Казка про дружбу. Рюкзачок», «Мудрі казки. Образливі слова», «Мудрі казки. Не треба ображати друзів», «Мудрі казки. Найкрасивіший»; російськомовні мультфільми: «Рукавичка», «Канікули в Простоквашино», «Малюк і Карлсон», «Розумна собачка Соня», «Про домовичка Кузю», «Петсон і Фіндус», «Вінні Пух», «Пригоди Буратіно» та ін.</p> <p>Спілкування у просторі природи. Етичні бесіди, діалоги та полілоги про доброзичливе ставлення до тварин і рослин. Усвідомлене ставлення, ідентифікація та емпатія з тваринами, рослинами.</p>	<p>мультфільму та приміряє на себе роль конкретного персонажа, носія певної позиції, точки зору, вступає у взаємодію з іншими персонажами – іншими точками зору.</p> <p>Виявляє у процесі бесіди розуміння інших персонажів (точок зору).</p> <p>Розуміє, що конфлікт є негативним виявом взаємодії з іншою людиною.</p> <p>Вміє звертатися та виявляє доброзичливе ставлення до рослин і тварин (дитина лагідно торкається листя, кори, квітки, шерсті тварин, пір'я птахів, не робить різких рухів біля них аби не злякати, не потривожити; стримує бажання надокучати тваринам, особливо тим, які легко потрапляють до рук – комахам, дощовим черв'якам, молюскам, земноводним, беззахисним пташенят, дитинчатам свійських тварин).</p> <p>Виявляє емпатію (співчуття) природній</p>

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2
<p>Спілкування у просторі персоналізованого «Я». Формування позитивного образу Я: «соціального Я», «внутрішнього Я» та «соціокультурного Я». Казковий герой як носій соціокультурних цінностей оптимально реалізує функцію ініціювання та організації спілкування в ході ігрової діяльності. Створення комунікативного простору: введення ритуалу привітання, форм і способів звертання один до одного, що допомагають ефективному спілкуванню. Казковий герой як організатор діалогу дитини зі світом. Казковий герой створює простір діалогу. Діалог реалізується героєм через використання суперечливих ситуацій, зіставлень, порівнянь, ситуацій «незнання». Важливо вислухати кожну думку дитини. У такому діалозі у дітей з'являється можливість висловлювати свою точку зору, вислухати уважно один одного, орієнтуватися на думку інших. Дорослий стає учасником діяльності дитини (займає рефлексивну позицію відносно змісту гри та продуктивної діяльності в наступних класах), а також стає здатним до діалогу (чує і слухає дітей, відповідає на запитання, які актуальні для дитини). На заняттях поступово вводити дитину в світ власного Я та Я Іншого за тематичними заняттями: «Основи спілкування», «Хто Я?», «Який Я?», «Світ навколо мене».</p> <p>Час спілкування. Розуміння причин і прогноз учинків Іншого. Формування довірливості як компонента мовленнєвої діяльності, оволодіння планувальною функцією мовлення. Розвиток уміння планувати майбутню роботу, визначати</p>	<p>біді в довкіллі (наприклад, голодна кішка довго й голосно – нявчить, сріблясте павутиння порвала гілка, стебло ромашки густо вкрито попелицями тощо).</p> <p>У своїх висловлюваннях діти звертають увагу на «внутрішнє Я» людини, на такі моральні інстанції, як «совість», «доброта».</p> <p>Виявляють протиріччя, висловлюють різні точки зору, при цьому уважно слухають та розуміють один одного.</p> <p>Виявляють у висловлюваннях спрямованість на іншу людину.</p> <p>Відповідає на запитання у точній відповідності до завдання.</p>

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2
<p>шляхи та засоби досягнення навчальних цілей. Формування вміння здійснювати контроль за власною діяльністю, оволодіння контрольно-оцінними діями.</p> <p>Ознайомлення дітей із різними соціально-комунікативними ситуаціями: ситуаціями-ілюстраціями, ситуаціями-вправами, ситуаціями-змаганнями, ситуаціями-оцінками, ситуаціями морального вибору в яких актуалізується необхідність визначення можливих причин поведінки (власної та Іншого) й розвивається здатність до прогнозу дій і вчинків людей.</p> <p>Цінності спілкування. Присвоєння соціокультурних та морально-етичних цінностей. Ознайомлення дітей із термінальними цінностями, які не можна обґрунтувати іншими, більш загальними або більш важливими цінностями (<i>дружба, любов, любов до Батьківщини, мамі, тварин, краса, краса природи, краса творів мистецтва</i>). Присвоєння інструментальних цінностей (особистісних рис, що допомагають людині в житті): <i>ввічливий, вдячний, відповідальний, веселий</i>.</p>	<p>Висловлює власні думки та вміє розгорнуто розповідати про послідовність виконання навчальної роботи.</p> <p>Намагається виявляти розуміння соціальної причинності в термінах існуючих дій та взаємин між персонажами.</p> <p>Розпізнає і намагається розуміти емоції іншої людини в соціально-комунікативних ситуаціях.</p> <p>Розуміє морально-етичні аспекти поведінки Іншого.</p> <p>Розуміє і намагається послуговуватись у спілкуванні з дорослими та однолітками соціокультурними та морально-етичними цінностями.</p> <p>Виявляє у спілкуванні з дорослими та однолітками ввічливість, вдячність, відповідальне ставлення.</p>

**2. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення»
для перших класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку
Усього: 175 годин (5 годин на тиждень); I семестр – 80 год.; II семестр – 95 год.**

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
МОДУЛЬ I. СЛУХАННЯ-АУДІЮВАННЯ (ПРОВІДНИЙ АНАЛІЗАТОР: СЛУХОВИЙ)		
<p>Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР, які мають ФФПМ чи ЗНМ.</p> <p>Розвиток фонематичних процесів. Фонематичного слуху: упізнавання і розрізнення (сенсорного і перцептивного), ізольованих голосних і приголосних звуків, що правильно вимовляються, із низки звуків, слів.</p> <p>Розвиток фонематичного аналізу і синтезу: виділення голосних, потім приголосних на тлі інших звуків, односкладових та багатоскладових слів. Виділення першого та останнього голосного звуку в слові, наголошеного голосного у двоскладових словах, місця звуку (початок, середина, кінець). Виділення першого, останнього приголосного звуку із складу, односкладових, багатоскладових слів,</p>	<p>Вдосконалення фонематичних процесів: фонематичного слуху, аналізу і синтезу на базі звуків, закріплення слухового образу на сенсорному та перцептивному рівнях.</p>	<p>Володіє навичками фонематичного аналізу, синтезу та сприймання й відтворення звукових образів звуків, слів.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>місця звуку (початок, середина, кінець). Визначення послідовності звуків, у низці голосних (ау); в обернених складах (ам); у прямому відкритому (му); у закритому складі (мак).</p> <p>Розвиток слухання-аудіювання мовленнєвого матеріалу. Розвиток сприймання на слух матеріалу, що складається з окремих звуків, кількох складів, словосполучень.</p> <p>Розвиток сприймання на слух, розуміння, запам'ятовування невеликих текстів, що належать до художнього й розмовного стилів (казка, розповідь, вірш).</p>	<p>Розвиток умінь і навичок сприймання на слух мовленнєвого матеріалу (звуків, кількох складів, словосполучень) на уроках, корекційно-розвиткових заняттях і в позаурочний час.</p> <p>Розвиток сприймання на слух, розуміння, запам'ятовування з 2-3 прослуховувань змісту невеликих (за складністю подібних до букварних) текстів, що належать до художнього й розмовного стилів (казка, розповідь, вірш).</p>	<p>Розрізняє на слух мовні одиниці: звуки, склади, слова, словосполучення.</p> <p>Встановлює кількість почутих звуків, складів у словах, слів у реченнях.</p> <p>Виявляє серед звуків, складів, слів ті, які є «зайвими».</p> <p>Слухає і розуміє усне висловлювання (сюжетний текст), звучання якого триває до 2-3 і більше хвилин (50-80 слів).</p> <p>Виокремлює в почутому слова із заданими ознаками (на початку року – після кількох прослуховувань, у кінці – після двох).</p> <p>Визначає початок і кінець тексту.</p> <p>Визначає на слух кількість речень (2-3) у тексті; кількість слів у реченні (до 4-х слів).</p> <p>Відповідає на запитання за змістом</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Сприймання на слух інструкцій, що стосуються виконання дій у процесі логопедичних занять.</p>	<p>Сприймання на слух інструкцій, що стосуються виконання навчальних дій чи ігрових завдань.</p>	<p>прослуханого (хто? що? де? коли? як?) і кількома реченнями передає зміст прослуханого тексту. Висловлює співпереживання діючим особам за прослуханим текстом. Виконує навчальні та ігрові дії відповідно до прослуханої інструкції.</p>
<p>МОДУЛЬ II. ГОВОРІННЯ (ПРОВІДНІ АНАЛІЗАТОРИ: АРТИКУЛЯЦІЙНИЙ І СЛУХОВИЙ)</p>		
<p><i>Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР, які мають ФФПМ чи ЗНМ.</i> Корекція і розвиток загальномовленнєвих умінь і навичок. Вправи на дихання. Постановка нижньодіафрагмального дихання. Тривалий видих з вимовою звука, групи звуків, низки складів із 2-3-ох слів. Розвиток голосу. Голосоутворення ізольованих звуків, їх поєднання з 2-3-ох звуків, їх вимова на видиху (із різною силою голосу та інтонацією). Артикуляційна гімнастика. Статичні та динамічні вправи та їх чергування. Формування артикуляційних укладів,</p>	<p>Формування інтересу до логопедичних занять, потреби в них. Вдосконалення звукової культури мовлення учнів і підвищення техніки мовлення (дихання, голосу, артикуляції) на уроках і корекційно-розвиткових заняттях: формування повноцінних вимовних навичок, фонематичного сприймання, доступних віку форм звукового аналізу та синтезу. Контроль правильної вимови звуків голосних і приголосних, слів і речень різної сили голосу на видиху з чіткою і правильною артикуляцією.</p>	<p>Володіє навичками правильного нижньодіафрагмального дихання, голосоведення, рухами органів артикуляції та їх синхронним функціонуванням у мовленні.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>розвиток сили, точності, координованості, синхронності артикуляційних рухів та кінестетичних відчуттів до рівня мінімальної достатності для постановки конкретного звуку й створення артикуляційного образу звука.</p> <p>Подолання порушень групи свистячих приголосних [с, с', з, з', ц, дз, дз'], групи шиплячих приголосних [ш, ж, ч, дж, щ], групи сонорних приголосних [л], [л']. [р], [р'] звуків постановка (за наслідуванням, механічним, змішаним способом, від інших звуків), уточнення артикуляції звуку з опорою на зорове, слухове, тактильне сприймання, кінестетичне відчуття, формування артикуляційного і слухового (сенсорного і перцептивного) образу ізольованої вимови звуків – [с, с', з, з', ц, дз, дз']; [ш, ж, ч, дж, щ]; [л], [л']. [р], [р']. Введення поставлених звуків і первинна автоматизація навичок вимови в складах різної структури (прямих, обернених, відкритих, закритих, із збігом</p>	<p>Вдосконалення ізольованої вимови групи свистячих приголосних [с, с', з, з', ц, дз, дз'], групи шиплячих приголосних [ш, ж, ч, дж, щ], групи сонорних приголосних [л], [л']. [р], [р'] звуків та первинна автоматизація навичок вимови у складах різної структури: (прямих, обернених, відкритих, закритих, із збігом приголосних) на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Виховання звукової культури мовлення.</p>	<p>Володіє навичками правильної вимови групи свистячих приголосних [с, с', з, з', ц, дз, дз'], групи шиплячих приголосних [ш, ж, ч, дж, щ], групи сонорних приголосних [л], [л']. [р], [р'] звуків ізольовано та у складах різної структури.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>приголосних).</p> <p>Уточнення вимови дзвінких [б], [д], [в], [з], [дз] приголосних звуків, м'яких [д'], [т'], [н'], [с'], [з'], [дз'], [л'], [р'] приголосних звуків, уточнення артикуляції вимови дзвінких приголосних звуків з опорою на зорове, слухове, тактильне сприймання, кінестетичне відчуття, що проявляються в заміні дзвінких приголосних звуків парними глухими звуками: [б-п], [д-т], [в-ф], [з-с], [ж-ш]; в заміні м'яких приголосних парними твердими: [д'-д], [т'-т], [н'-н], [с'-с], [з'-з], [дз'-дз], [л'-л], [р'-л].</p> <p>Автоматизація твердих приголосних [с, з, ц, дз], [ш, ж, ч, дж], [л], [р], [j], м'яких приголосних [с', з', дз'], [л'], [р'], дзвінких приголосних [б], [д], [в], [з], [ж], [г], глухих приголосних [п], [т], [ф], [с], [ш], [к] звуків: робота над слуховим образом твердих звуків; уточнення правильного артикуляційного укладу при вимові твердих приголосних звуків, з одночасним розвитком фонематичного</p>	<p>Вдосконалення вимови дзвінких і м'яких звуків та первинна автоматизація навичок вимови у складах різної структури: (прямих, обернених, відкритих, закритих, із збігом приголосних) на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Включення у роботу слів із твердими приголосними [с, з, ц, дз], [ш, ж, ч, дж], [л], [р], [j], м'якими приголосними [с', з', дз'], [л'], [р'], дзвінками приголосними [б], [д], [в], [з], [ж], [г], глухими приголосними [п], [т], [ф], [с], [ш], [к] звуками (на початку слова, в середині, в кінці слова).</p> <p>Формування чіткої та правильної</p>	<p>Володіє навичками правильної вимови дзвінких [б-п], [д-т], [в-ф], [з-с], [ж-ш], [г-к] і м'яких [д'-д], [т'-т], [н'-н], [с'-с], [дз'-дз], [л'-л], [р'-л] звуків.</p> <p>Володіє навичками правильної вимови твердих [с, з, ц, дз], [ш, ж, ч, дж], [л], [р], [j], м'яких [с', з', дз'], [л'], [р'], дзвінких [б], [д], [в], [з], [ж], [г], глухих [п], [т], [ф], [с], [ш], [к] приголосних звуків у словах різної складової структури та в простих реченнях.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>аналізу та синтезу, складової структури у простих односкладових словах (звук на початку, у кінці слова), із збігом приголосних, у простих двоскладових словах (звук на початку слова, в середині, в кінці слова), із збігом приголосних (звук на початку слова), у трискладових словах без збігу приголосних, із збігом приголосних, у чотирискладових словах. Збагачення словника та активізація уваги до способів словотворення, до значення слів.</p> <p>Диференціація (внутрішньогрупова, міжгрупова) і автоматизація (слухова і вимовна) приголосних звуків [с-з], [с-ш, з-ж], [ш-ж], [л-р]; дзвінких і глухих приголосних із парними глухими звуками : [б-п], [д-т], [в-ф], [з-с], [ж-ш], [г-к]; м'яких і твердих приголосних звуків, що проявляється в заміні їх парними твердими: [с-с', з-з', с'-з'], [л'-л], [р'-л] з опорою на кінестетичні відчуття і</p>	<p>вимови кожного 1, 2, 3, 4-ох складового слова з наголосом, без пропусків закінчення, без розтягування слів.</p> <p>Використання простих речень із приголосними словами [с, з, ц, дз], [ш, ж, ч, дж], [л], [р], [j], м'якими приголосними [с', з', дз'], [л'], [р'], дзвінками [б], [д], [в], [з], [ж], [г], глухими [п], [т], [ф], [с], [ш], [к] звуками (на початку слова, в середині слова, в кінці) з виразною інтонацією та логічним наголосом на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення в процесі роботи над автоматизацією. Уточнення вимови фонем (на матеріалі чистомовок, віршів). Включення у роботу слів із приголосними звуками. Включення у роботу слів із дзвінками та парними глухими приголосними звуками: [с-з], [с-ш, з-ж], [ш-ж], [л-р];</p>	<p>Володіє навичками диференціювання у вимові приголосних звуків: [с-з], [с-ш, з-ж], [ш-ж], [л-р]; [б-п], [д-т], [в-ф], [з-с], [ж-ш], [г-к]; [с-с', з-з', с'-з'], [л'-л], [р'-л] схожих за артикуляцією або за звучанням у словах, словосполученнях, простих реченнях, текстах, розмовному мовленні.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>слух, із одночасним розвитком фонематичного слуху, аналізу та синтезу в 1, 2, 3, 4-ох складових словах (на початку слова, в середині слова, в кінці), словосполученнях та простих реченнях з правильним логічним наголосом (із різною силою голосу й інтонацією: питальною, окличною та розповідною).</p> <p>Корекція і розвиток активного і пасивного словника (тільки з дітьми із ЗПР, які мають ЗНМ III і IV рівнів). Елементарні уявлення про поняття «слово». Розширення словника уявленнями про об'єкти довкілля їх призначення, ознаки. Уточнення розуміння і правильного використання в мовленні: конкретних та узагальнюючих іменників, дієслів, прикметників. Іменників, що позначають форму предметів; матеріали з яких зроблені</p>	<p>дзвінками та глухими приголосними з парними глухими звуками: [б-п], [д-т], [в-ф], [з-с], [ж-ш], [г-к]; м'якими та твердими приголосними звуками, речень у структурі яких містяться слова з цими звуками (на початку слова, в середині слова, в кінці) з метою вдосконалення їх вимови на уроках та корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Контроль за слуховою і вимовною диференціацію звуків.</p> <p>Використання лексичних тем із національно-регіональним компонентом: «Осінь», «Овочі і фрукти», «Дикі тварини та їх дитинчата», «Шкільне приладдя», «Птахи», «Домашні тварини та їх дитинчата», «Зима», «Весна» та інші. Уточнення значення іменників, прикметників і дієслів, що позначають якісні характеристики та емоційний стан людей.</p> <p>Підвищення рівня розуміння слів на</p>	<p>Володіє і правильно використовує граматичні форми слів та словотворчі моделі в словосполученнях і реченнях.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>предмети, речі; абстрактне значення; протилежних за значенням. Дієслів, що позначають емоційний стан людей; протилежних за значенням. Прикметників, що позначають кольори відтінки, форму, величину, смак, запах; якісних прикметників з допомогою яких характеризують людей; присвійні прикметники. Займенників: зворотних, вказівних, питальних. Числівників: кількісних і порядкових Прийменників (у, на, за, під, з, над, через, перед). Сполучників (і, а, але; що, тому що).</p> <p>Корекція і розвиток граматичної будови мовлення (тільки з дітьми із ЗПР, які мають ЗНМ III і IV рівнів). Робота зі стійкими аграматизмами. Розвиток навичок правильного вживання слів, порядку слів у реченні, побудови простих і складних речень, правильного узгодження слів в реченнях. Закріплення поняття «слово», знайомство з поняттям «речення».</p>	<p>основі порівняння, розрізнення і узагальнення предметів. Розвиток уміння в іграх і вправах на класифікацію і узагальнення предметів, виключення зайвого, здійснювати підбір до родових понять слів з видовим значенням. Складання словосполучень і речень із словами, що означають видові та родові поняття. Удосконалення влучності вживання в мовленні видових і родових понять.</p> <p>Удосконалення навичок правильного використання граматичних форм слів і словотворчих моделей в словосполученнях і реченнях.</p>	<p>Володіє і правильно використовує граматичні форми слів і словотворчих моделей в словосполученнях і реченнях.</p> <p>Володіє і правильно використовує навички словозміни.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Навчання елементарному аналізу та синтезу слів у реченні.</p> <p>Словозміна. Уточнення правильного вживання множини іменників: (дитинчат тварин, в називному та непрямих відмінках); іменників-назв неживих предметів і живих істот чоловічого роду в знахідному відмінку; іменників однини та множини в родовому відмінку з прийменниками; іменників-назв неживих предметів чоловічого роду в місцевому відмінку.</p> <p>Закріплення правильного вживання: однини та множини, чоловічого, жіночого і середнього роду в непрямих відмінках (без прийменників і з прийменниками, що виражають просторові відношення); диференціація прийменників із значенням місця, положення і напряму дії; вживання дієслів однини та множини теперішнього часу; зворотних, вказівних займенників у відмінках.</p> <p>Словотворення з допомогою суфіксів іменників, прикметників з емоційно-</p>	<p>Удосконалення умінь і навичок словозміни у процесі роботи з словом на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Удосконалення умінь і навичок словотворення у процесі роботи над</p>	<p>Володіє навичкою словотворення засвоєних граматичних форм слів.</p> <p>Використовує навички аналізу та синтезу слів у реченні: виділяє перше</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>пестливими відтінками; коротких форм якісних прикметників; відносних прикметників; прислівників у формі порівняльного ступеня; диференціація зворотних і незворотних дієслів; дієслів доконаного та недоконаного виду.</p> <p>Утворення присвійно-відносних прикметників; якісних прикметників; дієслів із допомогою прийменників (в-, на-, при-, с-, у-, під-, від-, за-, по-, пре-, до); прикметників у формі порівняльного ступеня; повних і коротких прислівників теперішнього часу; підбір однокорінних слів; складних слів морфолого-синтаксичним способом.</p> <p>Синтаксис: побудова речень-звернень; простих поширених речень без прийменників та з прийменниками; поширення речень за рахунок однорідних членів; побудова складносурядних речень із сполучниками (а, але); складнопідрядних речень з сполучниками (що, щоб, якщо, тому що)</p>	<p>словом на уроках та корекційно-розвиткових заняттях і в позаурочний час.</p> <p>Використання у спеціально створених освітніх ситуаціях утворення присвійно-відносних прикметників; повних і коротких прислівників теперішнього часу; підбір однокорінних слів; складних слів морфолого-синтаксичним способом.</p> <p>Закріплення уміння правильно вживати граматичні зв'язки слів (узгодження, управління) в простих і складних словосполученнях, реченнях; у процесі відповідей на питання за сюжетними картинками, за змістом прослуханих казок і віршів, в діалогах.</p>	<p>та останнє слово, визначає місце слова в реченні (початок, кінець, середину); складає речення із 3-4-ох слів у I семестрі та 3-5-ти слів у II семестрі (з опорою на предметні картинки).</p> <p>Володіє навичками побудови цілісної і зв'язної розповіді (за планом, самостійно).</p> <p>Послугується уміннями і навичками слухання і говоріння у різних видах діалогічного і монологічного мовлення.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>із використанням різної інтонації: закінченості, спонукання, запитання, перерахування.</p> <p>Аналіз речення за словами та синтез речення із слів: визначає кількість (3-5) слів; складає схеми (з опорою на картинку та без опори); порядок слів із опорою на сюжетну картинку та схему, з опорою тільки на схему.</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення (з дітьми із ЗПР, які мають ФФПМ і ЗНМ). Розучування віршів із використанням графічних схем, наочних опор та ігор. Удосконалення інтонаційного оформлення в процесі декламування віршів, словесного вираження емоційно-оцінного ставлення до героїв літературних творів. Осмислений, повний, послідовний і зв'язний переказ тексту з опорою на подані словосполучення, запитання. Складання, розігрування діалогів за темами, близькими до життєвого досвіду дітей, – після попередньої підготовки (обговорення змісту, робота зі словом,</p>	<p>Формування послідовного та логічного викладу думок, вживання слів у властивому для них значенні, залежно від ситуації і мети висловлювання.</p> <p>Стимулювання до словесного вираження емоційно-оцінного ставлення до героїв літературно-художніх творів.</p> <p>Використання норм українського літературного мовлення та врахування етичних правил спілкування.</p> <p>Розповідання та драматизація казок, коротких оповідань та історій за допомогою ляльок, картинок.</p> <p>Розучування віршів із використанням</p>	<p>Після попередньої підготовки читає вірші виразно.</p> <p>Висловлює елементарні узагальнені оцінні судження: лисиця – хитра, вовк – злий; заєць – боягуз.</p> <p>Уважно слухає співрозмовника, самостійно чи з допомогою учителя відповідає на його запитання.</p> <p>Бере участь у складанні та розігруванні діалогів.</p> <p>Самостійно чи з допомогою педагогів буде зв'язне висловлювання за поданим початком і малюнком</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>словосполученням, етикетними мовленнєвими формулами, що використовуються у діалогах). Складання оповідань за картинним матеріалом, розповідей з опорою на серію сюжетних картин, описів із врахуванням причинно-наслідкових зв'язків. Розширення кола дитячого читання і тематики бесід із дітьми: про домашніх і диких тварин та їхніх дитинчат, тощо; про птахів, про різноманіття птахів у природному світі. Ознайомлення дітей із казками, віршами, короткими оповіданнями, що включають елементарні краєзнавчі відомості про рідний край, про Україну та її столицю Київ.</p>	<p>наочних опор та ігор, що припускають драматизацію віршованого тексту на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>(ілюстрацією, серією малюнків), на основі прослуханого тексту або випадку з життя.</p>
МОДУЛЬ III. ЧИТАННЯ (ПРОВІДНІ АНАЛІЗАТОРИ: ЗОРОВИЙ, СЛУХОВИЙ, АРТИКУЛЯЦІЙНИЙ)		
<p>Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР із навчання грамоти та попередження виникнення дислексії. Повторення вивченого у підготовчому класі. Звуки та букви. Голосні та приголосні звуки, тверді та м'які</p>	<p>Вивчення букв українського алфавіту та звуків, які вони позначають. Навчання розрізненню великих та</p>	<p>Знає букви українського алфавіту та звуки, які вони позначають. Розрізняє великі і малі букви,</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>приголосні. Алфавіт. Алфавітні назви літер. Літери малі та великі, друковані та рукописні. Звуковий та звуко-буквений аналіз слова. Побудова графічних моделей одно та двоскладових слів. Склад. Складотворча роль голосних звуків. Визначення наголосу в простих словах. Перенесення частин слів із рядка в рядок за складами. Найважливіші правила переносу слів із рядка в рядок. Слова з м'яким знаком у кінці складу та перед (о). Слова з буквосполученням йо, з апострофом. Велика буква на початку речення, крапка, знак оклику, знак питання в кінці речення.</p> <p>Ознайомлення з поняттями «текст», «речення», «слово», «склад», «звук». Текст. Усні й письмові висловлювання, текст. Зміст, заголовок тексту; відповідність заголовка змісту тексту. Поняття про речення. Навчання слухати, відчувати та розуміти інтонаційний зміст речення. Речення:</p>	<p>малих букв, друкованих та рукописних текстів. Виконання звукового та звукобуквеного аналізу слів різної структури (при потребі з допомогою). Навчання побудові графічних моделей слова. Поділ слів на склади, називання голосних звуків у складах. Вправлення дитини у визначенні наголосу в словах; усвідомлення правил переносу слів із рядка в рядок. Розвиток розуміння значення апострофу та правильного його читання та написання слів з м'яким знаком і буквосполученням йо.</p> <p>Навчання розрізненню усних та письмових висловлювань, тексту. Розвиток здатності обирати з поданих або добирати заголовок до поданого тексту. Розвиток уміння визначати кількість речень у тексті. Розвиток знань про речення.</p>	<p>друковані та рукописні. Виконує звуковий та звуко-буквений аналіз слова. Будує графічну модель слова; ділить слово на склади, називає голосні звуки у складах. З допомогою вчителя визначає наголос у словах та усвідомлює правила переносу слів із рядка в рядок. Не розриває злиття приголосного з голосним при переносі частин слова з рядка в рядок, усвідомлює значення апострофу, правильно читає та пише слова з м'яким знаком і буквосполученням йо.</p> <p>Розрізняє усні та письмові висловлювання, текст. Обирає з поданих або добирає заголовок до поданого тексту. Визначає кількість речень у тексті. Володіє поняттям «речення», вміє складати речення з 3-4-ох слів із різною інтонацією.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>розповідні, питальні та спонукальні. Складання речення із 3-4-ох слів з допомогою схем. Інтонаційна закінченість речення. Головні члени речення. Аналіз речення. Поширення речень за запитаннями. Встановлення зв'язку слів у реченні. Відновлення деформованих речень. Побудова речень за зразком, малюнком, схемою.</p> <p>Слово. Засвоєння поняття «слово» як частини речення, його лексичне значення. Слова, що позначають назви предметів (абстрактні слова) і відповідають на питання хто? що? Зміна слів, які відповідають на питання хто? що? за числами. Велика буква в іменах, по батькові та прізвищах людей, у</p>	<p>Формування уміння визначати початок та кінець речення. Формування уявлень про розповідні речення, інтонуювання цих речень, позначення їх на письмі. Формування уявлень про питальні речення, умінь правильно їх інтонувати та використовувати логічний наголос. Формування уявлень про спонукальні речення, визначення різних форм спонукування.</p> <p>Удосконалення вміння слухати, відчувати і розуміти інтонаційну закінченість речення. Складання речень із 3-4-ох слів за допомогою схем. Формування уявлень про слова, що відповідають на питання хто? що?, умінь змінювати ці слова за числами.</p>	<p>Визначає початок та кінець речення; має уявлення про розповідні речення; правильно його інтонує, ставить на письмі відповідний розділовий знак. Правильно інтонаційно вимовляє речення, ставить на письмі відповідний розділовий знак (при потребі з допомогою); має уявлення про спонукальні речення, ставить на письмі відповідний розділовий знак. З допомогою вчителя поширює речення за запитаннями, встановлює зв'язок слів у реченні. З допомогою вчителя вчиться відновлювати деформовані речення та будувати за зразком, малюнком, схемою. Визначає в усному мовленні слово, як одиницю мови. Розпізнає на слух слова, усвідомлює їх значення. Ставить запитання до слів, що позначають предмети, до абстрактних слів та ін. З допомогою вчителя уміє</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>кличках тварин, назвах країн, міст, сіл. Слова, що позначають ознаки предметів і відповідають на питання який? яка? які? та їх зв'язок зі словами, що відповідають на питання хто? що? Практичне змінювання цих слів за числами. Слова, які відповідають на питання що робити? що зробити? що робить? що зробив? що робитиме? Їх зв'язок з іншими словами, визначення однини-множини (практично).</p> <p>Складовий аналіз і синтез слів. Засвоєння поняття "склад". Виділення першого складу в слові. Складотворча роль голосних звуків. Визначення порядку складів у слові. Складання слів із складів. Ділення двоскладових слів на склади. Ділення трискладових слів на склади.</p> <p>Звуки мовлення. Звуковий аналіз і синтез слів. Засвоєння поняття «звук». Знайомство з органами мовлення. Утворення голосних і приголосних</p>	<p>Засвоєння правил виживання великої букви в іменах, по батькові та прізвищах людей, у кличках тварин, назвах країн, міст, сіл. Формування уявлень про слова що позначають ознаки предметів і відповідають на питання який? яка? яке?, розвиток умінь змінювати ці слова за числами та ставити до них питання.</p> <p>Формування уявлень про слова, що відповідають на питання що робити? що зробити? що робить? що зробить? Їх зв'язок з іншими словами, визначення однини-множини.</p> <p>Формування умінь складати слова з розрізнених звуків. Розвиток знань про голосні та приголосні звуки; дзвінки та глухі;</p>	<p>утворювати множину іменників, визначати однину (без вживання термінів). Правильно вживає велику букву в іменах, по батькові та прізвищах людей, у кличках тварин, назвах країн, міст, сіл. З допомогою вчителя ставить питання до слів, що означають ознаки предметів, змінювати їх за числами, визначати зв'язок з іншими словами. Уміє поставити питання до таких слів у реченні. Має уявлення про слова, які відповідають на питання що робити? що зробити? що робить? що зробив? що робитиме? Усвідомлює їх зв'язок з іншими словами, визначення однини-множини.</p> <p>Розрізняє голосні і приголосні звуки за звучанням та способом вимовляння (при потребі з допомогою). Правильно вимовляє приголосні</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>звуків мовлення. Робота над функціональним диханням. Виділення першого звуку в слові. Визначення кількості та місця звуків у слові. Співвідношення між буквами та звуками в слові. Відмінність звуків і букв.</p> <p>Наголос. Засвоєння поняття "наголос" і його роль у слові. Співвідношення слова з його ритмічним малюнком. Місце наголосу в слові. Смыслороздільна роль наголосу. Виділення наголошеного складу в слові, наголошеного голосного.</p> <p>Голосні звуки [а, о, у, е, и, і]. Засвоєння поняття «звук», «буква». Чує і виділяє голосні звуки [а, о, у, е, и, і] з низки голосних і приголосних, складів і слів (на початку, в середині та в кінці слова), дає порівняльну характеристику цих звуків; співвідносить звуки з символами букв (а, о, у, е, и, і) та диференціює поняття «звук-буква». Диференціація голосних звуків і букв ізольовано, в складах, словах, словосполученнях, реченнях. Розвиток навичок фонематичного і звукобуквенного</p>	<p>тверді й м'які.</p> <p>Формування правильної вимови приголосних звуків, які мають певні вимовні труднощі [дж], [дз], [дз'], [ц], [ц'], [ч], гортанний звук [г] та глотковий [г].</p> <p>Розвиток умінь поділу слів на склади, визначення одно-, дво-, трискладових слів.</p> <p>Удосконалення вміння користуватися наголосом та інтонацією.</p> <p>Удосконалення вимови голосних звуків [а, о, у, е, и, і] та їх позначення буквами: а, о, у, е, и, і.</p>	<p>звуки [дж], [дз], [дз'], [ц], [ц'], [ч], гортанний звук [г] та глотковий [г].</p> <p>Поділяє слова на склади; з допомогою вчителя визначає одно-, дво-, трискладові слова.</p> <p>Володіє поняттям «звук-буква», вимовою голосних [а, о, у, е, и, і] звуків та позначає їх буквами: а, о, у, е, и, і.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>аналізу та синтезу.</p> <p>Голосні і приголосні звуки. Засвоєння поняття "звук", "голосний звук", "приголосний звук". Утворення голосних [а, о, у, е, и, і], уточнення норми вимови і характеристики звуків. Утворення приголосних звуків [м, п, в, ф], [т, д, н], [к, г, ґ, х], [с, з, ц, дз], [ш, ж, ч, дж], [л], [р], [ј], уточнення норми вимови та характеристики звуків. Уточнення акустичних і артикуляційних ознак приголосних. Утворення голосних йотованих, уточнення норми вимови та характеристики [ја, је, ју, јі] звуків. Уточнення акустичних і артикуляційних ознак голосних звуків.</p> <p>Позначення м'якості приголосних м'яким знаком. Диференціація твердих і м'яких приголосних звуків і букв [д'-д] – буква Д, [т'-т] – буква Т, [н'-н] – буква Н, [с-с'] – буква С, [з-з'] – буква З, [л'-л] – буква Л, [р'-р] – буква Р.</p> <p>Диференціація дзвінких і глухих приголосних звуків і букв [б-п], букви Б і П, звуки [в-ф], буква В і Ф, звуки [т-д],</p>	<p>Удосконалення вимови твердих і м'яких приголосних звуків та їх позначення буквами, збагачення і уточнення словника.</p> <p>Формування вміння диференціювати дзвінкі та глухі приголосні звуки та букви.</p>	<p>Володіє поняттям «звук-буква», вимовою твердих і м'яких приголосних звуків та позначає їх буквами.</p> <p>Володіє вимовою дзвінких і глухих приголосних звуків та позначає їх буквами; звуковим, складовим і</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>буква Г і Д, звуки [к-г], буква К і г, звуки [г-х], буква Г і Х, звуки [з-с], буква З і С, звуки [ж-ш], буква Ж і Ш, звукосполучення [щ] і звук [ч], буква Щ і Ч.</p> <p>Формування і розвиток навички читання. Спосіб читання. Формування навичок усвідомленого, правильного, плавного читання цілими словами вголос.</p> <p>Темп читання. Формування прийомів темпу читання вголос, розширення оперативного поля читання.</p> <p>Правильність читання. Удосконалення звукової культури мовлення: проведення спеціальних вправ для розминки і тренування артикуляційного апарату, для відпрацювання правильної вимови окремих звуків та звукосполучень у словах.</p> <p>Усвідомленість читання. Розуміння значень слів у реченнях тексту; усвідомлення понять: частина речення, речення, речення, текст та смислових зв'язків між ними. Розвиток смислової</p>	<p>Сприяння подоланню поскладового читання й усуненню неправильного застосування пауз між словами й реченнями.</p> <p>Формування прийомів регулювання темпу читання, сили голосу залежно від змісту і жанрової специфіки твору.</p> <p>Сприяння дотриманню правильної вимови звуків, складів, слів, наголосів у словах.</p> <p>Знаходження смислових зв'язків між персонажем та місцем дії у творі.</p>	<p>звукобуквеним аналізом і синтезом.</p> <p>Наприкінці навчального року читає вголос правильно, плавно, свідомо цілими словами переважну більшість речень тексту (допускається побуквене та поскладове читання складних для вимови слів).</p> <p>З допомогою вчителя користується прийомами розвитку темпу читання вголос.</p> <p>Виконує спеціальні вправи, метою яких є тренування мовленнєвого апарату, відпрацювання правильної артикуляції звуків рідної мови (чітке вимовляння складів на поєднання кількох приголосних звуків, закінчення слів, багатоскладових слів, вимовляння чистомовок, скоромовок і т. ін.).</p> <p>З допомогою вчителя прогнозує орієнтовний зміст частин тексту за ілюстраціями.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>здогадки.</p> <p>Виразність читання. Формування умінь дотримуватися пауз, обумовлених розділовими знаками в середині та в кінці речення, а також ритмічних пауз.</p> <p>Смисловий і структурний аналіз тексту. Первинний аналіз: відтворення учнями подій у тексті, називання дійових осіб. Знаходження в тексті відповідей на запитання щодо відтворення фактичного змісту прочитанного.</p> <p>Поглиблений аналіз. Перечитування тексту з метою встановлення зв'язків між подіями твору, між дійовими особами. Складання характеристики дійових осіб через аналіз їхніх вчинків. Формування умінь знаходити в тексті ключові слова, а також речення для характеристики дійових осіб, подій.</p> <p>Розвиток смислової здогадки – антиципації під час читання (слухання), умінь прогнозувати орієнтований зміст тексту на основі його заголовка,</p>	<p>Формування вміння плавно та виразно читати, із застосуванням прийомів читання з різною інтонацією: запитальною, розповідною.</p> <p>Формування вміння виділяти в тексті складні для розуміння слова.</p> <p>Вправляння в умінні практично ставити найпростіші запитання до окремих слів, словосполучень, речень, абзаців.</p> <p>Розвиток вміння знаходити в тексті зачин, кінцівку.</p>	<p>Виявляє розуміння змісту твору. Користується найпростішими інтонаційними засобами виразності.</p> <p>Самостійно чи з допомогою вчителя називає одну, кілька фактичних подій, дійових осіб; розрізняє у тексті відоме та невідоме.</p> <p>З допомогою вчителя знаходить у тексті найважливіші слова, речення, що характеризують певні якості дійових осіб, подій, явищ.</p> <p>З допомогою вчителя передбачає орієнтовний зміст тексту на основі його заголовка та малюнків.</p> <p>З допомогою вчителя визначає кількість закінчених частин у тексті.</p> <p>Самостійно чи з допомогою вчителя відтворює зміст окремих частин та тексту в цілому.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
розгляду ілюстрацій. Поділ тексту на закінченні частини з метою складання плану. Відтворення тексту з опорою на малюнки.	Вправляння у відтворенні змісту прочитаного з опорою на малюнки.	
МОДУЛЬ IV. ПИСЬМО (ПРОВІДНІ АНАЛІЗАТОРИ: РУКОМОТОРНИЙ, ЗОРОВИЙ, АРТИКУЛЯЦІЙНИЙ, СЛУХОВИЙ)		
<p><i>Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР із підготовки руки до письма та попередження виникнення дисграфії.</i></p> <p>Розвиток ручної і дрібної моторики, графомоторних навичок: вправи на <i>перекладання</i> прапорця (чи волоського горіха) з однієї руки в іншу; <i>перекочування</i> м'ячика пальцями рук по твердій поверхні і в повітрі; <i>почергове захоплення</i> палиці лівою (правою) кистями ("вгору по паличці"); <i>пересипання</i> пучкою крупи; <i>протягування</i> гнучкого шнурка в отвір; <i>застібання</i> (розстібання) гудзиків; <i>нанизування</i> намистинок на ниточку; <i>розтягування</i> гумки усіма пальцями по черзі і синхронно на обох руках; <i>нарізування</i> смужок паперу ножицями;</p>	<p>Розвиток уміння користуватися письмовим приладдям, зошитом послуговуватись правилами сидіння за партою.</p> <p>Користування графомоторними навичками.</p>	<p>Володіє навичками користування письмовим приладдям, правилами сидіння за партою.</p> <p>З допомогою дорослого послуговується графомоторними навичками.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>збирання монет у стопку; тримання ложки, вилки, ножа під час їжі.</p> <p>Розвиток зорово-просторового сприймання і зорово-моторної координації. Перерахування предметів, що знаходяться справа, потім ліворуч.</p> <p><i>Завдання на визначення положення тіла в просторі:</i> поняття "правий", "лівий", співвіднесення частин тіла з правою рукою (права щока, права нога), потім з лівою (ліве коліно, ліве вухо), їх називання, показ: (права брова, лівий лікоть).</p> <p>Розвиток просторово-графічної орієнтації. <i>Завдання спрямовані на:</i> упізнавання букв (виділення букв серед низки інших, співвідношення одних і тих же букв, що зображені різним шрифтом) і на співвідношення їх форми, величини, кольору; <i>підбір букв</i> однакових за критерієм, що потрібно вербалізувати; завдання на виявлення відсутньої букви; на виявлення змін у розташуванні предметів; на відновлення первинної послідовності в розташуванні</p>	<p>Користування навичками визначення сторін, напрямів простору на уроках корекційно-розвиткових заняттях і в позаурочний час.</p> <p>Користування навичками упізнавання букв і вміннями підбирати потрібні букви на уроках, корекційно-розвиткових заняттях і в позаурочний час.</p>	<p>Володіє навичками визначення сторін, напрямів простору.</p> <p>Володіє навичками упізнавання букв і вміннями підбирати потрібні букви на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>предметів; <i>перехід до письма</i> в більш дрібну клітку, а потім – у лінійку.</p> <p>Розвиток спрямованих рухів руки. Формування початкового вміння писати букви, склади, слова, характеристика сучасного рукописного шрифту, ознайомлення із змістом і побудовою «Зошита для письма», графічна будова букв. Прийоми пояснення елементів друкованих і написаних букв, прийоми навчання письма букв, їх з'єднань, перенесення частини слова з рядка в рядок з орієнтацією на злиття «приголосний + голосний» («ПГ»). Формування навичок письма у ліворуких дітей.</p> <p>Правопис. Списування навчальних друкованих і рукописних текстів. Письмо під диктування. Слова, значення, вимову і написання яких учні повинні засвоїти: <i>бабуся, бджола, виразно, влітку, ворота, гумка, ганок, ґрунт, гудзик, джміль, дзіґа, дзьоб, дідуць, загадка (і заґадка), зозуля, ім'я, їжак, кватірка, Київ, лелека, лінійка,</i></p>	<p>Користування елементарними вміннями правильного написання букв, складів, списування слів, вживання розділових знаків у кінці речення на уроках, корекційно-розвиткових заняттях і в позаурочний час.</p> <p>Розвиток усвідомленого вживання розділових знаків у кінці речення. Розвиток умінь обґрунтувати розділові знаки в кінці речення; знаходити і виправляти граматичні й пунктуаційні помилки. Розвиток навичок письма під диктування. Засвоєння гігієнічних правил письма.</p>	<p>Володіє технічними навичками (правильно сидить, тримає ручку (олівець) під час письма; рухає руку вздовж рядка, орієнтується на сторінці зошита).</p> <p>Графічно правильно зображує букви та їх поєднання, рівномірно розташовує слова в рядку; вміє позначати крапку, кому, знак оклику, знак питання, тире.</p> <p>Визначає звуковий і буквений склад слів, написання яких відповідає їх вимові.</p> <p>Списує друкований і рукописний текст, дотримуючись каліграфічних вимог.</p> <p>Пише під диктування склади, слова, речення із 2-3-х слів, у яких написання не розходиться із звучанням.</p> <p>Правильно вимовляє, наголошує і пише загальнонавчальні слова,</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
ля'лька, новій, блень, олівéць, папір, парасóлька, пóдруга, посерéдині, Украї'на, украї'нська, фарту́х, цукéрка, цу́кор, я'кір.	Розвиток каліграфічних навичок письма.	передбачені програмою для запам'ятання.

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2

МОДУЛЬ V. СПІЛКУВАННЯ

<p>Простір спілкування. Спілкування у просторі соціуму.</p> <p>Культура ввічливого спілкування. Вивчення найпростіших формул мовленнєвого етикету вітання (повторення <i>форм високої тональності</i>: «Добрий день! «Дозвольте Вас привітати! від імені... дозвольте привітати...»; <i>форм нейтральної тональності</i>: «Доброго ранку! Добрий день!», «Доброго дня!», «Добрий вечір!», «Здрастуйте!», <i>прохання</i> («Просимо..», «Дозвольте...», «Будьте ласкаві!», «Будь ласка!»), <i>прощання</i> (<i>форм високої тональності</i>: «До побачення!», «Прощайте!»; <i>форм нейтральної тональності</i>: «До побачення!» «На все (вам) добре!», «До нових зустрічей!»).</p> <p>Засвоєння українських форм звертання до дітей і дорослих (Марійко, Іванку, Наталю Петрівно, Миколу Івановичу).</p> <p>Формування установки на взаємодію та доброзичливе ставлення до однокласників. Формування вміння колективного обговорення завдань.</p> <p>Спілкування як взаємодія (децентровані дії). Формування установки на взаємодію та доброзичливе ставлення до однокласників. Співвіднесення</p>	<p>Знає і вживає найпростіші українські формули мовленнєвого етикету вітання, прощання, прохання, українські форми звертання до дітей і дорослих.</p> <p>Розрізняє і правильно обирає формули етикету, що використовуються у спілкуванні з дорослими та дітьми, близькими і малознайомими людьми.</p> <p>Виявляє доброзичливе ставлення до однокласників у спілкуванні.</p>
--	---

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2
<p>характеристик або ознак предметів з особливостями погляду спостерігача, координація різних просторових позицій. Розуміння можливості різних позицій і точок зору (подолання егоцентризму), орієнтація на позиції інших людей, відмінні від власної. Розуміння можливості різних підстав для оцінки одного і того ж предмета, розуміння відносності оцінок або підходів до вибору. Врахування різних думок і вміння висловлювати та обґрунтовувати власну думку. Облік різних потреб та інтересів.</p> <p>Спілкування як співпраця. Розвиток вміння слухати та розуміти партнера, планувати й злагоджено виконувати спільну діяльність, розподіляти ролі, взаємно контролювати дії один одного і вміти домовлятися. Формування вміння колективного обговорення завдань. Адаптація до соціальної ролі учня.</p> <p>Спілкування у просторі культури. Парасоціальне спілкування з медіаперсонажем (з анімаційного серіалу чи мультфільму). Етичний аспект: чіткість орієнтирів – визначеність позитивних і негативних персонажів. Когнітивні характеристики: сюжети, пов'язані зі спілкуванням і з різними відносинами між персонажами (дружба, ворожнеча, домінування, підпорядкування, допомога, заздрість та ін.), їх різні позиції з конфліктами та їх вирішенням. Емоційний аспект: спектр емоційних переживань виходить за межі</p>	<p>Має уявлення про різні позиції і точки зору, намагається у процесі спілкування зрозуміти точку зору іншої людини (дорослого та однолітка).</p> <p>Намагається за навідними запитаннями вчителя висловити власну думку (точку зору).</p> <p>Встановлює комунікативні контакти з однокласниками та ввічливо звертається до вчителів, старших школярів, технічного персоналу.</p> <p>Ідентифікується з конкретним персонажем, носієм певної позиції, точки зору, з яким вступає у віртуальну взаємодію.</p> <p>Намагається взаємодіяти з дорослими та однолітками за сюжетом мультфільму та приміряє на себе</p>

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2
<p>ситуативних вражень, а ключове переживання залишається в позитивному діапазоні з можливими варіаціями та відтінками. <i>Моделі поведінки персонажів:</i> герой пов'язаний з іншими персонажами. Персонажі демонструють особистісні варіанти взаємодії з партнером та різні моделі вирішення конфліктів. Головний герой втілює найбільш ефективні та конструктивні способи вирішення конфліктів.</p> <p>Орієнтовні україномовні мультфільми: «Мудрі казки. Квіти дружби», «Мудрі казки. Струмочок», «Казка про дружбу. Рюкзачок», «Мудрі казки. Образливі слова», «Мудрі казки. Не треба ображати друзів», «Мудрі казки. Найкрасивіший»; російськомовні мультфільми: «Рукавичка», «Канікули в Простоквашино», «Малюк і Карлсон», «Розумна собачка Соня», «Про домовичка Кузю», «Петсон і Фіндус», «Вінні Пух», «Пригоди Буратіно» та ін.</p> <p>Спілкування у просторі природи. Етичні бесіди, діалоги та полілоги про доброзичливе ставлення до тварин і рослин. Усвідомлене ставлення, ідентифікація та емпатія з тваринами, рослинами.</p>	<p>роль конкретного персонажа, носія певної позиції, точки зору, вступає у взаємодію з іншими персонажами – іншими точками зору.</p> <p>Виявляє у процесі бесіди розуміння інших персонажів (точок зору).</p> <p>Розуміє, що конфлікт є негативним виявом взаємодії з іншою людиною.</p> <p>Вміє звертатися та виявляє доброзичливе ставлення до рослин і тварин (дитина лагідно торкається листя, кори, квітки, шерсті тварин, пір'я птахів, не робить різких рухів біля них аби не злякати, не потривожити; стримує бажання надокучати тваринам, особливо тим, які легко потрапляють до рук – комахам, дощовим черв'якам, молюскам, земноводним, беззахисним пташеняттям, дитинчаттам свійських тварин).</p>

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2
<p>Спілкування у просторі персоналізованого «Я». Формування позитивного образу Я: «соціального Я», «внутрішнього Я» та «соціокультурного Я». Казковий герой як носій соціокультурних цінностей оптимально реалізує функцію ініціювання та організації спілкування в ході ігрової діяльності. Створення комунікативного простору: введення ритуалу привітання, форм і способів звертання один до одного, що допомагають ефективному спілкуванню. Казковий герой як організатор діалогу дитини зі світом. Казковий герой створює простір діалогу. Діалог реалізується героєм через використання суперечливих ситуацій, зіставлень, порівнянь, ситуацій «незнання». Важливо вислухати кожну думку дитини. У такому діалозі у дітей з'являється можливість висловлювати свою точку зору, вислухати уважно один одного, орієнтуватися на думку інших. Дорослий стає учасником діяльності дитини (займає рефлексивну позицію відносно змісту гри та продуктивної діяльності в наступних класах), а також стає здатним до діалогу (чує і слухає дітей, відповідає на запитання, які актуальні для дитини). На заняттях поступово вводити дитину в світ власного Я та Я Іншого за тематичними заняттями: «Основи спілкування», «Хто Я?», «Який Я?», «Світ навколо мене».</p> <p>Час спілкування. Розуміння причин і прогноз учинків Іншого. Формування довільності як компонента мовленнєвої діяльності, оволодіння планувальною функцією мовлення. Розвиток уміння планувати майбутню роботу, визначати</p>	<p>Виявляє емпатію (співчуття) природній біді в довкіллі (наприклад, голодна кішка довго й голосно – нявчить, сріблясте павутиння порвала гілка, стебло ромашки густо вкрите попелицями тощо).</p> <p>У своїх висловлюваннях діти звертають увагу на «внутрішнє Я» людини, на такі моральні інстанції, як «совість», «доброта».</p> <p>Виявляють протиріччя, висловлюють різні точки зору, при цьому уважно слухають та розуміють один одного.</p> <p>Виявляють у висловлюваннях спрямованість на іншу людину.</p> <p>Відповідає на запитання у точній відповідності до завдання.</p> <p>Висловлює власні думки та вміє</p>

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2
<p>шляхи та засоби досягнення навчальних цілей. Формування вміння здійснювати контроль за власною діяльністю, оволодіння контрольно-оцінними діями.</p> <p>Ознайомлення дітей із різними соціально-комунікативними ситуаціями: ситуаціями-ілюстраціями, ситуаціями-вправами, ситуаціями-змаганнями, ситуаціями-оцінками, ситуаціями морального вибору в яких актуалізується необхідність визначення можливих причин поведінки (власної та Іншого) й розвивається здатність до прогнозу дій і вчинків людей.</p> <p>Цінності спілкування. Присвоєння соціокультурних та морально-етичних цінностей. Ознайомлення дітей із термінальними цінностями, які не можна обґрунтувати іншими, більш загальними або більш важливими цінностями (<i>дружба, любов, любов до Батьківщини, мами, тварин, краса, краса природи, краса творів мистецтва</i>). Присвоєння інструментальних цінностей (особистісних рис, що допомагають людині в житті): <i>ввічливий, вдячний, відповідальний, веселий</i>.</p>	<p>розгорнуто розповідати про послідовність виконання навчальної роботи.</p> <p>Намагається виявляти розуміння соціальної причинності в термінах існуючих дій та взаємин між персонажами.</p> <p>Розпізнає і намагається розуміти емоції іншої людини в соціально-комунікативних ситуаціях.</p> <p>Розуміє морально-етичні аспекти поведінки Іншого.</p> <p>Розуміє і намагається послуговуватись у спілкуванні з дорослими та однолітками соціокультурними та морально-етичними цінностями.</p> <p>Виявляє у спілкуванні з дорослими та однолітками ввічливість, вдячність, відповідальне ставлення.</p>

**3. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення»
для других класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку
Усього: 175 годин (5 годин на тиждень); I семестр – 80 год.; II семестр – 95 год.**

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
МОДУЛЬ I. СЛУХАННЯ-АУДІЮВАННЯ (ПРОВІДНИЙ АНАЛІЗАТОР: СЛУХОВИЙ)		
<p>Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР, які мають дизартрію або ринолалію, ЗНМ.</p> <p>Сприймання на слух рядів з кількох звуків, складів, слів, словосполучень. Зіставлення ряду прослуханих слів із малюнком, на якому зображено один із названих предметів.</p> <p>Поділ прослуханих слів на групи за поданою вчителем чи обраною самостійно ознакою.</p> <p>Сприймання на слух текстів художнього, розмовного або науково-художнього стилів (казка, художня розповідь, сюжетна розповідь пізнавального характеру, вірш), усвідомлення елементів фактичного змісту прослуханого.</p> <p>Розвиток смислової здогадки – антиципації під час слухання (читання),</p>	<p>Розвиток слухового сприймання.</p> <p>Розвиток уміння усвідомлено сприймати мовні елементи.</p> <p>Формування уміння співвідносити прослуханні слова з малюнком.</p> <p>Усвідомлення висловлювання інших людей.</p> <p>Формування уміння слухати та аналізувати текст художнього, розмовного або науково-художнього стилів (казка, художня розповідь, сюжетна розповідь пізнавального характеру, вірш).</p> <p>Вироблення уміння виконувати на слух сприйнятті інструкції учителя.</p> <p>Формування вміння визначати послідовність подій у творі (що було спочатку, потім, чим закінчився</p>	<p>Визначає на слух кількість звуків, складів, слів у реченні.</p> <p>Усвідомлює значення почутих слів, словосполучень, зміст речень.</p> <p>Зіставляє прослухані слова з малюнком.</p> <p>З допомогою вчителя виділяє слова та звуки за певними ознаками.</p> <p>Усвідомлює зміст прослуханого тексту (при потребі з допомогою учителя).</p> <p>Виділяє головних персонажів, послідовність подій тексту.</p> <p>Самостійно формулює найпростіші запитання до окремих частин тексту.</p> <p>З допомогою вчителя визначає основну думку окремих частин</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>умінь прогнозувати орієнтований зміст тексту на основі його заголовка, розгляду ілюстрацій.</p> <p>Сприйняття на слух інструкцій, що стосуються виконання навчальних дій.</p> <p>Розвиток фонематичного сприймання, уявлень, навичок звукового аналізу та синтезу складів, звукового аналізу слів. Уточнення понять: звук, голосний-приголосний звук; диференціальні ознаки голосних і приголосних звуків; звуковий аналіз закритих і відкритих складів, слів із 3-ох звуків; визначення наявності звуку, місця звуку в слові (кінець, початок, середина), кількості звуків у складі, в слові з 3-ох звуків; звуковий синтез закритих і відкритих складів; формування уявлення про дзвінкі та глухі приголосні звуки; виділення дзвінких та глухих приголосних звуків із низки звуків, слів; підбір слова з заданим звуком.</p>	<p>твір?).</p> <p>Формування навичок звукового аналізу та синтезу складів, слів із розрізнення голосних і приголосних (дзвінких, глухих, твердих, м'яких) приголосних звуків.</p> <p>Виділення твердих та м'яких приголосних звуків із низки звуків, слів.</p> <p>Розвиток звукового аналізу та синтезу відкритих і закритих складів; кількісний і послідовний звуковий аналіз і синтез слів із 3-ох звуків.</p>	<p>тексту.</p> <p>Розуміє та виконує сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань.</p> <p>Володіє навичками звукового аналізу та синтезу складів, слів.</p>
МОДУЛЬ II. ГОВОРІННЯ (ПРОВІДНІ АНАЛІЗАТОРИ: АРТИКУЛЯЦІЙНИЙ І СЛУХОВИЙ)		
Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР, які мають ринолалію		

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p><i>або дизартрію, ЗНМ.</i></p> <p>Корекція і розвиток загальномовленнєвих умінь і навичок.</p> <p>Нормалізація м'язового тону мімічної і артикуляційної мускулатури (з використанням технології логопедичного масажу в залежності від стану м'язового тону в мускулатурі з врахуванням рівневої організації рухів М. Бернштейна і взаємозв'язку між дрібною моторикою рук і артикуляційною М. Кольцової): для формування кінестетичої та кінетичної основи рухів.</p> <p>Нормалізація голосу: стимулювання сильного голосу; розвиток його модуляції за висотою і силою. Вправи з розвитку сили голосу: подовження вимови звуків (при середній силі голосу); посилення голосу (беззвучна артикуляція-шепіт-тихо-голосно); послаблення голосу (голосно-тихо-шепіт-беззвучна артикуляція).</p> <p>Вправи з розвитку висоти голосу:</p>	<p>Формування інтересу до правильного, чіткого мовлення, виховання потреби в ньому.</p> <p>Вдосконалення звукової культури мовлення учнів і підвищення техніки мовлення (дихання, голосу, артикуляції).</p> <p>Формування повноцінних вимовних навичок, фонематичного сприймання, доступних віку форм звукового аналізу та синтезу.</p> <p>Контроль за правильною вимовою звуків голосних і приголосних, слів і речень із різною силою голосу на видиху з чіткою і правильною артикуляцією, плавним темпо-ритмом мовлення.</p> <p>Розвиток вмінь правильного використання сили голосу і темпу мовлення в процесі читання, говоріння, діалогічного спілкування.</p>	<p>Володіє навичками правильного нижньодіафрагмального дихання, голосоведення, темпо-ритмічними рухами органів артикуляції та їх синхронним функціонуванням у мовленні.</p> <p>Послугується голосом у процесі артикуляції звуків.</p> <p>Узгоджує в процесі читання монологічні та діалогічні тексти із силою голосу і темпом мовлення, наближеними до природного говоріння і спілкування.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>підвищення і зниження сили голосу (при вимові голосних, вимові поєднань із двох, трьох звуків, складів).</p> <p>Нормалізація мовного дихання: вироблення тривалого плавного та економного видиху. Застосування дихальних вправ (три групи вправ, що виконуються в наступній послідовності: розвиток діафрагмального дихання і тривалого ротового видиху; розвиток вокалізованого видиху; розвиток мовного дихання).</p> <p>Нормалізація просодичної сторони мовлення: формування темпу; робота над ритмом проводиться в двох напрямках: сприймання і відтворення різних ритмічних структур; робота з формування інтонаційної (питальної, окличної, розповідної) виразності мовлення.</p> <p>Корекція вимови звуків. Формування первинних вимовних умінь і навичок. Подолання порушень вимови звуків (для дітей із ЗПР, які мають дизартрію).</p>	<p>Формування вміння уповільнювати та прискорювати темп мовлення.</p> <p>Формування прийомів регулювання темпу мовлення, сили голосу залежно від жанрової специфіки тексту.</p>	<p>Користується прийомами плавного темпу мовлення в процесі читання, говоріння, діалогічного спілкування.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Подолання порушень шиплячих [ш, ж, ч, дж, щ] і сонорних [л], [л'], [р], [р'] приголосних звуків (заміни або змішування): постановка (за наслідуванням, механічним, змішаним способом, від інших звуків), уточнення артикуляції звуку з опорою на зорове, слухове, тактильне сприймання, кінестетичне відчуття, формування артикуляційного та слухового (сенсорного та перцептивного) образу ізольованої вимови звуків – [ш, ж, ч, дж, щ], [j] та [л], [л'], [р], [р'].</p> <p>Введення поставлених звуків і первинна автоматизація навичок вимови в складах різної структури (прямих, обернених, відкритих, закритих, із збігом приголосних).</p> <p>Уточнення вимови звуків (тільки для дітей із ЗПР, які мають ринологію).</p> <p>Уточнення вимови голосних [а, е, и, о, у, і], приголосних [j] та голосних йотованих [ja, je, ju, ji] звуків (заміни або змішування): постановка (за наслідуванням, механічним, змішаним</p>	<p>Вдосконалення ізольованої вимови групи шиплячих [ш, ж, ч, дж, щ] та сонорних [л], [л'], [р], [р'] приголосних звуків і їх вимови у складах різної структури: (прямих, обернених, відкритих, закритих, із збігом приголосних) на корекційно-розвиткових заняттях та уроках.</p> <p>Виховання звукової культури мовлення.</p> <p>Вдосконалення ізольованої вимови групи голосних [а, е, и, о, у, і], приголосного [j] та голосних йотованих [ja, je, ju, ji] звуків.</p> <p>Первинна автоматизація навичок вимови у складах різної структури: (прямих, обернених, відкритих,</p>	<p>Володіє навичками правильної ізольованої вимови групи шиплячих [ш, ж, ч, дж, щ] та сонорних [л], [л'], [р], [р'] приголосних звуків у складах різної структури.</p> <p>Володіє навичками правильної ізольованої вимови групи голосних [а, е, и, о, у, і], приголосного [j] та голосних йотованих [ja, je, ju, ji] звуків у складах різної структури.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>способом, від інших звуків); уточнення артикуляції звуку з опорою на зорове, слухове, тактильне сприймання, кінестетичне відчуття; формування артикуляційного та слухового (сенсорного та перцептивного) образу ізольованої вимови звуків – [а, е, и, о, у, і], [j], [ja, je, jю, ji].</p> <p>Введення поставлених звуків і первинна автоматизація навичок вимови в складах різної структури (прямих, обернених, відкритих, закритих, із збігом приголосних).</p> <p>Уточнення вимови губних, губно-зубних [м, п, в, ф], групи передньоязикових [т, т', д, д', н, н'], групи задньоязикових [к, г, г, х], групи свистячих [с, с', з, з', ц, дз, дз'], шиплячих [ш, ж, ч, дж, щ], вимови сонорних [л], [л'], [р], [р'] приголосних звуків (заміни або змішування): постановка (за наслідуванням, механічним, змішаним способом, від інших звуків), уточнення артикуляції (з опорою на кінестетичні відчуття і слух),</p>	<p>закритих, із збігом приголосних) на корекційно-розвиткових заняттях та уроках.</p> <p>Виховання звукової культури мовлення.</p> <p>Вдосконалення ізольованої вимови губних, губно-зубних [м, п, в, ф], групи передньоязикових [т, т', д, д', н, н'], групи задньоязикових [к, г, г, х], групи свистячих [с, с', з, з', ц, дз, дз'], шиплячих [ш, ж, ч, дж, щ], вимови сонорних [л], [л']. [р], [р'] приголосних звуків та здійснення первинної автоматизації навичок вимови в складах різної структури: (прямих, обернених, відкритих, закритих, із збігом приголосних) на</p>	<p>Володіє навичками правильної ізольованої вимови губних, губно-зубних [м, п, в, ф], групи передньоязикових [т, т', д, д', н, н'], групи задньоязикових [к, г, г, х], групи свистячих [с, с', з, з', ц, дз, дз'], шиплячих [ш, ж, ч, дж, щ], вимови сонорних [л], [л']. [р], [р'] приголосних звуків у складах різної структури.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>формування артикуляційного та слухового (сенсорного та перцептивного) образу ізольованої вимови звуків – [м, п, в, ф]; [т, т', д, д', н, н']; [к, г, ґ, х]; [с, с', з, з', ц, дз, дз']; [ш, ж, ч, дж, щ]; [л], [л'], [р], [р']. Введення поставлених звуків і первинна автоматизація навичок вимови в складах різної структури (прямих, обернених, відкритих, закритих, із збігом приголосних).</p> <p>Уточнення вимови (у дітей із ЗПР, які мають ринолалію чи дизартрію) дзвінких [б], [д], [в], [з], [дз] і м'яких [д'], [т'], [н'], [с'], [з'], [дз'], [л'], [р'] приголосних звуків із опорою на зорове, слухове, тактильне сприймання, кінестетичні відчуття.</p> <p>Робота над слуховим розрізненням твердих і м'яких звуків; формування правильного артикуляційного укладу при вимові м'яких приголосних звуків.</p> <p>Виняток становлять тільки звуки [ш, ж, ц], що не мають м'яких пар, і звуки [ч, щ], які вимовляються завжди м'яко і не</p>	<p>корекційно-розвиткових заняттях та уроках.</p> <p>Виховання звукової культури мовлення.</p> <p>Вдосконалення вимови дзвінких і м'яких звуків та автоматизація їх вимови в складах різної структури: (прямих, обернених, відкритих, закритих, із збігом приголосних) на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p>	<p>Володіє навичками правильної вимови дзвінких [б-п], [д-т], [в-ф], [з-с], [ж-ш], [г-к] і м'яких [д'-д], [т'-т], [н'-н], [с'-с], [дз'-дз], [л'-л], [р'-л] звуків.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>мають твердих пар.</p> <p>Автоматизація голосних (у дітей із ЗПР, які мають ринолалію) і приголосних звуків (у дітей із ЗПР, які мають дизартрію).</p> <p>Автоматизація голосних [а, е, и, і, о, у] і голосних йотованих [ja, je, ju, ji] звуків з одночасним розвитком фонематичного аналізу та синтезу, складової структури в простих односкладових словах (звук на початку, наприкінці слова), із збігом приголосних (у простих двоскладових словах), із збігом приголосних (звук на початку слова), у трискладових словах (без збігу приголосних, із збігом приголосних), у чотирискладових словах. Привертання уваги до способів словотворення, до значення слів, а також вимова звуків у простих реченнях із різною силою голосу та інтонаційним навантаженням.</p> <p>Автоматизація твердих [ш, ж, ч, дж],</p>	<p>Включення у роботу слів із голосними звуками [а, е, и, і, о, у] і голосними йотованими [ja, je, ju, ji] (на початку слова, в середині, наприкінці слова), навчання чіткої і правильної вимови кожного 1, 2, 3, 4-ох складового слова з наголосом, без пропусків закінчення (на матеріалі чистомовок, віршів).</p> <p>Використання простих речень із голосними [а, е, и, і, о, у] і голосними йотованими [ja, je, ju, ji] звуками (на початку слова, в середині слова, наприкінці).</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення в процесі роботи з автоматизації та уточнення вимови фонем.</p> <p>Виховання звукової культури мовлення.</p> <p>Включення у роботу слів із твердими</p>	<p>Володіє навичками правильної вимови голосних звуків [а, е, и, і, о, у] і голосних йотованих [ja, je, ju, ji] у словах різної складової структури та простих реченнях.</p> <p>Володіє навичками правильної</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>[л], [р], [j]; м'яких [с', з', дз'], [л'], [р']; дзвінких [б], [д], [в], [з], [ж], [г]; глухих [п], [т], [ф], [с], [ш], [к] приголосних звуків: робота над слуховим образом твердих звуків; уточнення правильного артикуляційного укладу при вимові твердих приголосних звуків, з одночасним розвитком фонематичного аналізу та синтезу й складової структури у простих односкладових словах (звук на початку, наприкінці слова), із збігом приголосних, у простих двоскладових словах (звук на початку слова, в середині, наприкінці слова), із збігом приголосних (звук на початку слова), у трискладових словах без збігу приголосних, із збігом приголосних, у чотирискладових словах; збагачення словника, шляхом привернення уваги до способів словотворення, до значення слів.</p> <p>Диференціація поставлених голосних (у дітей із ЗПР, які мають ринолалію) та приголосних звуків (у дітей із ЗПР,</p>	<p>[ш, ж, ч, дж], [л], [р], [j]; м'якими [с', з', дз'], [л'], [р']; дзвінками [б], [д], [в], [з], [ж], [г]; глухими [п], [т], [ф], [с], [ш], [к] приголосними звуками (на початку слова, в середині, наприкінці слова), навчання чіткої і правильної вимови кожного 1, 2, 3, 4-ох складового слова з наголосом, без пропусків закінчення.</p> <p>Використання простих речень, що складаються із слів із твердими [ш, ж, ч, дж], [л], [р], [j]; м'якими [с', з', дз'], [л'], [р']; дзвінками [б], [д], [в], [з], [ж], [г]; глухими [п], [т], [ф], [с], [ш], [к] приголосними звуками (на початку слова, в середині слова, наприкінці) на корекційно-розвиткових заняттях та уроках.</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення в процесі роботи з автоматизації й уточнення вимови фонем (на матеріалі чистомовок, віршів).</p> <p>Включення у роботу слів із голосними звуками [а, е, и, і, о, у] і голосними йотованими [ja, je, jю, ji], навчання</p>	<p>вимови твердих [ш, ж, ч, дж], [л], [р], [j]; м'яких [с', з', дз'], [л'], [р']; дзвінких [б], [д], [в], [з], [ж], [г]; глухих [п], [т], [ф], [с], [ш], [к] приголосних звуків у словах різної складової структури та у простих реченнях.</p> <p>Володіє навичками диференціювання у вимові голосних звуків [а, е, и, і, о, у] і голосних йотованих [ja, je, jю, ji]</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p><i>які мають дизартрію).</i> Диференціація (слухова і вимовна) голосних звуків [а, е, и, і, о, у] і голосних йотованих [ја, је, јю, јі] з опорою на кінестетичні відчуття і слух, з одночасним розвитком фонематичного слуху, аналізу та синтезу в 1, 2, 3, 4-ох складових словах (на початку слова, в середині слова, у кінці), словосполученнях та простих реченнях із правильним логічним наголосом (питальною, окличною та розповідною інтонацією і різною силою голосу). Диференціація (внутрішньогрупова, міжгрупова) та автоматизація (слухова і вимовна) приголосних звуків [с-з], [с-ш, з-ж], [ш-ж], [л-р] з опорою на кінестетичні відчуття і слух, з одночасним розвитком фонематичного слуху, аналізу та синтезу в 1, 2, 3, 4-ох складових словах (на початку слова, в середині слова, наприкінці), словосполученнях та простих реченнях із правильним логічним наголосом та інтонацією і силою голосу.</p>	<p>вживати речення, що містять слова з цими звуками (на початку слова, в середині слова, наприкінці) з метою вдосконалення їх вимови. Контроль слухової і вимовної диференціації звуків.</p> <p>Включення у роботу слів з приголосними звуками [с-з], [с-ш, з-ж], [ш-ж], [л-р], речень, що містять слова з цими звуками на початку, в середині та в кінці слів для вдосконалення їх вимови на корекційно-розвиткових заняттях та уроках. Контроль слухової і вимовної диференціації звуків. Виховання звукової культури мовлення.</p>	<p>схожих за артикуляцією або за звучанням у словах, словосполученнях, простих реченнях, текстах, розмовному мовленні.</p> <p>Володіє навичками диференціювання у вимові приголосних звуків [с-з], [с-ш, з-ж], [ш-ж], [л-р] схожих за артикуляцією або за звучанням у словах, словосполученнях, простих реченнях, текстах, розмовному мовленні.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Диференціація (слухова та вимовна) та автоматизація <i>дзвінких і глухих</i> приголосних із парними глухими звуками: [б-п], [д-т], [в-ф], [з-с], [ж-ш], [г-к] та диференціація <i>м'яких і твердих</i> приголосних звуків, що проявляється в заміні їх парними твердими: [с-с', з-з', с'-з'], [л'-л], [р'-л] з опорою на кінестетичні відчуття і слух із одночасним розвитком фонематичного слуху, аналізу та синтезу в 1, 2, 3, 4-ох складових словах, (на початку слова, в середині слова, наприкінці), словосполученнях та простих реченнях із правильним логічним наголосом та різною інтонацією і силою голосу.</p> <p>Корекція і розвиток активного і пасивного словника (у дітей із ЗПР, які мають ЗНМ III-IV рівнів).</p> <p>Формування елементарних уявлень про поняття «слово». Розширення словника уявленнями про об'єкти довкілля, їх призначення, ознаки. Уточнення розуміння і правильного використання в мовленні: конкретних і узагальнюючих</p>	<p>Включення у роботу слів із дзвінками та парними глухими приголосними звуками: [б-п], [д-т], [в-ф], [з-с], [ж-ш], [г-к]; слів із твердими та м'якими звуками [с-с', з-з', с'-з'], [л'-л], [р'-л] та речень, що містять слова з цими звуками на початку, в середині та наприкінці слів для вдосконалення їх вимови на корекційно-розвиткових заняттях та уроках.</p> <p>Контроль слухової і вимовної диференціації звуків.</p> <p>Використання лексичних тем із національно-регіональним компонентом: «Осінь»; «Овочі та фрукти»; «Дикі тварини та їх дитинчата»; «Шкільне приладдя»; «Птахи»; «Домашні тварини та їх дитинчата»; «Зима». «Весна» та інші. Уточнення значення іменників, прикметників і дієслів, що позначають</p>	<p>Володіє навичками диференціювання у вимові приголосних звуків [б-п], [д-т], [в-ф], [з-с], [ж-ш], [г-к] та слів із твердими і м'якими звуками [с-с', з-з', с'-з'], [л'-л], [р'-л] схожих за артикуляцією або за звучанням у словах, словосполученнях, простих реченнях, текстах, розмовному мовленні.</p> <p>Послугується в мовленні іменниками, прикметниками, дієсловами, прислівниками, прийменниками (з, на, над, від, з-під, біля).</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>іменників, дієслів, прикметників у лексичних темах. Іменників, що позначають форму предметів; матеріалів з яких зроблені предмети, речі; абстрактне значення; протилежних за значенням.</p> <p>Дієслів, що позначають емоційний стан людей; протилежних за значенням.</p> <p>Прикметників, що позначають кольори відтінки, форму, величину, смак, запах; якісних прикметників, що характеризують людей; присвійні прикметники.</p> <p>Займенників: зворотних, вказівних, питальних. Числівників: кількісних і порядкових. Прийменників (у, на, за, під, з, над, через, перед). Сполучників (і, а, але, що, тому що).</p> <p>Корекція і розвиток граматичної будови мовлення (у дітей із ЗПР, які мають ЗНМ III-IV рівнів).</p> <p>Робота зі стійкими аграматизмами.</p> <p>Розвиток навичок правильного вживання слів, порядку слів у реченні, побудови простих і складних речень,</p>	<p>якісні характеристики, емоційний стан людей.</p> <p>Підвищення рівня розуміння слів на основі порівняння, розрізнення і узагальнення предметів.</p> <p>У іграх і вправах на класифікацію і узагальнення предметів, виключення зайвого, навчає підбирати до родових понять слова з видовим значенням, складає словосполучення і речення з словами, що позначають видові та родові поняття, удосконалює точність вживання дітьми видових і родових понять.</p>	

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>правильного узгодження слів у реченнях. Закріплення поняття «слово», ознайомлення з поняттям «речення». Елементарний аналіз та синтез слів у реченні.</p> <p>Словозміна. Уточнення правильного вживання множини іменників: дитинчат тварин у називному та непрямих відмінках; іменників чоловічого роду, що використовуються на позначення живих істот і неживих предметів у знахідному відмінку; іменників однини та множини в родовому відмінку з прийменниками; іменників, що використовуються на позначення неживих предметів чоловічого роду в місцевому відмінку.</p> <p>Закріплення правильного вживання: іменників однини та множини, чоловічого, жіночого та середнього роду в непрямих відмінках (без прийменників і з прийменниками, що виражають просторові стосунки); диференціація прийменників: (під, з-під, за, із-за, біля, перед) із значенням місця, положення і</p>	<p>Закріплення і удосконалення навичок правильного використання граматичних форм слів і словотворчих моделей в словосполученнях і реченнях.</p> <p>Актуалізація тематичних груп слів у словосполученнях і реченнях.</p> <p>Використання умінь і навичок словозміни в процесі роботи над словом на корекційно-розвиткових заняттях і уроках і в позаурочний час.</p> <p>Використання умінь і навичок</p>	<p>Володіє правильним використанням граматичних форм слів і словотворчих моделей в словосполученнях і реченнях.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>непрямої дії; вживання дієслів однини та множини теперішнього часу; зворотних, вказівних займенників у відмінках).</p> <p>Словотворення: іменників, прикметників із емоційно-пестливими відтінками за допомогою суфіксів; коротких форм якісних прикметників; відносних прикметників; прислівників у формі порівняльного ступеня; диференціація зворотних і незворотних дієслів; дієслів доконаного та недоконаного виду.</p> <p>Синтаксис: побудова речень-звертань; простих поширених речень без прийменників і з прийменниками; поширення речень за рахунок однорідних членів; побудова складносурядних речень із сполучниками (а, але); складнопідрядних речень із сполучниками (що, щоб, якщо, тому що) із врахуванням інтонаційного забарвлення.</p> <p>Корінь слова. Спільнокореневі слова. Спостереження за значенням</p>	<p>словотворення у процесі роботи над словом на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Закріплення умінь правильно вживати граматичні зв'язки слів (узгодження, управління) в простих і складних словосполученнях, реченнях.</p> <p>Використання на уроках і корекційно-розвиткових заняттях правильного граматичного оформлення мовлення, дотримання орфоепічних норм мови в самостійних висловлюваннях у різних типах текстів (опис, оповідання, міркування) за змістом картин із дотриманням цілісності й зв'язності висловлювання.</p> <p>Формування знань про корінь слова. Розвиток умінь складати речення із</p>	<p>Послугується навичкою словотворення.</p> <p>Володіє навичками аналізу та синтезу слів у реченні: виділенням першого та останнього слова, місця слова в реченні (початок, середина, кінець,); Складає речення із 3-4-ох слів із опорою на предметні картинки.</p> <p>Має уявлення про значення спільнокореневих слів.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>спільнокореневих слів. Виділення кореня в поданих словах. Складання речень зі спільнокореневими словами з метою усвідомлення значення кореня.</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення. (у дітей із ЗПР, які мають дизартрію, ринолалію чи ЗНМ III-IV рівнів). Складання оповідань за тематичними картинками; оповідань із виходом за межі заданого; оповідань-описів; оповідань-порівнянь; оповідань за малюнками розповідного характеру (з опорою на серію сюжетних картин, за запитаннями, за зразком, за планом) із розвитком здатності до встановлення причинно-наслідкових зв'язків.</p> <p>Переказ тексту, знайомої казки або короткої розповіді (з допомогою та самостійно; з опорою на ілюстрації та без опори).</p> <p>Складання розповіді, розповіді-опису</p>	<p>спільнокореневими словами.</p> <p>Стимулювання інтересу дітей до міркувань у бесідах за змістом літературних творів, у процесі розгляду картин, при поясненні сенсу прислів'їв, при оцінці вчинків і дій людей, в процесі пояснення абстрактних понять, порівняння понять.</p> <p>Виховання уміння послідовно і логічно викладати думки, вживати слова у властивому для них значенні, залежно від ситуації і мети висловлювання.</p> <p>Стимулювання словесного вираження ставлення до героїв прослуханих художніх творів.</p> <p>Використання норм українського</p>	<p>З допомогою вчителя виділяє корінь у поданих спільнокореневих словах. Розпізнає серед поданих слів спільнокореневі.</p> <p>Складає речення із спільнокореневими словами. Володіє навичками побудови цілісної і зв'язної розповіді розповідного характеру (за планом, самостійно), включаючи в оповідання опис дійових осіб, природи, діалогів героїв; розповіді на основі активізації уяви.</p> <p>Володіє навичками побудови цілісної</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>предмета, явища природи, дійства (з допомогою та самостійно; з опорою на картинку з одноплановим та багатоплановим сюжетом). Складання закінчення розповіді за заданим початком і закінченням (з елементами творчості). Складання розповіді за подіями з особистистого досвіду, складання творчих розповідей за обраною тематикою.</p>	<p>літературного мовлення й етичних правил спілкування. Розповідання та розігрування казки та короткого оповідання в літературно-творчій діяльності. Розучування віршів із використанням наочних опор та ігор, що припускають драматизацію віршованого тексту на корекційно-розвиткових заняттях і уроках. Формування умінь передавати свої враження, почуття від прочитаного за допомогою зв'язних висловлювань. Формування умінь використовувати відповідну лексику твору для характеристики персонажів, висловлювати елементарні оцінні судження морального та етичного характеру (про вчинок героя, ставлення до природи, краси довкілля, людей).</p>	<p>і зв'язної розповіді (за планом, самостійно); опису дійових осіб, природи, діалогів героїв. Володіє уміннями і навичками слухання і говоріння у різних видах діалогічного і монологічного мовлення (самостійно чи з допомогою вчителя). З допомогою вчителя передає свої враження, почуття від прочитаного у зв'язних висловлюваннях. З допомогою вчителя намагається висловлювати елементарні оцінні судження морального та етичного характеру про події, явища, персонажів прочитаних творів з використанням оцінної лексики.</p>
МОДУЛЬ III. ЧИТАННЯ (ПРОВІДНІ АНАЛІЗАТОРИ: ЗОРОВИЙ, СЛУХОВИЙ, АРТИКУЛЯЦІЙНИЙ)		
<p><i>Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР, які мають порушення читання.</i></p>		

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Вдосконалення і корекція навичок усного мовлення. Вдосконалення мовного аналізу і синтезу: розвиток аналізу структури речення (визначення меж речення в тексті без крапки, складання речення за картиною, із заданим словом, за опорними словами, робота з деформованим реченням, складання графічних схем речення і речення за схемами, визначення місця заданого слова в реченні); <i>розвиток складового аналізу та синтезу</i> (аналіз і синтез складів за допомогою фішок, складання складів і слів із розрізної абетки); <i>розвиток складних форм фонематичного аналізу та синтезу:</i> (виділення голосних із складів і слів, визначення кількості та послідовності звуків у словах із опорою і без опори на допоміжні засоби).</p> <p>Вдосконалення морфологічної системи мови: диференціація граматичних значень (вправи на диференціацію частин мови); вдосконалення навичок словозміни</p>	<p>Вдосконалення навички аналізу структури речення, складних форм фонематичного аналізу та синтезу на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Вдосконалення навичок словозміни, словотворення на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p>	<p>Виконує аналіз структури речення, складовий, фонематичний аналіз і синтез слів.</p> <p>Намагається послуговуватися при висловленні думки правильними формами словозміни та словотворення.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>іменників, прикметників, дієслів (вправи на визначення роду, числа, відмінка іменника, прикметника; часу, виду дієслова); <i>диференціація</i> однини та множини; <i>закріплення</i> безприйменникових і прийменниково-відмінкових конструкцій; узгодження прикметників із іменниками однини та множини в різних відмінках; узгодження дієслів із іменниками в числі та роді; диференціація дієслів доконаного і недоконаного виду; <i>вдосконалення навичок словотворення</i> зменшувально-пестливих форм іменників, прикметників від іменників, дієслів із префіксами (робота з деформованим словом).</p> <p>Вдосконалення синтаксичної структури мови: <i>вдосконалення умінь скласти двоскладові поширені речення</i> (за опорними словами, картинками, вправи на поширення речення), складні речення (вправи на складання речень за допомогою сурядних і підрядних сполучників, робота зі схемами).</p>	<p>Вдосконалення навичок складання простих і двоскладових поширених речень на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p>	<p>Виконує вправи та послуговується навичкою складання простих і двоскладових поширених речень.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Вдосконалення лексичної сторони мови: <i>розширення, уточнення і систематизація словника</i> (підбір слів за лексичними темами, антонімів, синонімів, дієслів і прикметників до іменників (і навпаки), назв до текстів (і навпаки)).</p> <p>Вдосконалення семантичної сторони мови: <i>розуміння прочитаних слів, речень, текстів</i> (відповіді на питання за прочитаним текстом, підбір картинок, робота з деформованими текстами, переказ, вигадування початку та закінчення тексту).</p> <p>Формування і розвиток навички читання. Спосіб читання. Формування і розвиток навичок усвідомленого, правильного, плавного читання, свідомого читання по складах та цілими словами вголос. Формування початкових умінь читати мовчки.</p> <p>Темп читання. Формування й розвиток</p>	<p>Розвиток навички розширення і систематизації словника на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Формування навички розуміння прочитаних слів, речень, текстів на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Удосконалення техніки читання, дотримання відповідного темпу. Розвиток вміння уникати замін і пропусків окремих частин слів; самостійне бачення помилок та їх виправлення при читанні слів. Розвиток чіткої дикції на основі вправ для розминки; формування початкових умінь читати впівголоса та мовчки.</p> <p>Розвиток оперативного поля читання,</p>	<p>Виконує вправи та послуговується навичкою підбору слів за лексичними темами, антонімів, синонімів, дієслів і прикметників до іменників.</p> <p>Намагається розуміти текст, розуміє прочитані слова, речення, текст тощо.</p> <p>У кінці навчального року читає тексти вголос цілими словами чи поскладово, дотримуючись правильної вимови звуків. Набуває початкових умінь читати пошепки та мовчки.</p> <p>Користується прийомами розвитку</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>прийомів темпу читання вголос, розширення оперативного поля читання.</p> <p>Правильність читання. Удосконалення звукової культури мовлення: розвиток чіткої дикції на основі введення спеціальних вправ для розминки і тренування артикуляційного апарату, для відпрацювання правильної вимови звуків рідної мови в словах.</p> <p>Усвідомленість читання. Розуміння прямого та переносного значення слів у тексті (самостійне та з допомогою вчителя); усвідомлення смислових зв'язків між реченнями та частинами</p>	<p>зорового сприймання слів. Формування прийомів розвитку темпу читання вголос. Формування прийомів регулювання темпу читання, сили голосу залежно від змісту і жанрової специфіки твору.</p> <p>Тренування мовленнєвого апарату з метою відпрацювання правильної артикуляції звуків рідної мови. Вправління у дотриманні правильної вимови звуків, складів, слів, наголосів у простих словах.</p> <p>Розвиток вміння прогнозувати за ілюстраціями зміст окремих частин твору. Вправління в умінні прогнозувати за назвою і початком твору його зміст.</p>	<p>темпу читання: (за завданням учителя виконує вправи з розвитку оперативного поля читання, зорового сприймання слів, читання у різному темпі та ін.). Намагається читати вголос наприкінці I семестру в темпі не менше 25 сл/хв; наприкінці II семестру – не менше 35-40 сл/хв. Виконує за завданням вчителя спеціальні вправи, метою яких є тренування мовленнєвого апарату, відпрацювання правильної артикуляції звуків рідної мови. У процесі читання з допомогою вчителя вимовляє слова з дотриманням норм орфоепії та правильно їх наголошує (за винятком слів, складних для вимови).</p> <p>Усвідомлює, що слова в реченні, речення і частини тексту пов'язані між собою за змістом. З допомогою вчителя прогнозує орієнтовний зміст твору, окремих</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>тексту (з допомогою вчителя). Розвиток смислової здогадки (антиципації).</p> <p>Виразність читання. Формування умінь дотримуватися пауз між реченнями, а також ритмічних пауз, обумовлених розділовими знаками і змістом тексту. Формування найпростіших прийомів регулювання темпу читання, сили голосу.</p> <p>Смисловий і структурний аналіз тексту. <i>Первинний аналіз:</i> відтворення учнями подій у тексті, називання дійових осіб, знаходження незрозумілих слів і розкриття значення з допомогою дорослого.</p> <p><i>Поглиблений аналіз:</i> перечитування тексту з метою встановлення зв'язків між подіями твору, між дійовими особами (з допомогою дорослого). Складання найпростішої характеристики дійових осіб через аналіз їхніх вчинків, мотивів поведінки (з допомогою дорослого).</p>	<p>Розвиток розуміння текстів шляхом пояснення та уточнення значення незрозумілих слів, з опорою на ілюстрації.</p> <p>Застосування інтонаційної розминки, вправ на розвиток сили голосу, прийомів читання з різною інтонацією: запитальною, розповідною.</p> <p>Розвиток вміння знаходити істотні зв'язки між зображеними в тексті фактами, подіями.</p> <p>Формування вміння визначати послідовність подій у творі (що було спочатку, потім, чим закінчився твір?).</p> <p>Розвиток вміння складати за допомогою вчителя картинний та словесний плани до нескладного за будовою тексту.</p> <p>Розвиток вміння ставити найпростіші запитання до окремих слів, словосполучень, речень, абзаців.</p>	<p>його частин за ілюстраціями.</p> <p>З допомогою вчителя пояснює зв'язки між фактами, подіями.</p> <p>З допомогою вчителя користується найпростішими засобами виразності: дотримується пауз, обумовлених розділовими знаками у тексті, ритмікою тексту.</p> <p>З допомогою вчителя знаходить у тексті відповіді на запитання про фактичний зміст прочитаного.</p> <p>Частково встановлює зв'язки між подіями, дійовими особами.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Встановлення зв'язку між заголовком твору, змістом, основною думкою.</p> <p>Розвиток смислової здогадки – антиципації під час читання (слухання), умінь прогнозувати орієнтований зміст тексту на основі його заголовка, розгляду ілюстрацій.</p> <p>Орієнтування у логічній структурі тексту: зачин, основна частина, кінцівка; знаходження їх у текстах.</p> <p>Відтворення тексту з опорою на готовий план, малюнки.</p>	<p>Формування вміння розрізняти в тексті діалоги та виразно читати їх в особах.</p> <p>Вправлення в умінні відтворювати з опорою на готовий план, малюнки нескладні тексти (з допомогою вчителя).</p>	<p>Самостійно чи з допомогою вчителя визначає у тексті структурні елементи: зачин, кінцівку.</p> <p>Самостійно чи з допомогою вчителя відтворює окремі частини тексту за планом або малюнками.</p>
<p>МОДУЛЬ IV. ПИСЬМО (ПРОВІДНІ АНАЛІЗАТОРИ: РУКОМОТОРНИЙ, ЗОРОВИЙ, АРТИКУЛЯЦІЙНИЙ, СЛУХОВИЙ)</p>		
<p>Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР, які мають порушення письма.</p> <p>Розвиток базових психологічних функцій і міжфункціональної взаємодії. Розвиток зорових функцій (об'єму та концентрації уваги, пам'яті, поля зору); слухових функцій (уваги, пам'яті); зорово-моторної координації; графомоторних навичок. Розвиток</p>	<p>Розвиток психічних процесів на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Активізація механізмів читання і письма на корекційно-розвиткових</p>	<p>Виконує вправи на розвиток сприймання, уваги, пам'яті та мислення.</p> <p>Виконує вправи з розвитку механізмів читання і письма.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>вибірковості сприймання; навчання сприймання тексту з урахуванням окремих елементів на тлі цілого; розширення поля зору; розвиток зорово-просторового орієнтування і зорово-моторної координації.</p> <p>Вдосконалення звукового аналізу та синтезу слів. Звуки немовленнєві та мовленнєві. Способи утворення звуків та органів артикуляції. Звуки голосні та приголосні, особливості артикуляції та їх диференціація. Виділення голосних звуків із звукового ряду, із складів, слів (на початку слова в наголошеній позиції, з односкладових слів за типом ПГП; з односкладових слів із збігом приголосних у кінці слів у наголошеній позиції, на початку слова в ненаголошеній позиції, у кінці слів у ненаголошеній позиції).</p> <p>Фонематичний аналіз і синтез слів (виділення звуку на тлі слова, позиційний аналіз, визначення кількості звуків у слові, послідовність, кількість звуків у слові).</p>	<p>заняттях і уроках.</p> <p>Вдосконалення навичок звукового аналізу та синтезу на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Виконує вправи спрямовані на розвиток звукового аналізу та синтезу.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Вдосконалення складового аналізу та синтезу слів. Звуки та букви. Диференціація понять "звук" і "буква". Голосні, приголосні звуки та букви. Склад. Складотворча роль голосного. Наголос. Смыслороздільна роль наголосу. Складова структура слів. Складотворча роль голосних звуків. Двоскладові, трискладові та однокладові слова різної складової структури. Складовий аналіз і синтез слів (виділення складу із слова, визначення кількості складів у слові, послідовність складів у слові, позиційний аналіз).</p> <p>Корекція і розвиток навичок письма. Диференціація голосних звуків. Співвідношення голосного звуку з символом і буквою [ja], буква Я, закріплення знань про голосні звуки, диференціація [ja-a] ізольовано, в складах, словах, фонетичний аналіз букв А-Я, слів із буквою Я. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p>	<p>Вдосконалення навички складового аналізу та синтезу на корекційно-розвиткових заняттях та уроках.</p> <p>Вдосконалення навичок диференціації голосних йотованих звуків і букв на корекційно-розвиткових заняттях та уроках.</p>	<p>Виконує вправи спрямовані на розвиток складового аналізу і синтезу.</p> <p>Виконує вправи спрямовані на диференціацію голосних йотованих звуків і букв.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Співвідношення голосного звуку з символом і буквою [ji], буква Ї, закріплення знань про голосні звуки, диференціація [ji-ї] ізольовано, в складах, словах, фонетичний аналіз букв І-Ї, слів із буквою Ї. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p> <p>Співвідношення голосного звуку з символом і буквою [ju], буква Ю, закріплення знань про голосні звуки, диференціація [ju-у] ізольовано, в складах, словах, фонетичний аналіз букв У-Ю, слів із буквою Ю. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p> <p>Співвідношення голосного звуку з символом і буквою [je], буква Є, закріплення знань про голосні звуки, диференціація [je-е] ізольовано, в складах, словах, фонетичний аналіз букв Е-Є, слів із буквою Є. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів. Позначення м'якості приголосних звуків буквами Я, Ю, Є, Ї.</p>		

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Практична диференціація твердих і м'яких приголосних.</p> <p>Диференціація приголосних звуків схожих за акустичними та артикуляційними ознаками. Звуки та букви П-Б, співвідношення звуків із символом і буквою, диференціація звуків [п-б], закріплення знань про звуки, диференціація в складах, словах, фонетичний аналіз слів. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p> <p>Звуки та букви Ф-В, співвідношення звуків із символом і буквою, диференціація звуків [в-ф], закріплення знань про звуки, диференціація в складах, словах, фонетичний аналіз слів. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p> <p>Звуки та букви К-Г, співвідношення звуків із символом і буквою, диференціація звуків [г-к], закріплення знань про звуки, диференціація в складах, словах, фонетичний аналіз слів. Розвиток зорового сприймання, слухової</p>	<p>Вдосконалення навички диференціації приголосних звуків [п-б] схожих за акустичними та артикуляційними ознаками на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Вдосконалення навички диференціації приголосних звуків [в-ф] схожих за акустичними та артикуляційними ознаками на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Вдосконалення навички диференціації приголосних звуків [г-к] схожих за акустичними та артикуляційними ознаками на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p>	<p>Виконує вправи спрямовані на диференціацію приголосних звуків схожих за акустичними та артикуляційними ознаками.</p> <p>Виконує вправи спрямовані на диференціацію приголосних звуків схожих за акустичними та артикуляційними ознаками.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>пам'яті, уваги та координації рухів. Звуки та букви Т-Д, співвідношення звуків із символом і буквою, диференціація звуків [д-т], закріплення знань про звуки, диференціація в складах, словах, фонетичний аналіз слів. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p> <p>Звуки та букви С-З, співвідношення звуків із символом і буквою, диференціація звуків [з-с], закріплення знань про звуки, диференціація в складах, словах, фонетичний аналіз слів. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p> <p>Звуки та букви Ш-Ж, співвідношення звуків із символом і буквою, диференціація звуків [ж-ш], закріплення знань про звуки, диференціація в складах, словах, фонетичний аналіз слів. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p> <p>Звуки та букви С-Ц, співвідношення звуків із символом і буквою,</p>	<p>Вдосконалення навички диференціації приголосних звуків [д-т] схожих за акустичними та артикуляційними ознаками на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Вдосконалення навички диференціації приголосних звуків [з-с] схожих за акустичними та артикуляційними ознаками на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Вдосконалення навички диференціації приголосних звуків [ж-ш] схожих за акустичними та артикуляційними ознаками на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Вдосконалення навички диференціації</p>	<p>Виконує вправи спрямовані на диференціацію приголосних звуків схожих за акустичними та артикуляційними ознаками.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>диференціація звуків [с-тс], закріплення знань про звуки, диференціація в складах, словах, фонетичний аналіз слів. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p> <p>Звуки та букви Т-Ч, співвідношення звуків із символом і буквою, диференціація звуків [тш-т], закріплення знань про звуки, диференціація в складах, словах, фонетичний аналіз слів. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p> <p>Співвідношення звуків із символом і буквою, диференціація звуків [тш-тс], букв Ч-Ц, закріплення знань про звуки, диференціація в складах, словах, фонетичний аналіз слів. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p> <p>Співвідношення звуків із символом і буквою, диференціація звуків [тш-штш], букв Ч-Щ, закріплення знань про звуки, диференціація в складах, словах, фонетичний аналіз слів. Розвиток</p>	<p>приголосних звуків [с-тс] схожих за акустичними та артикуляційними ознаками на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Вдосконалення навички диференціації приголосних звуків [тш-т] схожих за акустичними та артикуляційними ознаками на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Вдосконалення навички диференціації приголосних звуків [тш-тс] схожих за акустичними та артикуляційними ознаками на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Вдосконалення навички диференціації приголосних звуків [тш-штш] схожих за акустичними та артикуляційними ознаками на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p>	<p>Виконує вправи спрямовані на диференціацію приголосних звуків схожих за акустичними та артикуляційними ознаками.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p> <p>Співвідношення звуків із символом і буквою, диференціація звуків [ш-штш], букв Ш-Щ, закріплення знань про звуки, диференціація в складах, словах, фонетичний аналіз слів. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p> <p>Диференціація приголосних звуків схожих за графічними та оптичними ознаками з буквами. Диференціація графічно схожих букв П-Т, закріплення знань про букви, диференціація в складах, словах, фонетичний аналіз слів. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p> <p>Диференціація графічно схожих букв Б-Д, закріплення знань про букви, диференціація в складах, словах, фонетичний аналіз слів. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p> <p>Диференціація графічно схожих букв Л-М, закріплення знань про букви,</p>	<p>Вдосконалення навички диференціації приголосних звуків [ш-штш] схожих за акустичними та артикуляційними ознаками на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Вдосконалення навички диференціації приголосних звуків схожих за графічними та оптичними ознаками з буквами на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Закріплення знань про букви, диференціація в складах, словах, фонетичний аналіз слів.</p> <p>Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p>	<p>Виконує вправи спрямовані на диференціацію приголосних звуків схожих за графічними та оптичними ознаками з буквами.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>диференціація в складах, словах, фонетичний аналіз слів. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p> <p>Диференціація графічно схожих букв Х-Ж, закріплення знань про букви, диференціація в складах, словах, фонетичний аналіз слів. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p> <p>Диференціація графічно схожих букв Ш-Щ, закріплення знань про букви, диференціація в складах, словах, фонетичний аналіз слів. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p> <p>Диференціація графічно схожих букв Ц-Щ, закріплення знань про букви, диференціація в складах, словах, фонетичний аналіз слів. Розвиток зорового сприймання, слухової пам'яті, уваги та координації рухів.</p> <p>Вдосконалення навичок письма. Слухова диференціація слів схожої і різної складо-ритмічної структури,</p>	<p>Вдосконалення правопису букв, складів, слів, речень, текстів різної</p>	<p>Виконує правильно вправи з написання букв, складів, слів, речень,</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>підбір схожих слів та їх написання. Порівняння і виявлення схожих ознак у звучанні слів, підбір схожих слів та їх написання. Виділення наголошеного складу в двоскладових словах із першим наголошеним складом та їх написання. Диференціація наголошеного та ненаголошеного голосних звуків за тривалістю і силою звучання та їх написання. Виділення наголошеного складу в двоскладових словах із другим наголошеним складом та їх написання. Виділення першого наголошеного складу в трискладових словах та їх написання. Виділення третього наголошеного складу в трискладових словах та їх написання. Виділення другого наголошеного складу в трискладових словах та їх написання. Закріплення навички виділення наголошеного складу в словах різної складо-ритмічної структури та їх написання. Виділення наголошених складів із слів у віршованих текстах та їх написання.</p>	<p>складо-ритмічної структури з різними наголошеними складами, схожими за акустичними та артикуляційними ознаками зі звуками та за графічними, оптичними ознаками з буквами на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p>	<p>тексту.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
Виділення наголошених складів із слів у реченнях та їх написання. Виділення наголошених складів із слів в прозаїчних текстах та їх написання.		

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2

МОДУЛЬ V. СПІЛКУВАННЯ

<p>Простір спілкування. Спілкування у просторі соціуму.</p> <p>Культура ввічливого спілкування. Вивчення найпростіших формул мовленнєвого етикету вітання (повторення <i>форм високої тональності</i>: «Добрий день! «Дозвольте Вас привітати! від імені... дозвольте привітати...»; <i>форм нейтральної тональності</i>: «Доброго ранку! Добрий день!», «Доброго дня!», «Добрий вечір!», «Здрастуйте!», прохання («Просимо..», «Дозвольте...», «Будьте ласкаві!», «Будь ласка!»), прохання (<i>форм високої тональності</i>: «До побачення!», «Прощайте!»); <i>форм нейтральної тональності</i>: «До побачення!» «На все (вам) добре!», «До нових зустрічей!»), вибачення (<i>форм високої тональності</i>: «Просимо (прошу) вибачити (вибачення) за...»); <i>форм нейтральної тональності</i>: («Вибачте!», «Пробачте!», «Даруйте!», «Перепрошую!», «Прошу вибачення!»).</p> <p>Добір формул мовленнєвого етикету залежно від віку і статусу особи, з якою відбувається спілкування. Родинні стосунки.</p>	<p>Знає і вживає найпростіші українські формули мовленнєвого етикету: вітання, прощання, прохання, вибачення.</p> <p>Намагається правильно обирати відповідні формули мовленнєвого етикету у спілкуванні з різними людьми, залежно від їхнього віку, статусу, родинних стосунків тощо. Дотримується правил етикету в стосунках з членами родини (батьками, бабусями-дідусями, братами-сестрами).</p>
--	--

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2
<p>Правила етикетної поведінки в громадських місцях (кінотеатрі, музеї, поліклініці, на шкільному святі).</p> <p>Спілкування як взаємодія (децентровані дії). Формування установки на взаємодію та доброзичливе ставлення до однокласників. Співвіднесення характеристик або ознак предметів з особливостями погляду спостерігача, координація різних просторових позицій. Розуміння можливості різних позицій і точок зору (подолання егоцентризму), орієнтація на позиції інших людей, відмінні від власної. Розуміння можливості різних підстав для оцінки одного і того ж предмета, розуміння відносності оцінок або підходів до вибору. Врахування різних думок і вміння висловлювати та обґрунтовувати власну думку. Облік різних потреб та інтересів.</p> <p>Спілкування як співпраця. Розвиток вміння слухати та розуміти партнера, планувати й злагоджено виконувати спільну діяльність, розподіляти ролі, взаємно контролювати дії один одного і вміти домовлятися. Формування вміння колективного обговорення завдань.</p> <p>Спілкування як рефлексія. Розвиток соморефлексії і рефлексії іншого. Залучення дітей до розгорнутих міркувань (з приводу власної навчальної діяльності на уроці та діяльності іншої дитини; усвідомлення власного емоційного стану та стану іншої дитини).</p>	<p>Знає правила поведінки в кінотеатрі, музеї, поліклініці, на шкільному святі; застосовує відповідні формули мовленнєвого етикету.</p> <p>Виявляє доброзичливе ставлення до однокласників у спілкуванні. Має уявлення про різні позиції і точки зору, намагається у процесі спілкування зрозуміти точку зору іншої людини (дорослого та однолітка).</p> <p>Намагається за навідними запитаннями вчителя висловити власну думку (точку зору).</p> <p>Встановлює комунікативні контакти з однокласниками та ввічливо звертається до вчителів, старших школярів, технічного персоналу.</p> <p>Оцінює за навідними запитаннями вчителя власну діяльність і висловлюється з цього приводу.</p> <p>Оцінює за навідними запитаннями вчителя діяльність однокласника та висловлюється з цього приводу.</p>

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2
<p>Спілкування у просторі культури. Парасоціальне спілкування з медіаперсонажем (з анімаційного серіалу чи мультфільму). <i>Етичний аспект:</i> можливі більш складні моральні колізії, що не припускають однозначної оцінки; співпереживання на стороні позитивних персонажів. <i>Когнітивні характеристики:</i> розгорнуті сюжети з наскрізними персонажами. Можливі метафори, гротескні описи, жарти з підтекстом. Центральним моментом змісту виступають переживання і внутрішній світ героїв. <i>Емоційний аспект:</i> емоційні стани героїв можуть бути амбівалентними. Можливі гострі, напружені та негативні емоційні стани.</p> <p><i>Моделі поведінки персонажів:</i> герой не тільки діє, але й переживає і викликає співпереживання. Мотивація більш складна, можлива боротьба мотивів. Важлива виразна динаміка поведінки, станів і характеру героїв, його зміни під впливом певних обставин.</p> <p>Орієнтовні україномовні мультфільми: «Що На Що Схоже», «Чарівний Горох», «Котик та Півник», «Кривенька Качечка», «Івасик-Телесик», «Безтолковий Вомбат», «Дівчинка та зайці», «Чого в лісі не буває».</p> <p>Російськомовні мультфільми: «Снігова королева», «Квітка-семибарвиця», «Пітер Пен», «Стара іграшка», «Балерина на кораблі», «Довгий міст в потрібну сторону», «Слідство ведуть колобки», «Бременські музиканти».</p>	<p>Ідентифікується з конкретним персонажем, носієм певної позиції, точки зору, з яким вступає у віртуальну взаємодію.</p> <p>Намагається взаємодіяти з дорослими та однолітками за сюжетом мультфільму та приміряє на себе роль конкретного персонажа, носія певної позиції, точки зору, вступає у взаємодію з іншими персонажами – іншими точками зору.</p> <p>Виявляє у процесі бесіди розуміння інших персонажів (точок зору).</p> <p>Співпереживає головному персонажу та виявляє розуміння морально-етичних аспектів його поведінки.</p> <p>Ідентифікує емоційні стани персонажів.</p> <p>Намагається зрозуміти суперечності поведінки персонажів.</p>

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2
<p>Спілкування у просторі природи. Етичні бесіди, діалоги та полілоги про доброзичливе ставлення до тварин і рослин. Усвідомлене ставлення, ідентифікація та емпатійне ставлення до тварин, рослин.</p> <p>Спілкування у просторі персоналізованого «Я». Формування позитивного образу Я: «соціального Я», «внутрішнього Я» та «соціокультурного Я». Казковий герой як носій соціокультурних цінностей оптимально реалізує функцію ініціювання та організації спілкування в ході продуктивної діяльності. Створення комунікативного простору: введення ритуалу привітання, форм і способів звертання один до одного, що допомагають ефективному спілкуванню.</p>	<p>Вміє звертатися та виявляє доброзичливе ставлення до рослин і тварин (дитина лагідно торкається листя, кори, квітки, шерсті тварин, пір'я птахів, не робить різких рухів біля них аби не злякати, не потривожити; стримує бажання надокучати тваринам, особливо тим, які легко потрапляють до рук – комахам, дощовим черв'якам, молюскам, земноводним, беззахисним пташеняттям, дитинчатам свійських тварин).</p> <p>Виявляє емпатію (співчуття) природній біді в довкіллі (наприклад, голодна кішка довго й голосно – нявчить, срібляєте павутиння порвала гілка, стебло ромашки густо вкрите попелицями тощо).</p> <p>У своїх висловлюваннях діти звертають увагу на «внутрішнє Я» людини, на такі моральні інстанції, як «совість», «доброта».</p> <p>Виявляють протиріччя, висловлюють різні точки зору, при цьому уважно</p>

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2
<p>Казковий герой як організатор діалогу дитини зі світом. Казковий герой створює простір діалогу. Діалог реалізується героєм через використання суперечливих ситуацій, зіставлень, порівнянь, ситуацій «незнання». Важливо вислухати кожну думку дитини. У такому діалозі у дітей з'являється можливість висловлювати свою точку зору, вислухати уважно один одного, орієнтуватися на думку інших. Дорослий стає учасником діяльності дитини (займає рефлексивну позицію відносно продуктивної діяльності), а також стає здатним до діалогу (чує і слухає дітей, відповідає на запитання, які актуальні для дитини). На заняттях поступово вводити дитину в світ власного Я та Я Іншого за тематичними заняттями: «Усвідомлення своєї індивідуальності», «Розвиток образу Я», «Побудова комунікативного простору», «Розвиток уявлень про світ, гуманного ставлення до світу і до себе». В ході занять обговорюються тексти дитячих літературно-художніх творів, а також міфів і казок. Тексти казок використовуються в бесідах, дискусіях, драматизаціях.</p> <p>Час спілкування. Розуміння причин і прогноз учинків Іншого. Формування довільності як компонента мовленнєвої діяльності, оволодіння планувальною функцією мовлення. Розвиток уміння планувати майбутню роботу, визначати шляхи та засоби досягнення навчальних цілей. Формування вміння здійснювати контроль за власною діяльністю, оволодіння контрольно-оцінними діями.</p> <p>Ознайомлення дітей із різними соціально-комунікативними ситуаціями: ситуаціями-ілюстраціями, ситуаціями-вправами, ситуаціями-змаганнями, ситуаціями-оцінками, ситуаціями морального вибору в яких актуалізується необхідність визначення можливих причин поведінки (власної та Іншого) й розвивається здатність до прогнозу дій і вчинків людей.</p>	<p>слухають та розуміють один одного. Виявляють у висловлюваннях спрямованість на іншу людину.</p> <p>Відповідає на запитання у точній відповідності до завдання. Висловлює власні думки та вміє розгорнуто розповідати про послідовність виконання навчальної роботи. Намагається виявляти розуміння соціальної причинності в термінах існуючих дій та взаємин між людьми. Розпізнає і намагається розуміти емоції іншої людини в соціально-</p>

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2
<p>Цінності спілкування. Присвоєння соціокультурних та морально-етичних цінностей. Ознайомлення дітей із термінальними цінностями, які не можна обґрунтувати іншими, більш загальними або більш важливими цінностями (<i>доброта, сім'я, єдність, мрія, ніжність</i>). Присвоєння інструментальних цінностей (особистісних рис, що допомагають людині в житті): <i>акуратний, вірний, гордий, гостинний</i>.</p>	<p>комунікативних ситуаціях.</p> <p>Розуміє морально-етичні аспекти поведінки Іншого.</p> <p>Розуміє і намагається послуговуватись у спілкуванні з дорослими та однолітками соціокультурними та морально-етичними цінностями.</p> <p>Виявляє у спілкуванні з дорослими та однолітками акуратність, вірність, гостинність.</p> <p>Усвідомлює, що гордість не прикрашає людину.</p>

**4. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення»
для третіх класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку
Усього: 175 годин (5 годин на тиждень); I семестр – 80 год.; II семестр – 95 год.**

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
МОДУЛЬ I. СЛУХАННЯ-АУДІЮВАННЯ (ПРОВІДНИЙ АНАЛІЗАТОР: СЛУХОВИЙ)		
<p>Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР, які мають порушення лексико-граматичного боку мовлення.</p> <p>Сприймання на слух текстів художнього, розмовного або науково-популярного стилів, різних жанрів (казка, оповідання, вірш) і типів (розповідь, опис, міркування).</p> <p>Робота над усвідомленням елементів фактичного змісту (дійові особи, місце і час дії, тема і мета) висловлювань.</p> <p>Запам'ятовування послідовності подій.</p> <p>Відтворення змісту прослуханого «своїми словами».</p> <p>Вираження власної думки щодо змісту прослуханого, персонажів, фактів чи подій.</p> <p>Слухання, сприймання і розуміння навчальних інструкцій і настанов з боку вчителя.</p>	<p>Розвиток слухового сприймання.</p> <p>Розвиток умінь усвідомленого сприйняття мовних елементів.</p> <p>Удосконалення умінь слухати та аналізувати текст художнього, розмовного або науково-популярного стилів, різних жанрів і типів.</p> <p>Розвиток мовленнєвої уваги та пам'яті.</p>	<p>Слухає і розуміє усне висловлювання (художній чи науково-популярний текст).</p> <p>З допомогою вчителя визначає початок і кінець висловлювання (тексту).</p> <p>Має уявлення про типи висловлювань – розповідь, опис, міркування.</p> <p>З допомогою вчителя складає первинне уявлення про зміст почутого (що, коли, в якій послідовності відбувається).</p> <p>Запам'ятовує персонажів, послідовність подій.</p> <p>З допомогою вчителя передає зміст</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
		<p>почутого «своїми словами».</p> <p>Виявляє своє ставлення до дійових осіб, їхніх вчинків.</p> <p>Розуміє виконує навчальні дії відповідно до прослуханої інструкції, настанови вчителя.</p>
МОДУЛЬ II. ГОВОРІННЯ (ПРОВІДНІ АНАЛІЗАТОРИ: АРТИКУЛЯЦІЙНИЙ І СЛУХОВИЙ)		
<p>Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР, які мають порушення лексико-граматичного боку мовлення. Розвиток загальномовленнєвих умінь і навичок. Логопедична гімнастика: вправи для налаштування енергетичної системи дихальних органів (нижньодіафрагмальне дихання), вправи для налаштування генераторної (голосової) системи, вправи для налаштування резонаторної (артикуляційної) системи.</p> <p>Мовленнєва гімнастика: вправи та ігри з налаштування розуміння смислу звуків, складів, слів.</p> <p>Удосконалення звукового боку мовлення.</p>	<p>Активізація механізмів мовленнєвого апарату на корекційно-розвиткових заняттях та уроках.</p> <p>Вдосконалення уміння правильно</p>	<p>Виконує вправи з розвитку механізмів мовленнєвого апарату.</p> <p>Володіє умінням висловлювати</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Речення. Інтонаційна закінченість речення. Складання зв'язного тексту із 4-5 слів. Складання речення за допомогою схем із використанням сюжетних картинок.</p> <p>Звуки мови. Голосні та приголосні звуки й букви. Утворення голосних і приголосних звуків. Спостереження за роботою органів мовлення. Закріплення слів – терміни: звук, склад, буква, голосні та приголосні.</p> <p>Звукобуквенний аналіз слів. Уточнення первинного уявлення про звукобуквенний склад слова. Закріплення термінів: звук, склад, буква, голосні та приголосні.</p> <p>Склад. Складова будова слова. Показ складотворчої ролі голосних у слові, навчання дітей ділити слова на склади, виділяючи голосні.</p> <p>Наголос. Показ дітям смислороздільної та фонетичної ролі наголосу. Розвиток уміння чути та виділяти наголошений склад у слові.</p>	<p>складати просте поширене речення з 4-5-слів у процесі виконання різних завдань із групою учнів, класом в цілому на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Вдосконалення уміння правильно вимовляти і писати голосні та приголосні звуки й букви.</p> <p>Вдосконалення уміння робити звукобуквенний аналіз слів.</p> <p>Вдосконалення уміння робити складовий аналіз слів.</p> <p>Вдосконалення уміння виділяти наголошений склад у слові.</p>	<p>думку з інтонацією та логічним наголосом.</p> <p>Володіє умінням правильно вимовляти і писати голосні та приголосні звуки й букви.</p> <p>Володіє умінням робити звукобуквенний аналіз слів.</p> <p>Володіє умінням робити складовий аналіз слів.</p> <p>Володіє уміннями чути і виділяти наголошений склад у слові.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Диференціація голосних [а, е, у, і] і голосних [ја, је, ју, јі] йотованих звуків. Навчання розрізняти тверді та м'які приголосні, позначати м'якість за допомогою голосних.</p> <p>Формування уміння обирати голосну букву, спираючись на твердість або м'якість попереднього приголосного.</p> <p>Диференціація голосних [ја, је, ју, јі] усно та письмово в складах, словах, словосполученнях і реченнях.</p> <p>Позначення м'якості приголосних за допомогою м'якого знаку в кінці та у середині слова. Формування поняття про м'якість приголосних за допомогою м'якого знаку в кінці та у середині слова.</p> <p>Диференціація приголосних у складах, словах, словосполученнях, реченнях і тексті. Звукобуквенний аналіз слів.</p> <p>Співвідношення звуків із символами для їх позначення на письмі. Розвиток фонематичного сприймання, слуху, уваги, аналізу та синтезу.</p> <p>Удосконалення лексико-граматичного боку мовлення.</p>	<p>Вдосконалення уміння диференціювати голосні й голосні йотовані звуки на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Вдосконалення уміння позначення м'якості приголосних за допомогою м'якого знаку в кінці та у середині слова.</p>	<p>Володіє умінням диференціації голосних й голосних йотованих звуків.</p> <p>Володіє умінням позначення м'якості приголосних звуків.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Удосконалення словникового запасу. <i>Частини мови.</i> Зіставлення слів – предметів, ознак, дій. Поняття про іменник, прикметник, дієслово, їх граматичні ознаки. Диференціація прийменників, числівників, прислівників, займенників.</p> <p><i>Споріднені слова.</i> Схожість і відмінність однокорінних і споріднених слів. Знайомство з поняттям "споріднене слово". Підбір споріднених слів. Диференціація однокорінних і споріднених слів. Поповнення словника і розвиток навичок словотворення.</p> <p>Морфологічний склад слова. <i>Корінь слова.</i> Знайомство з поняттям "корінь". Диференціація однокорінних і споріднених слів. Співвіднесення слів зі схемою. Виділення єдиного кореня і правопис споріднених і однокорінних слів.</p> <p><i>Ненаголошена голосна в корені.</i> Учити чути різницю в звучанні одного і того ж голосного звуку в наголошеній і ненаголошеній позиції. Учити підбирати</p>	<p>Уточнення і збагачення словникового запасу.</p> <p>Вдосконалення уміння виділяти частини слова і здійснювати їх правопис.</p>	<p>Послугується в мовленні різними лексичними засобами.</p> <p>Володіє умінням морфологічного аналізу складу слова.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>перевірочні слова. <i>Складні слова.</i> Вправлення дітей в словотворенні іменників шляхом складання основ за зразком. Розвиток уміння знаходити складні слова серед низки інших слів у тексті. <i>Словотворення: знайомство з суфіксами.</i> Пояснення значень різних суфіксів. <i>Словотворення іменників,</i> що позначають дитинчат тварин і мають зменшувально-пестливе значення або збільшувальне значення; що позначають овочі, фрукти, продукти харчування, предмети-ємкості, назви професій чоловічого та жіночого роду. <i>Словотворення прикметників.</i> Творення прикметників в значенні зменшувально-пом'якшеної міри. <i>Словотворення дієслів,</i> що виражають стосунки: напрям дії (в-, на-, з-), початок дії з просторовим та часовим значенням: (ви-, під-, над-, від-, про-, пере-), протилежні дії: (в-, ви-, за-, з-). <i>Прийменники.</i> Формування уявлення про</p>	<p>Вдосконалення уміння словотворення іменників, прикметників, дієслів.</p> <p>Вдосконалення уміння використання</p>	<p>Послугується в мовленні іменниками, прикметниками та дієсловами.</p> <p>Володіє уміньми вживання</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>прийменник як частину слова. Розвиток уміння звертати увагу на смислові відтінки, які надає слову прийменник. Знайомство з прийменниками (в, на, з) та їх значенням і роллю в реченні та словосполученнях. Формування уявлення про прийменник як окреме слово.</p> <p>Прийменники (під, з-під, за, із-за, у, біля, перед, до, від, з, на, над, через) між їх написанням і значенням. Розвиток просторових уявлень.</p> <p><i>Диференціація прийменників і префіксів.</i> Розрізнення різних прийменників і префіксів. Розрізнення однакових у написанні прийменників і префіксів. Виділення і диференціація прийменників і префіксів, уміння писати та знаходити їх у реченнях.</p> <p><i>Підбір антонімів і синонімів</i> та способу їх вживання. Поняття про багатозначність слів. Знайомство з антонімічними парами в реченнях і текстах, використання синонімів в мовленні, для точнішого висловлювання</p>	<p>прийменників на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Вдосконалення уміння використання антонімів і синонімів у мовленні.</p>	<p>прийменників.</p> <p>Послугується антонімами та синонімами у мовленні.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>думки.</p> <p>Робота над реченням і зв'язним мовленням.</p> <p>Речення. Мовний аналіз речень. Відновлення деформованих речень. Головні члени речення: підмет і присудок. Поширені та непоширені речення. Встановлення зв'язку слів у реченні за питаннями. Складання применниково-відмінкових конструкцій.</p> <p>Уточнення уявлень про текст. Загальне поняття про текст-оповідання. Ознаки зв'язного висловлювання. Порівняння тексту та набору слів, тексту і набору речень, тексту та його деформованих варіантів. Аналіз тексту. Зв'язок слів між реченнями в тексті. Ділення тексту на речення. Сміслова залежність між реченнями. Визначення теми тексту. Складання плану тексту. Побудова тексту (початок, основна частина, зав'язка). Заголовок і тема тексту.</p> <p>Монологічне та діалогічне мовлення.</p>	<p>Вдосконалення уміння здійснювати роботу з реченням та використовувати речення.</p> <p>Вдосконалення уміння здійснювати роботу з текстом.</p> <p>Вдосконалення уміння складати</p>	<p>Володіє умінням робити мовний аналіз речення.</p> <p>Володіє умінням аналізувати тексти.</p> <p>Намагається формулювати думку у</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p><i>Розвиток розуміння змістовної сторони висловлювання. Переказ прочитаного (ланцюжком із естафетою від іншої особи; за ілюстрацією або серією ілюстрацій; за планом до абзаців, до кожного речення; короткий переказ; вибірковий; повний; переказ за картинно-символічним планом; за питаннями; творчий переказ).</i></p> <p><i>Побудова самостійного зв'язного висловлювання у різних варіантах. Складання тексту-оповідання за планом, за початком або закінченням. Складання до тексту вступу і зав'язки, тексту на певну тему. Переказ тексту. Письмова передача змісту тексту за питаннями. Доповнення тексту. Письмовий виклад тексту з питань. Запис тексту за сюжетною картиною, серією картин.</i></p>	<p>тексти та здійснювати роботу з ними.</p>	<p>формі зв'язного висловлювання.</p>
МОДУЛЬ III. ЧИТАННЯ (ПРОВІДНІ АНАЛІЗАТОРИ: ЗОРОВИЙ, СЛУХОВИЙ, АРТИКУЛЯЦІЙНИЙ)		
<p><i>Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР, які мають дислексію (змішану).</i></p> <p>Розвиток базових психологічних функцій і міжфункціональної</p>	<p>Розвиток психічних процесів на уроках і корекційно-розвиткових</p>	<p>Виконує вправи спрямовані на розвиток сприймання, уваги, пам'яті,</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>взаємодії. Розвиток зорових функцій (об'єму і концентрації уваги, пам'яті, поля зору); слухових функцій (уваги, пам'яті); зорово-моторної координації; графомоторних навичок). Розвиток вибірковості сприймання; навчання сприймання тексту з урахуванням окремих елементів на тлі цілого; розширення поля зору; розвиток зорово-просторового орієнтування і зорово-моторної координації.</p> <p>Розвиток загальномовленнєвих умінь і навичок усного мовлення. <i>Логопедична гімнастика:</i> вправи для налаштування енергетичної системи дихальних органів (нижньодіафрагмальне дихання); вправи для налаштування генераторної (голосової) системи; вправи для налаштування резонаторної (артикуляційної) системи. <i>Мовленнєва гімнастика:</i> вправи та ігри з удосконалення розуміння звукового, складового, словесного рядів та речення.</p>	<p>заняттях.</p> <p>Активізація механізмів читання на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Активізація механізмів мовленнєвого апарату на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p> <p>Активізація кінестетичних, мовнорухових та мовнослухових механізмів мовлення на корекційно-розвиткових заняттях і уроках.</p>	<p>мислення.</p> <p>Виконує вправи спрямовані на розвиток механізмів читання.</p> <p>Виконує вправи спрямовані на розвиток механізмів усного мовлення.</p> <p>Виконує вправи спрямовані на розвиток читання букв, складів , слів.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Корекційно-логопедична робота на фонетико-фонематичному рівні. Розвиток фонематичного аналізу та синтезу. Зв'язок звуку з буквою. Формування фонематичного сприймання.</p> <p><i>Диференціація понять «звук» і «буква».</i> Назвати та показати усі голосні та приголосні звуки та букви. Фонематичний аналіз і синтез слів.</p> <p><i>Диференціація твердих і м'яких приголосних</i> (індивідуально, залежно від характеру порушення мовлення). Назвати та показати завжди м'які приголосні звуки. Назвати та показати приголосні звуки, які не мають м'яких пар. Назвати і показати голосні звуки [ja, je, jю, ji] та букви (Я, Ю, Є, Ї), що позначають м'якість приголосних звуків. М'який знак – показник м'якості приголосних. Фонематичний аналіз слів з Ь та голосними Я, Ю, Є, Ї. Фонематичний розбір слів з Ь та голосними Я, Ю, Є, Ї ([ja, je, jю, ji]). Назвати букви, які не позначають звуків.</p>	<p>Вдосконалення навички співвіднесення звуків і букв, читання букв, складів та звукобуквенний аналіз і синтез складів і слів на корекційно-розвиткових заняттях та уроках.</p>	<p>Диференціює: звук і букву; тверді та м'які приголосні звуки.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Фонематичний аналіз і синтез слів з приголосними Ц, Ч, Щ, ДЗ, ДЖ. Звукобуквенний аналіз і синтез слів. Диференціація дзвінких і глухих приголосних і приголосних, близьких за акустико-артикуляційними ознаками (індивідуально, залежно від характеру порушення мовлення). Називання та показ дзвінких та глухих приголосних звуків, парних дзвінких і глухих приголосних звуків. Читання голосних [а, е, и, і, о, у], [ја, је, јю, јі] та приголосних звуків: дзвінких [б], [д], [в], [з], [ж], [г]; глухих [п], [т], [ф], [с], [ш], [к]; твердих [т, д, н], [с, з, дз], [л], [р]; м'яких [т', д', н'], [с', з', дз'], [л'], [р'] та складів (відкритих, закритих, прямих, обернених, зі збігом приголосних). Формування розуміння прочитаного. Прийменниково-відмінкові конструкції. Корекційно-логопедична робота на лексико-граматичному рівні. Робота з словом, розвиток складового аналізу та синтезу.</p>	<p>Вдосконалення уміння диференціювати дзвінкі та глухі приголосні звуки та звуки близькі за акустико-артикуляційними ознаками.</p> <p>Вдосконалення навичок читання слів різних частин мови і різної</p>	<p>Диференціює дзвінкі та глухі приголосні звуки та приголосні звуки близькі за акустико-артикуляційними ознаками.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Слова, що позначають предмет – іменники. Диференціація іменників за родами, числами, категорією «живий» – «не живий».</p> <p><i>Читання слів-іменників різної складової структури.</i> Слів, що позначають дію предметів – дієслів. Диференціація дієслів за часом, видами, числом. Диференціація іменників і дієслів. Узгодження іменників і дієслів за числом та часом.</p> <p><i>Читання слів-дієслів різної складової структури.</i></p> <p>Слів, що позначають ознаку предмета – прикметників. Диференціація прикметників за родом та числом. Диференціація іменників, прикметників, дієслів. Узгодження іменників і прикметників за родом і числом.</p> <p><i>Читання слів-прикметників різної складової структури.</i> Формування розуміння прочитаного.</p> <p><i>Морфологічний аналіз і синтез слів</i> (корінь, префікс, суфікс, закінчення).</p> <p>Творення слів за допомогою суфіксів.</p>	<p>звукоскладової структури та морфологічного аналізу та синтезу слів на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Виконує вправи з читання слів-іменників, слів-дієслів, слів-прикметників різної складової структури.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Творення слів за допомогою префіксів. Суфіксально-префіксальний спосіб творення слів та їх читання. Читання та пояснення синонімів, антонімів, омонімів, багатозначності слів. Формування розуміння прочитаного.</p> <p>Корекційно-логопедична робота на синтаксичному рівні.</p> <p>Речення. Розвиток аналізу структури речення.</p> <p>Виділення речення з суцільного тексту. Словосполучення. Диференціація словосполучень і речення. Визначення меж речення. Граматичне оформлення речення. Визначення місця слова в реченні, кількості слів у реченні.</p> <p>Складання речення із поданих окремо слів, за сюжетними картинками, із заданим словом, з певною кількістю слів.</p> <p>Поширення речення (за схемами, питаннями). Самостійне складання речення (за заданими словами, словосполученнями). Читання речень,</p>	<p>Вдосконалення навички роботи з реченням, навички читання речень, тексту на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Вдосконалення навички роботи з реченням із використанням діалогічної і монологічної форми мовлення, навички читання речень, текстів на корекційно-розвиткових заняттях та уроках.</p>	<p>Виконує вправи з читання речень, тексту.</p> <p>Виконує вправи спрямовані на розвиток діалогічного та монологічного мовлення.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>робота з деформованими реченнями. Розвиток зв'язного мовлення. Складання розповіді за сюжетною картинкою з використанням діалогічної і монологічної форми мовлення. Складання розповіді за серією сюжетних картинок з використанням діалогічної і монологічної форми мовлення. Робота над розумінням структури речення. Складання плану розповіді, опису предметів, переказ тексту. Читання тексту, робота з деформованим текстом.</p>		
<p>МОДУЛЬ ІV. ПИСЬМО (ПРОВІДНІ АНАЛІЗАТОРИ: РУКОМОТОРНИЙ, ЗОРОВИЙ, АРТИКУЛЯЦІЙНИЙ, СЛУХОВИЙ)</p>		
<p><i>Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР, які мають дисграфію (змішану).</i> Розвиток базових психологічних функцій і міжфункціональної взаємодії. Розвиток зорових функцій (об'єму та концентрації уваги, пам'яті, поля зору); слухових функцій (уваги, пам'яті); зорово-моторної координації; графомоторних навичок.</p>	<p>Розвиток психічних процесів на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Активізація механізмів письма на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Виконує вправи на розвиток сприймання, уваги, пам'яті, мислення.</p> <p>Виконує вправи спрямовані на розвиток механізмів письма.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Розвиток вибірковості сприймання; навчання сприймання тексту з урахуванням окремих елементів на тлі цілого; розширення поля зору; розвиток зорово-просторового орієнтування і зорово-моторної координації.</p> <p>Розвиток загальномовленнєвих умінь і навичок усного мовлення.</p> <p><i>Логопедична гімнастика.</i> Вправи для удосконалення енергетичної системи дихальних органів (нижньодіафрагмальне дихання). Вправи для удосконалення генераторної (голосової) системи. Вправи для удосконалення резонаторної (артикуляційної) системи.</p> <p><i>Мовленнєва гімнастика.</i> Вправи та ігри для удосконалення розуміння звукового, складового, словесного рядів та речень.</p> <p>Корекційно-логопедична робота на фонетико-фонематичному рівні.</p> <p>Диференціація понять «звук» та «буква». Формування стабільного графічного образу букви. Голосні та приголосні звуки та букви, групування</p>	<p>Активізація механізмів (кінестетичних, мовнорухових та мовнослухових) злагодженого функціонування мовленнєвого апарату на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Вдосконалення поняття «звук» і «буква», навичок фонематичного аналізу та синтезу слів. Написання букв, складів, слів різної звукоскладової структури з голосними</p>	<p>Виконує вправи спрямовані на розвиток механізмів злагодженого функціонування мовленнєвого апарату.</p> <p>Володіє поняттям «звук» і «буква», виконує вправи з голосними і приголосними звуками та буквами, звукобуквенний аналіз і синтез слів.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>букв. Ділення слів на склади, кольорове маркування складів. Складовий аналіз і синтез слів. Фонематичний аналіз і синтез слів та слів з розділовим Ь. Голосні другого ряду Я, Ю, Є, Ї. Фонематичний розбір слів з голосними Я, Ю, Є, Ї, ([ja, je, jю, ji]). Диференціація твердих і м'яких, глухих і дзвінких приголосних (індивідуально, залежно від характеру порушення мовлення). Фонематичний аналіз і синтез слів з приголосними Ц, Ч, Щ, ДЗ, ДЖ. Звукобуквенний аналіз і синтез слів з приголосними Ц, Ч, Щ, ДЗ, ДЖ. Письмо букв, складів, слів різної звукоскладової структури з голосними другого ряду (Я, Ю, Є, Ї) і Ь та твердими і м'якими приголосними.</p> <p>Корекційно-логопедична робота на лексико-граматичному рівні. Робота з словом. Слово – як частина речення. Слова – синоніми антоніми,</p>	<p>першого і другого ряду та твердими і м'якими, глухими і дзвінками приголосними звуками на уроках і в позаурочний час.</p> <p>Вдосконалення поняття «слова» як частини речення, диференціація частин мови та їх написання, порівняльний і морфологічний аналіз</p>	<p>Володіє поняттям «слово», виконує вправи з словами – іменниками, дієсловами, прикметниками, вправляється у морфологічному</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>омоніми, багатозначні слова. Слова, які означають предмет – іменники, дієслова, прикметники (предмети, ознаки, дії). Диференціація іменників, прикметників, дієслів. Узгодження іменників і прикметників в роді та числі.</p> <p><i>Морфологічний аналіз слів</i> (корінь, префікс, суфікс, закінчення). Порівняльний аналіз рядів однокорінних слів, виявлення семантичної схожості та виділення однакових морфем – коренів, близьких за змістом, але які мають різні корені, а також акустичну та графічну схожість, але різні корені та семантику.</p> <p>Порівняльний аналіз слів, що мають корені з приголосними, що чергуються, з чергуванням у коренях голосних И-І, И-Е, коренів із збігом голосних.</p> <p>Виділення груп споріднених слів із низки слів, самостійний підбір однокорінних слів до заданих.</p> <p>Слухова диференціація наголошених і ненаголошених голосних звуків.</p> <p>Підбір перевірочних слів шляхом перенесення наголосу в заданих словах з</p>	<p>слів.</p> <p>Вдосконалення написання слів з наголошеними і ненаголошеними голосними в коренях, складних слів на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>аналізі слів.</p> <p>Володіє написанням слів з наголошеними і ненаголошеними голосними в коренях, складних словах.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>ненаголошеними голосними в коренях на голосні звуки в корені та наступним нарощування до цілих слів.</p> <p>Самостійний підбір перевірочних слів до заданих слів з використанням досвіду перенесення наголосу з одного складу на інший. Підбір перевірочних слів із споріднених слів з урахуванням: наголошених і ненаголошених голосних звуків у коренях; до слів з пропущеними ненаголошеними голосними в коренях; до слів, що містять в коренях два ненаголошених голосних звука; за предметними картинками, що пред'являються.</p> <p>Перевірка ненаголошених голосних у коренях слів у складі словосполучень; у складі фраз; у складі зв'язного тексту;</p> <p>Виділення ненаголошених голосних в коренях слів і їх перевірка при пред'явленні фраз на слух; графічні диктанти, попереджувальний диктант.</p> <p><i>Складні слова:</i> утворення і морфологічний склад складних слів.</p> <p>Сполучні голосні О і Е в складних</p>		

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>словах. Диференціація вживання в складних словах сполучних голосних О і Е в залежності від м'якості або твердості кінцевого приголосного звуку в першому з коренів складного слова. Сполучна голосна И в складних словах, що мають перший корінь, утворений числівником.</p> <p><i>Диференціація прийменників і префіксів.</i></p> <p>Уточнення і закріплення уявлень про прийменник і префікс як про морфему у складі слова. Семантична диференціація словосполучень із прийменниками та слів із префіксами. Творення слів префіксальним і префіксально-суфіксальним способами. Злите написання префіксів із іншими морфемами слів. Роздільне написання прийменників із іншими словами. Диференціація прийменників і префіксів на письмі.</p> <p>Корекційно-логопедична робота на синтаксичному рівні.</p> <p>Речення. Словосполучення.</p> <p>Диференціація словосполучень і речення</p>	<p>Вдосконалення диференціації словосполучення і речення на письмі</p>	<p>Володіє групою умінь і навичок пов'язаних із диференціацією</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>на письмі. Речення, як мовна одиниця (розчленовування суцільного тексту на речення). Розвиток мовного аналізу та синтезу. Граматичне оформлення речення. Узгодження слів за числом, родом. Керування: однина та множина іменників у знахідному, родовому, давальному, місцевому, орудному відмінках.</p> <p>Розвиток аналізу структури речення: ділення речень на окремі слова і визначення їх кількості, вигадування речень за заданими графічними схемами, складання графічних схем речень, визначення місця слів у реченні. Поширення речень (за схемами, питаннями). Самостійне складання і запис речення (за заданими словами, словосполученнями).</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення. <i>Формування монологічного мовлення:</i> складання оповідань із речень, складання розповіді за опорними словами (іменниками та дієсловами), складання оповідань за опорними</p>	<p>на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Вдосконалення навички монологічного мовлення, складання оповідань різних видів з наступним переказом тексту та їх записом на уроках і корекційно-розвиткових</p>	<p>словосполучення і речення на письмі.</p> <p>Володіє навичками усного монологічного мовлення та вміє з допомогою дорослого висловлювати власну думку в писемній формі.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
картинками, за серією сюжетних картинок, підказками та опорними словами, опорними буквами, послідовний переказ і запис переказу, перекази описового характеру, перекази описово-розповідного характеру та їх запис. Типи тексту (оповідання, опис, міркування); структура і правила побудови розповідного тексту; частини розповідного тексту (початок, основна частина, кінцівка); структура та правила побудови описового тексту; правила смислової (змістовної) і мовної (лексико-синтаксичної) організації зв'язного повідомлення; засоби міжфразового зв'язку. Самостійне складання і запис тексту.	заняттях.	

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень/ учениця)
1	2
МОДУЛЬ V. СПІЛКУВАННЯ	
Простір спілкування. Спілкування у просторі соціуму.	Знає і доцільно вживає українські

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень/ учениця)
1	2
<p>Культура ввічливого спілкування. Вивчення найпростіших формул мовленнєвого етикету вітання (повторення <i>форм високої тональності</i>: «Добрий день! «Дозвольте Вас привітати! від імені... дозвольте привітати...»; <i>форм нейтральної тональності</i>: «Доброго ранку! Добрий день!», «Доброго дня!», «Добрий вечір!», «Здрастуйте!», прохання («Просимо...», «Дозвольте...», «Будьте ласкаві!», «Будь ласка!»), прощання (<i>форм високої тональності</i>: «До побачення!», «Прощайте!»; <i>форм нейтральної тональності</i>: «До побачення!» «На все (вам) добре!», «До нових зустрічей!»), вибачення (<i>форм високої тональності</i>: «Просимо (прошу) вибачити (вибачення) за...»; <i>форм нейтральної тональності</i>: «Вибачте!», «Пробачте!», «Даруйте!», «Перепрошую!» «Прошу вибачення!»); запрошення (<i>форм високої тональності</i>: «Ласкаво просимо» «Люб'язно запрошуємо вас»; <i>форм нейтральної тональності</i>: «Ласкаво просимо», «Заходьте будь ласка», «Приходьте», «Приїздіть до нас», «Будемо раді вас бачити»).</p> <p>Ознайомлення з дотриманням правил етикету в громадських місцях.</p> <p>Спілкування як взаємодія (децентровані дії). Формування установки на взаємодію та доброзичливе ставлення до однокласників. Співвіднесення характеристик або ознак предметів з особливостями погляду спостерігача, координація різних просторових позицій. Розуміння можливості різних позицій і точок зору (подолання егоцентризму), орієнтація на позиції інших людей, відмінні від власної. Розуміння можливості різних підстав для оцінки одного і того ж предмета, розуміння відносності оцінок або підходів до вибору.</p>	<p>формули мовленнєвого етикету розмовного стилю.</p> <p>Правильно добирає відповідні українські формули мовленнєвого етикету вітання, прощання, прохання, вибачення, запрошення у спілкуванні з людьми різного віку, статусу, родинних стосунків тощо.</p> <p>Знає і дотримується правил етикету в громадських місцях.</p> <p>Знає правила поведінки в кінотеатрі, музеї, поліклініці, на шкільному святі; застосовує відповідні формули мовленнєвого етикету.</p> <p>Має уявлення про різні позиції і точки зору, намагається у процесі спілкування зрозуміти точку зору іншої людини (дорослого та однолітка).</p> <p>Намагається за навідними запитаннями вчителя висловити</p>

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень/ учениця)
1	2
<p>Врахування різних думок і вміння висловлювати та обґрунтовувати власну думку. Облік різних потреб та інтересів.</p> <p>Спілкування як співпраця. Розвиток вміння слухати та розуміти партнера, планувати й злагоджено виконувати спільну діяльність, розподіляти ролі, взаємно контролювати дії один одного і вміти домовлятися. Формування вміння колективного обговорення завдань. Адаптація до соціальної ролі учня.</p> <p>Спілкування як рефлексія. Розвиток соморефлексії, рефлексії іншого та рефлексії різних соціально-комунікативних ситуацій.</p> <p>Спілкування у просторі культури. Парасоціальне спілкування з медіаперсонажем (з анімаційного серіалу чи мультфільму). Етичний аспект: чіткість орієнтирів – визначеність позитивних і негативних персонажів. Когнітивні характеристики: сюжети, пов'язані зі спілкуванням і з різними відносинами між персонажами (дружба, ворожнеча, домінування, підпорядкування, допомога, заздрість та ін.), їхні різні позиції з конфліктами та</p>	<p>власну думку (точку зору). Встановлює комунікативні контакти з однокласниками та ввічливо звертається до вчителів, старших школярів, технічного персоналу. Оцінює за навідними запитаннями вчителя власну діяльність і висловлюється з цього приводу. Оцінює за навідними запитаннями вчителя діяльність однокласника та висловлюється з цього приводу. Намагається усвідомити та зрозуміти контекст соціально-комунікативної ситуації і висловлюється з цього приводу.</p> <p>Ідентифікується з конкретним персонажем, носієм певної позиції, точки зору, з яким вступає у віртуальну взаємодію. Намагається взаємодіяти з дорослими та однолітками за сюжетом</p>

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень/ учениця)
1	2
<p>їх вирішенням. <i>Емоційний аспект:</i> спектр емоційних переживань виходить за межі ситуативних вражень, а ключове переживання залишається в позитивному діапазоні з можливими варіаціями та відтінками. <i>Моделі поведінки персонажів:</i> герой пов'язаний з іншими персонажами. Персонажі демонструють особистісні варіанти взаємодії з партнером та різні моделі вирішення конфліктів. Головний герой втілює найбільш ефективні та конструктивні способи вирішення конфліктів. Орієнтовні україномовні мультфільми: «Мудрі казки. Квіти дружби», «Мудрі казки. Струмочок», «Казка про дружбу. Рюкзачок», «Мудрі казки. Образливі слова», «Мудрі казки. Не треба ображати друзів», «Мудрі казки. Найкрасивіший»; російськомовні мультфільми: «Рукавичка», «Канікули в Простоквашино», «Малюк і Карлсон», «Розумна собачка Соня», «Про домовичка Кузю», «Петсон і Фіндус», «Вінні Пух», «Пригоди Буратіно» та ін.</p> <p>Спілкування у просторі природи. Етичні бесіди, діалоги та полілологи про доброзичливе ставлення до тварин і рослин. Усвідомлене ставлення, ідентифікація та емпатія з тваринами, рослинами.</p>	<p>мультфільму та приміряє на себе роль конкретного персонажа, носія певної позиції, точки зору, вступає у взаємодію з іншими персонажами – іншими точками зору.</p> <p>Виявляє у процесі бесіди розуміння інших персонажів (точок зору). Розуміє, що конфлікт є негативним виявом взаємодії з іншою людиною.</p> <p>Вміє звертатися та виявляє доброзичливе ставлення до рослин і тварин (дитина лагідно торкається листя, кори, квітки, шерсті тварин, пір'я птахів, не робить різких рухів біля них аби не злякати, не потривожити; стримує бажання надокучати тваринам, особливо тим, які легко потрапляють до рук – комахам, дощовим черв'якам, молюскам, земноводним, беззахисним пташенят, дитинчатам свійських тварин).</p>

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень/ учениця)
1	2
<p>Спілкування у просторі персоналізованого «Я». Формування позитивного образу Я: «соціального Я», «внутрішнього Я» та «соціокультурного Я». Казковий герой як носій соціокультурних цінностей оптимально реалізує функцію ініціювання та організації спілкування в ході продуктивної діяльності. Створення комунікативного простору: введення ритуалу привітання, форм і способів звертання один до одного, що допомагають ефективному спілкуванню. Казковий герой як організатор діалогу дитини зі світом. Казковий герой створює простір діалогу. Діалог реалізується героєм через використання суперечливих ситуацій, зіставлень, порівнянь, ситуацій «незнання». Важливо вислухати кожную думку дитини. У такому діалозі у дітей з'являється можливість висловлювати свою точку зору, вислухати уважно один одного, орієнтуватися на думку інших. Дорослий стає учасником діяльності дитини (займає рефлексивну позицію відносно змісту продуктивної діяльності), а також стає здатним до діалогу (чує і слухає дітей, відповідає на запитання, які актуальні для дитини). На заняттях поступово вводити дитину в світ власного Я та Я Іншого за тематичними заняттями: «Основи спілкування», «Хто Я?», «Який Я?», «Світ навколо мене».</p> <p>Час спілкування. Розуміння причин і прогноз учинків Іншого. Формування довірливості як компонента мовленнєвої діяльності, оволодіння планувальною функцією мовлення. Розвиток уміння планувати майбутню роботу, визначати</p>	<p>Виявляє емпатію (співчуття) природній біді в довкіллі (наприклад, голодна кішка довго й голосно – нявчить, срібляєте павутиння порвала гілка, стебло ромашки густо вкрите попелицями тощо).</p> <p>У своїх висловлюваннях діти звертають увагу на «внутрішнє Я» людини, на такі моральні інстанції, як «совість», «доброта».</p> <p>Виявляють протиріччя, висловлюють різні точки зору, при цьому уважно слухають та розуміють один одного.</p> <p>Виявляють у висловлюваннях спрямованість на іншу людину.</p> <p>Відповідає на запитання у точній відповідності до завдання.</p> <p>Висловлює власні думки та вміє</p>

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень/ учениця)
1	2
<p>шляхи та засоби досягнення навчальних цілей. Формування вміння здійснювати контроль за власною діяльністю, оволодіння контрольно-оцінними діями.</p> <p>Ознайомлення дітей із різними соціально-комунікативними ситуаціями: ситуаціями-ілюстраціями, ситуаціями-вправами, ситуаціями-змаганнями, ситуаціями-оцінками, ситуаціями морального вибору в яких актуалізується необхідність визначення можливих причин поведінки (власної та Іншого) й розвивається здатність до прогнозу дій і вчинків людей.</p> <p>Цінності спілкування. Присвоєння соціокультурних та морально-етичних цінностей. Ознайомлення дітей із термінальними цінностями, які не можна обґрунтувати іншими, більш загальними або більш важливими цінностями (<i>повага до матері, повага до батька, любов до брата та сестри, тиша та мудрість</i>). Присвоєння інструментальних цінностей (особистісних рис, що допомагають людині в житті): <i>чесний, щедрий, сумлінний, працьовитий</i>.</p>	<p>розгорнуто розповідати про послідовність виконання навчальної роботи.</p> <p>Намагається виявляти розуміння соціальної причинності в термінах існуючих дій та взаємин між персонажами.</p> <p>Розпізнає і намагається розуміти емоції іншої людини в соціально-комунікативних ситуаціях.</p> <p>Розуміє морально-етичні аспекти поведінки Іншого.</p> <p>Розуміє і намагається послуговуватись у спілкуванні з дорослими та однолітками соціокультурними та морально-етичними цінностями.</p> <p>Виявляє у спілкуванні з дорослими та однолітками чесність, щедрість, сумлінність, працьовитість.</p>

5. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення»
для четвертих класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку
Усього: 175 годин (5 годин на тиждень); I семестр – 80 год.; II семестр – 95 год.

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
МОДУЛЬ I. СЛУХАННЯ-АУДІЮВАННЯ (ПРОВІДНИЙ АНАЛІЗАТОР: СЛУХОВИЙ)		
<p>Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР, які мають порушення лексико-граматичного боку мовлення.</p> <p>Сприймання на слух текстів різних стилів, жанрів і типів, які містять не тільки прості речення, а й ускладнені однорідними членами, порівняльними зворотами, та складні.</p> <p>Робота над усвідомленням фактичного змісту тексту. Запам'ятовування послідовності подій, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, визначення виражальних засобів мови у прослуханому висловлюванні.</p> <p>Висловлювання власних думок з приводу почутого.</p> <p>Опрацювання навчальних інструкцій.</p>	<p>Розвиток слухового сприймання.</p> <p>Розвиток мовленнєвої уваги та пам'яті.</p> <p>Удосконалення умінь виконувати на слух сприйнятті інструкції учителя.</p>	<p>Розуміє прослуханий текст різних стилів, жанрів і типів, які містять не тільки прості речення.</p> <p>Переказує текст.</p> <p>Виявляє своє ставлення до дійових осіб, їхніх вчинків.</p> <p>Розуміє та виконує сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань.</p>
МОДУЛЬ II. ГОВОРІННЯ (ПРОВІДНІ АНАЛІЗАТОРИ: АРТИКУЛЯЦІЙНИЙ І СЛУХОВИЙ)		
<p>Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР, які мають порушення</p>		

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>лексико-граматичного боку мовлення. Розвиток базових психологічних функцій і міжфункціональної взаємодії. Розвиток психологічних передумов навчання (сприймання, уваги, пам'яті, мислення), комунікативної готовності до навчання (уміння слухати та розуміти), комунікативних умінь і навичок відповідно до потреб навчальної діяльності (звертання, прохання, відповіді на запитання). Розвиток зорових функцій (об'єму і концентрації уваги, пам'яті, поля зору); слухових функцій (уваги, пам'яті); зорово-моторної координації; графомоторних навичок; вибіркової сприймання звуків, букв, складів, слів, речення, тексту. Розвиток загальномовленнєвих умінь і навичок. <i>Логопедична гімнастика:</i> вправи для удосконалення енергетичної системи дихальних органів (нижньодіафрагмальне дихання);</p>	<p>Розвиток психічних процесів на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Активізація кінестетичних, мовнорухових та мовнослухових механізмів мовлення на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Виконує вправи спрямовані на розвиток сприймання, уваги, пам'яті, мислення.</p> <p>Виконує вправи спрямовані на розвиток механізмів усного мовлення.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>вправи для удосконалення генераторної (голосової) системи; вправи для удосконалення резонаторної (артикуляційної) системи.</p> <p><i>Мовленнєва гімнастика:</i> вправи та ігри для удосконалення розуміння звукового, складового, словесного рядів та речення.</p> <p>Удосконалення лексико-граматичного боку мовлення.</p> <p>Приголосні та голосні звуки й букви. Голосні першого і другого ряду. Приголосні: тверді та м'які, дзвінки та глухі приголосні. Наголос. Поділ слів на склади. Ненаголошені голосні. Визначення ненаголошеного голосного в корені, що вимагає перевірки. Виділення слів із ненаголошеним голосним. Парні приголосні. Оглушення дзвінких приголосних у середині слова та у кінці. Письмо складів, слів і речень під диктовку з виділенням цього звуку.</p> <p>Робота з словом. Зіставлення слів – предметів, ознак, дій. Склад слова. Корінь як головна частина слова. Суфікс. Зменшувально-пестливі</p>	<p>Вдосконалення уміння чути, називати приголосні та голосні звуки й показувати відповідні букви та здійснювати роботу з ними на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Вдосконалення умінь роботи з словом та навичок суфіксального та префіксального словотворення на уроках і корекційно-розвиткових</p>	<p>Володіє умінням самостійно визначати та називати приголосні та голосні звуки, букви.</p> <p>Володіє уміннями та навичками самостійної роботи з словом (словозміна, словотворення).</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>суфікси. Суфікси прикметників. Префікси. Закінчення. <i>Словозміна іменників:</i> іменники однини та множини, що змінюються за відмінками (Називний відмінок. Родовий відмінок. Давальний відмінок. Знахідний відмінок. Орудний відмінок. Місцевий відмінок). Закріплення відмінкових форм в словосполученнях і реченнях. <i>Словозміна прикметників:</i> узгодження іменника з прикметником в роді, числі, відмінках. <i>Словозміна дієслів:</i> теперішній час дієслів. Узгодження дієслів із іменниками в числі. Минулий час дієслів. Узгодження дієслів із іменниками в роді. <i>Суфіксальне і префіксальне словотворення:</i> прийменники та префікси. Співвідношення прийменників та дієслівних префіксів. Слова-синоніми. Слова-антоніми. Роздільне написання дієслів з прийменниками та написання разом із префіксами. Диференціація</p>	<p>заняттях.</p>	

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>прийменників і префіксів різних і однакових за написанням. Освоєння прийменниково-відмінкових форм (числівник, прислівник, займенник).</p> <p>Робота з реченням. <i>Речення:</i> мовний аналіз речення. Відновлення деформованих речень. Головні члени речення: підмет і присудок. Поширені та непоширені речення. Встановлення зв'язку слів у реченні з питань. Складання речень за запитаннями та опорними словосполученнями. Поняття про другорядні члени речення. Складання складносурядних речень із сполучниками <i>і, але, а</i>. Побудова складнопідрядних речень із словами <i>щоб, тому що, який</i>, їх перебудова. Поділ складних речень на прості.</p> <p><i>Словосполучення:</i> виділення словосполучень з речення. Складання речень із словосполучень. Узгодження. Узгодження слів за числом. Узгодження слів за родом.</p> <p><i>Зв'язок слів у словосполученнях і</i></p>	<p>Вдосконалення уміння визначати в тексті речення і його складові.</p>	<p>Володіє умінням самостійної роботи з реченням.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>реченнях. Розбір словосполучень. Визначення значення. Складання речень за картинками. Прості речення. Складні речення. Поширення і скорочення. Відновлення деформованого тексту.</p> <p>Розвиток і удосконалення умінь і навичок зв'язного мовлення.</p> <p><i>Формування поняття "текст" на основі усвідомлення його основних ознак: смислова єдність; заголовок; тема; зміст; основні думки; структура тексту (початок, основна частина, кінець).</i></p> <p><i>Робота з деформованим текстом:</i> визначення меж речення; послідовності речень у тексті. Порівняння тексту та набору слів; тексту та його різних деформованих варіантів (пропуск початку, середини або закінчення): відновлення пропущених звуків, складів, слів; дописування складів, слів; складання слів із складів; заміна картинки словом у реченні та зв'язному тексті.</p> <p><i>Тема та основна думка в тексті:</i> знайомство з поняттям "тема", "основна</p>	<p>Вдосконалення розуміння поняття «текст», його основних ознак та здійснення роботи з текстом на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Вдосконалення уміння здійснювати роботу з деформованим текстом на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Вдосконалення уміння визначати в</p>	<p>Володіє поняттям «текст» (практично).</p> <p>Володіє умінням здійснювати роботу з деформованим текстом.</p> <p>Володіє умінням самостійно</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>думка тексту". Розвиток уміння визначати в тексті його тему та основну думку.</p> <p><i>Заголовок та його роль у структурі тексту:</i> визначення заголовку з опертям на тему та основну думку. Учити підбирати назви до текстів і віршів.</p> <p><i>Ділення тексту на частини:</i> абзац як структурна частина тексту. Вдосконалення уміння визначати смислову структуру кожної частини. Навчання короткому переказу.</p> <p><i>План тексту.</i> Знайомство з поняттям "план" тексту. План – віддзеркалення змісту тексту. Формування уміння складати план. Переказ тексту за планом.</p> <p><i>Переказ тексту.</i> Види переказу. Формування уміння переказувати текст. Знайомство з послідовним, вибіркоким і коротким переказом. Вибірковий короткий і творчий перекази.</p> <p><i>Типи тексту:</i> опис, оповідання, міркування. Знайомство з трьома типами</p>	<p>тексті його тему та основну думку на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Вдосконалення уміння визначати заголовок за текстом на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Вдосконалення уміння ділити текст на частини та здійснювати роботу з текстом на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Вдосконалення уміння складати план розповіді на задану тему на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Вдосконалення уміння переказувати текст на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Вдосконалення уміння складання розповіді-опису, оповідання,</p>	<p>визначати в тексті його тему та основну думку.</p> <p>Володіє умінням самостійно визначати заголовок.</p> <p>Послугується навичкою поділу тексту на частини.</p> <p>Володіє умінням самостійно складати план розповіді.</p> <p>Володіє умінням самостійного переказу тексту.</p> <p>Володіє уміньми самостійного складання розповіді-опису,</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>тексту. Розвиток уміння орієнтуватися в типології тексту. Визначення типу тексту за його початком. Складання оповідань: з питань, за картинками.</p> <p><i>Описова розповідь.</i> Складання розповіді за планом. Відновлення розповіді. Складання опису за опорними словами.</p> <p><i>Розповідь за серією картинок.</i> Складання оповідань за серією картинок. Логічне розставляння сюжетних картинок і з'ясування прихованого змісту. Запис розповіді в зошит.</p> <p><i>Розповідь за сюжетною картиною.</i> Розгляд картини, з'ясування її змісту з питань. Запис розповіді в зошиті.</p> <p><i>Розповідь за заданим початком.</i> Читання початку розповіді та самостійне продовження. Запис розповіді в зошит.</p> <p><i>Складання розповіді на задану тему.</i> Запис розповіді в зошиті.</p>	<p>міркування.</p> <p>Вдосконалення уміння складання розповіді за серією картинок, за сюжетною картиною.</p> <p>Вдосконалення уміння складати розповіді на задану тему та здійснювати роботу з текстом.</p>	<p>оповідання, міркування.</p> <p>Володіє уміннями самостійного складання розповіді за картинами.</p> <p>Володіє уміннями самостійного складання розповіді на задану тему.</p>
МОДУЛЬ III. ЧИТАННЯ (ПРОВІДНІ АНАЛІЗАТОРИ: ЗОРОВИЙ, СЛУХОВИЙ, АРТИКУЛЯЦІЙНИЙ)		
<p>Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР, які мають дислексію.</p> <p>Корекція фонематичної дислексії.</p>		

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>1. Розвиток мовного аналізу та синтезу. Розвиток аналізу структури речення: визначення меж речення в тексті; формулювання речення за сюжетною картинкою і визначення кількості слів, формулювання речення з певною кількістю слів; збільшення кількості слів у реченні; складання речення із поданих безладно слів або за кількома картинками, на яких зображений один і той же предмет у різних ситуаціях; формулювання речення з певним словом; складання графічної схеми речення; формулювання речення та визначення місця слів у реченні (за графічною схемою).</p> <p>Розвиток складового аналізу і синтезу: уточнення артикуляції і звучання голосних і приголосних звуків різних за акустичними та вимовними ознаками. <i>Виділення голосного звуку із складу:</i> називання голосного звуку складу; підняття букви, що відповідає звуку; запис тільки голосних звуків</p>	<p>Розвиток уміння практичного оволодіння реченнями різних видів. Уточнення поняття «речення» та аналіз структури речень на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток навичок правильної вимови голосних і приголосних звуків різних за акустичними, вимовними ознаками. Формування здатності виділяти звуки із складів і слів та здійснювати простий складовий аналіз і синтез на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Виконує вправи спрямовані на розвиток аналізу структури речення.</p> <p>Виконує вправи спрямовані на розвиток складового аналізу та синтезу.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>складів; формулювання складу з відповідною голосною; визначення місця голосного звуку в складі, формулювання складу, в якому голосний звук знаходиться на першому, другому чи третьому місці.</p> <p><i>Виділення голосного звуку із слова:</i> називання голосних звуків у 1-2-3-ох складових словах й запис за схемою тільки голосних; виділення голосних звуків із слів, підбір відповідних букв із розрізної абетки; розкладання картинок під відповідними голосними буквами; розкладання картинок під відповідними графічними схемами, на яких вказані тільки голосні букви; формулювання слів із різними графічними схемами, на яких зазначені голосні букви.</p> <p><i>Складовий аналіз і синтез:</i> повторення заданих слів за складами, перелік кількості складів; визначення кількості складів у названих словах і підняття відповідної цифри; розклад картинок у два ряди в залежності від кількості складів у їх назві; виділення першого</p>		

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>складу з назв картинок та їх запис, об'єднання складів у слово, слів у речення і їх читання; складання слів із складів, що подаються безладно; називання слів із 1-2-3-ох складів за сюжетною картинкою.</p> <p><i>Складовий аналіз і синтез на основі слуховимовних уявлень:</i> формулювання слів із 2-3-ма складами; формулювання слів з певним складом на початку та в кінці; визначення кількості складів у назві картинки (без попереднього промовляння); підняття цифр, що відповідає кількості складів.</p> <p>Формування фонематичного аналізу та синтезу. Прості форми. <i>Виділення звуку на тлі слова:</i> показ букви, якщо в слові є відповідний звук; запис букви, якщо у почутому слові є заданий звук, немає звуку – прочерк; повторення слів із заданим звуком й показ відповідних букв; виділення із слів заданого звуку та показ відповідної букви; підбір до букв слів із заданим звуком.</p> <p><i>Виділення звуку на початку та в кінці</i></p>	<p>Розвиток практичного оволодіння простими та складними формами фонематичного аналізу та синтезу на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Виконує вправи спрямовані на розвиток простого та складного фонематичного аналізу та синтезу.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p><i>слова:</i> першого наголошеного голосного, приголосного із слова, кінцевого голосного, приголосного, визначення місця звуку в слові (початок, середина, кінець).</p> <p>Складні форми: визначення послідовності звуків у слові; кількості звуків у слові; місця звуку по відношенню до інших звуків: по-перше з опорою на допоміжні засоби, на зовнішні дії; по-друге – в мовному плані; по третє – в розумовому плані.</p> <p>2. Формування фонематичного сприймання (диференціації фонем).</p> <p>Уточнення вимовного та слухового образу змішуваних звуків: уточнення артикуляції звуку з опорою на зорове, слухове, тактильне сприймання, кінестетичне відчуття, виділення звуку на тлі складу, слова, визначення місця звуку в слові, виділення слова з цим звуком у реченні.</p> <p>Диференціація змішуваних фонем: ізольованих звуків, у складах (відкритих, закритих, зі збігом</p>	<p>Розвиток уміння практичного оволодіння правильною вимовою змішуваних голосних і приголосних звуків різних за акустичними та вимовними ознаками.</p> <p>Формування здатності виділяти звуки із складів та слів на основі слуховимовних уявлень на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток практичного оволодіння диференціацією змішуваних голосних</p>	<p>Виконує вправи з упізнавання і виділення голосних і приголосних звуків на тлі складу.</p> <p>Виконує різні вправи з диференціації змішуваних голосних і приголосних</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>приголосних), словах (1, 2, 3-ох складових), реченнях та зв'язному мовленні.</p> <p>Диференціація дзвінких і глухих приголосних: читання відкритих складів і слів із дзвінкими та глухими приголосними звуками та слів (на початку, у кінці слова та в середині слова).</p> <p>Диференціація твердих і м'яких приголосних: читання відкритих складів і слів із м'якими та твердими приголосними звуками, приголосними звуками перед Я, Є, Ю, Ї та слів із позначення м'якості приголосних за допомогою Ь у кінці слова та в середині слова.</p> <p>Формування навичок фонематичного аналізу та синтезу звуків: диференціація значення слів із опорою на картинку, порівняння звучання двох слів і визначення кількості звуків у словах та складання графічної схеми слів під картинками; визначення кінцевого звуку в першому та другому</p>	<p>і приголосних звуків серед окремих звуків, у складах, словах реченнях і зв'язному мовленні.</p> <p>Розвиток практичного оволодіння диференціацією дзвінких і глухих приголосних у складах, словах реченнях і зв'язному мовленні.</p> <p>Розвиток практичного оволодіння диференціацією твердих і м'яких приголосних у складах, словах реченнях і зв'язному мовленні.</p> <p>Розвиток практичного оволодіння навичками фонематичного аналізу та синтезу звуків у складах, словах.</p>	<p>звуків.</p> <p>Виконує різні вправи з диференціації дзвінких і глухих приголосних звуків.</p> <p>Виконує різні вправи з диференціації твердих і м'яких приголосних звуків.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>слові; позначення буквами кінцевих звуків слів; прочитання слів за схемою, складання слів з букв розрізної абетки.</p> <p>Формування навички читання прямого відкритого складу з орієнтуванням на наступну букву: читання складів із дзвінками та глухими твердими і м'якими приголосними; м'якими приголосними після голосних Я, Ю, Є, Ї з орієнтацією на голосні після приголосних; <i>читання пар складів</i> з орієнтуванням на наступну голосну; придумування складів, пар складів із дзвінками та глухими та з твердими і м'якими приголосними звуками, складання їх із букв розрізної азбуки та їх читання; <i>підбір слів</i> із заданим складом, визначення характеру приголосного в слові – дзвінкий чи глухий, твердий чи м'який, запис складів під диктовку, придумавання слів із дзвінками, глухими, твердими та м'якими звуками (на початку, в середині, та в кінці слова); <i>читання речень</i>, що включають слова з дзвінками, глухими,</p>	<p>Розвиток практичного оволодіння навичками читання складів, слів, речень із дзвінками, глухими, твердими та м'якими приголосними звуками.</p>	<p>Виконує різні вправи спрямовані на розвиток читання з дзвінками, глухими, твердими та м'якими приголосними звуками.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>твердими та м'якими приголосними звуками.</p> <p>Корекція аграматичної дислексії.</p> <p>1. Формування морфологічної системи мови (словозміни та словотворення).</p> <p><i>Формування словозміни іменників:</i> диференціація називного відмінка однини (без прийменників та з прийменниками спочатку В, НА, ПІД, потім НАД, З, БІЛЯ, ЗА, ПЕРЕД, МІЖ, ПО, ІЗ-ЗА, З-ПІД) у знахідному, родовому, давальному, орудному відмінках; форми іменників множини (без прийменників та з прийменниками).</p> <p><i>Словозміна прикметників:</i> узгодження прикметника з іменником в називному відмінку однини та множини; узгодження прикметника та іменника в непрямих відмінках однини; узгодження прикметника та іменника в множині.</p> <p><i>Словозміни дієслів:</i> узгодження дієслів теперішнього часу та іменників у числі; узгодження дієслів минулого часу та іменників у роді та числі; диференціація</p>	<p>Розвиток практичного оволодіння навичками словозміни іменників, прикметників, дієслів на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Виконує різні вправи з словозміни іменників, прикметників, дієслів.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>дієслів доконаного та недоконаного видів.</p> <p>Формування словотворення: утворення зменшувально-пестливих <i>форм іменника</i> (за опорними словами та за допомогою картинок); <i>утворення прикметників</i> від іменника за допомогою картинок; <i>утворення дієслів</i> із різними префіксами; вибір споріднених слів серед інших слів, схожих за звуковою структурою (на рівні слова, в словосполученнях, у реченнях).</p> <p>2. Формування синтаксичної структури речень: <i>двоскладових</i>, що включають підмет, що виражений іменником і присудок, що виражений дієсловом 3-ї особи теперішнього часу, поширені речення з 3-4-ох слів, складносурядні речення, складнопідрядні речення; з використанням <i>графічних схем</i>: підбір речень за графічною схемою; запис речення у відповідності зі схемою; самостійне формулювання речення за</p>	<p>Розвиток практичного оволодіння навичками словотворення іменників, прикметників, дієслів на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток практичного оволодіння навичками складання простих і складних видів речення на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Виконує різні вправи спрямовані на розвиток словотворення іменників, прикметників, дієслів.</p> <p>Виконує різні вправи зі складання різних видів речення.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>графічною схемою; відповіді на питання, самостійне складання речень, поширення речень.</p> <p>Корекція семантичної дислексії.</p> <p>1. Розвиток складового синтезу.</p> <p>Робота зі складом: <i>називання складу</i>, що вимовляється окремими звуками, викладання його з азбуки та читання; <i>називання слів</i>, які вимовляються окремими звуками, що викладаються з азбуки та їх читання; називання цілісних слів, які вимовляються складами; складання слів із складів, поданих безладно; <i>називання речення</i>, що вимовляється складами.</p> <p>2. Розвиток граматичної будови мовлення.</p> <p>Робота над розумінням прочитаних слів, речень і тексту: <i>читання слова</i> та показ відповідної картинки; читання слів і відповіді на питання; знаходження в прочитаному реченні слів, <i>читання речень</i> і показ відповідних картинок; читання речення і відповіді на питання за його змістом; доповнення речення та</p>	<p>Розвиток оволодіння навичками роботи зі складом, словом, реченням та закріплення поняття «склад», «слово», «речення» на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток практичного оволодіння навичками читання складів, слів, речень, тексту на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Послугується навичкою роботи зі складом, словом, реченням.</p> <p>Виконує різні вправи спрямовані на розвиток читання складів, слів, речень, тексту.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>прочитаного речення іншими словами (за допомогою питань); повторення прочитаного речення; знаходження в прочитаному тексті відповідей на поставлене питання; розкладання серії сюжетних картинок відповідно до прочитаного тексту; вибір із тексту речення, що відповідає сюжетній картинці; читання тексту та знаходження зайвих картинок у серії сюжетних картинок; після читання тексту розміщення сюжетних картинок; знаходження помилки в послідовності сюжетних картинок; знаходження помилки в прочитаному тексті на основі правильної послідовності в серії сюжетних картинок.</p> <p>Уточнення синтаксичних зв'язків між словами в реченні: робота з деформованим текстом; читання ізольованих речень, складання зв'язного тексту; складання плану прочитаного тексту; переказ прочитаного тексту; формулювання початку прочитаного тексту; формулювання кінця</p>	<p>Розвиток практичного оволодіння навичками розуміння синтаксичних зв'язків між словами у тексті, речень у тексті на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Виконує різні вправи зі словами у реченні, з реченнями в тексті.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>прочитаного тексту.</p> <p>3. Розширення і уточнення лексики. Робота з розширення, уточнення і систематизації словника: підбір синонімів до прочитаного слова; підбір антонімів до прочитаного слова; знаходження в тексті слів-синонімів або слів-антонімів; пояснення значення прочитаних слів; співвідношення прочитаного слова з узагальнюючим поняттям; розширення об'єму узагальнюючого поняття; підбір декількох дієслів до прочитаного слова-іменника; підбір визначень до прочитаного слова іменника; характеристика предмета чи живої істоти на основі прочитаного.</p> <p>Корекція оптичної дислексії. 1. Формування зорового сприймання і упізнавання. Формування зорового гнозису: називання контурних зображень предметів; недомальованих контурних зображень предметів; називання перекреслених контурних зображень</p>	<p>Розвиток практичного оволодіння підбором слів-синонімів, слів-антонімів до прочитаного слова та пояснення його значення на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток зорового гнозису різними засобами на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Володіє навичкою підбору слів-синонімів, слів-антонімів до прочитаного слова та пояснює його значення.</p> <p>Послугується зоровим гнозисом у процесі упізнавання зображень.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>предметів; визначення, що неправильно намалював художник; виділення контурного зображення із фігур накладених одна на одну; розподіл зображення предметів за їх реальною величиною; підбір картинок до певного кольорового фону (червоний, жовтий, синій) та картинок із зображенням кольорових предметів; домальовування незавершених контурних кругів, трикутників; симетричних зображень; складання розрізаних на частини картинок; тести Равена; конструювання з кубиків Кооса.</p> <p>2. Розширення об'єму зорової пам'яті: запам'ятовування 4-5 картинок та знаходження їх серед інших; запам'ятовування 3-5 фігур, цифр або букв та вибір їх серед інших (8-10) (пропонуються тільки приголосні букви); розкладання 3-4 картинок у тій послідовності, в якій вони пред'являлися раніше; розкладання букв, цифр або фігур у пред'явленій послідовності.</p> <p>Розвиток просторового сприймання,</p>	<p>Розвиток зорової пам'яті різноманітними вправами та іграми на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Запам'ятовує фігури, цифри, букви.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>просторових уявлень, зорово-просторового аналізу та синтезу. Диференціація правих і лівих частин тіла: показ провідної руки; піднімання лівої та правої руки, показ олівця лівою і правою рукою; демонстрація книги лівою та правою рукою, показ правої і лівої сторони тіла.</p> <p>Орієнтування в навколишньому просторі: називання просторового розташування предметів по відношенню до дитини, іншого.</p> <p>Визначення елементів графічних зображень і букв із вживання прийменників: визначення просторових співвідношень між 2-3-ма предметами та зображеннями; графічними зображеннями й буквами.</p> <p>Формування буквеного гнозису, диференціація зорових образів букв. Знаходження букв серед графічно схожих; співвіднесення букв виконаних різним шрифтом; визначення букв, що знаходяться в неправильному положенні; називання або запис букв,</p>	<p>Розвиток орієнтування у лівій-правій сторонах тіла на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток орієнтування у просторових співвідношеннях на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток сприймання зорового образу букв із різноманітними вправами на</p>	<p>Виконує правильно різні дії правою чи лівою рукою.</p> <p>Виконує правильно різні дії пов'язані з просторовими співвідношеннями між предметами і зображеннями.</p> <p>Виконує правильно різні вправи з орієнтування у графічно схожих</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>перекреслених додатковими лініями; обведення букв, розфарбовування і змальовування за запропонованим зразком; обведення контура букви, заповнення пунктиром; допис букв; називання букв, накладених одна на одну; визначення правильно і неправильно написаних букв; упізнання букв за їх дзеркальним відображенням; конструювання букв із елементів.</p> <p>Корекція мнестичної дислексії.</p> <p>1. Формування слухового і зорового образу звуку та букви.</p> <p>Формування слухового образу звуків: уточнення артикуляційного та слухового образу звуків з опорою на зорове, слухове, тактильне сприймання, кінестетичне відчуття; виділення звуку із ряду голосних і приголосних звуків; складу; слова; визначення місця звуку в слові; виділення слова з цим звуком у реченні. Звуко-буквенний аналіз і синтез складів, слів.</p> <p>Формування зорового гнозису: називання контурних зображень</p>	<p>уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток сприймання слухового образу звуків на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток зорового гнозису на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>зображеннях і буквах.</p> <p>Послугується звуко-буквенним аналізом і синтезом складів і слів.</p> <p>Послугується зоровим гнозисом і пам'яттю у процесі читання.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>предметів на фоні перекреслених та накладених один на одне зображень; розподіл зображення предметів за їх реальною величиною; розвиток зорової пам'яті.</p> <p>Встановлення зв'язків між звуками та буквами: у відповідності до почутих звуків та букв, відтворення у певній послідовності рядів із 1-2-3-5 звуків.</p> <p>2. Формування асоціації між зоровим і слуховимовним образом звуку.</p> <p>Читання окремих букв: називання букв, знаходження різних графічних зображень букви, показ букв у відповідності із названими звуками.</p> <p>Читання складів: відкритих, прямих, закритих, обернених, зі збігом приголосних (на початку, в середині та наприкінці). Зображення букв, складів у рядку зошита; письмо під диктовку букв, складів.</p> <p>Читання слів: 1, 2, 3-ох складових із різними видами складів: відкритими, прямими, закритими, оберненими.</p>	<p>Розвиток і встановлення зв'язків, асоціацій між зоровим образом букви і слуховимовним образом звуків і букв на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток практичного оволодіння навичками читання букв, різних складів, 1, 2, 3-ох складових слів, простих і складних речень, текстів на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Встановлює зв'язки між звуками та буквами.</p> <p>Виконує правильно різні вправи з читання букв, складів, слів, речень, текстів.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Аналіз слів, зіставлення і порівняння великих і малих букв, знаходження спільного та різного в друкованих і рукописних буквах. Написання слів у рядку зошита (диктування).</p> <p>Читання речень: простих, простих поширених речень з опорою на картки, схеми та без опори. Списування слів, словосполучень і речень, диктування.</p> <p>Читання текстів: казок, оповідань.</p>		
<p>МОДУЛЬ IV. ПИСЬМО (ПРОВІДНІ АНАЛІЗАТОРИ: РУКОМОТОРНИЙ, ЗОРОВИЙ, АРТИКУЛЯЦІЙНИЙ, СЛУХОВИЙ)</p>		
<p>Корекційно-розвиткова робота з дітьми із ЗПР, які мають дисграфію. Корекція акустичної дисграфії.</p> <p>1. Розвиток фонематичного сприймання звуків.</p> <p>Слуховий аналіз мовлення: уточнення слухового та вимовного образу змішуваних звуків із опорою на наявні зорові, тактильні, кінестетичні відчуття.</p> <p>Простий звуко-буквенний аналіз і синтез слів, виділення голосних першого та другого порядку та приголосних на фоні інших звуків (на</p>	<p>Розвиток фонематичного сприймання голосних і приголосних звуків на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Виконує правильно вправи з простого і складного звуко-буквенного аналізу та синтезу слів.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>фоні складу, слова, в наголошеній і ненаголошеній позиції).</p> <p><i>Складний звуко-буквенний аналіз і синтез</i> слів, визначення послідовності, місця знаходження голосних і приголосних звуків та виділення їх із речення і тексту, визначення місця звуку.</p> <p>2. Диференціація змішуваних звуків. Слухова и вимовна диференціація змішуваних звуків: <i>співставлення змішуваних звуків у вимовному та слуховому плані; диференціація голосних звуків і букв першого порядку: ізольовано (написання); в складах, у словах, словосполученнях, реченнях та тексті; диференціація голосних звуків і букв другого порядку; диференціація приголосних свистячих, шиплячих, сонорних звуків і букв; диференціація приголосних звуків і букв: дзвінких-глухих, твердих-м'яких, африкатів.</i></p> <p>3. Співвідношення акустико-артикуляційного образу звуку з буквою. Співвідношення акустико-</p>	<p>Розвиток слухової і вимовної диференціації голосних та приголосних звуків на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток навички співвідношення</p>	<p>Диференціює голосні та приголосні звуки.</p> <p>Співвідносить голосні та приголосні змішувани звуки та букви.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>артикуляційного образу голосних звуків і букв першого порядку (записування ізольованих звуків: у складах і в словах; у словосполученнях; у реченнях і текстах).</p> <p>Співвідношення акустико-артикуляційного образу голосних звуків і букв другого порядку: (записування ізольованих звуків: у складах і в словах; у словосполученнях; у реченнях і текстах).</p> <p>Співвідношення акустико-артикуляційного образу приголосних свистячих, шиплячих, сонорних звуків і букв. Співвідношення акустико-артикуляційного образу приголосних звуків і букв: дзвінких-глухих, твердих-м'яких, африкатів і компонентів, що входять до їх складу (записування ізольованих звуків: у складах і в словах; в словосполученнях; у реченнях і текстах).</p> <p>Корекція артикуляторно-акустичної дисграфії.</p> <p>1. Уточнення артикуляції змішуваних</p>	<p>акустико-артикуляційного образу голосних і приголосних звуків і букв на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток навички правильної вимови</p>	<p>Правильно вимовляє голосні та</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>звуків. Уточнення вимови звуків із опорою на зорове та слухове сприймання, а також на тактильні та кінестетичні відчуття; диференціація мовних і немовних звуків.</p> <p>Голосні звуки першого і другого порядку. <i>Диференціація голосних звуків і букв Я, Ю, Є, Ї в складах, словах, словосполученнях, реченнях і в тексті.</i></p> <p>Позначення м'якості приголосних на письмі за допомогою голосних букв Я, Ю, Є, Ї. Виділення голосних [i-jі], [ja], [ju], [je] у складах, словах, словосполученнях, реченнях.</p> <p><i>Приголосні звуки.</i> Диференціація голосних і приголосних звуків.</p> <p>Знайомство з символами та «опорами» для позначення звуків на письмі.</p> <p>Уточнення артикуляції змішуваних звуків. Зіставлення звуків у вимовному та слуховому плані.</p> <p>Розвиток фонематичного сприймання: знайомство зі звуками (мовними і немовними); виділення певних звуків на рівні складу, слова,</p>	<p>голосних і приголосних звуків на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток навичок фонематичного сприймання голосних і приголосних звуків на уроках і корекційно-</p>	<p>приголосні змішувані звуки.</p> <p>Правильно сприймає фонему голосних і приголосних звуків.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>словосполучення, речення і тексту; визначення положення звуку по відношенню до інших звуків; навчання простим і складним формам звуко-буквенного аналізу та синтезу слів.</p> <p>2. Автоматизація голосних і приголосних.</p> <p>Автоматизація А-Я, У-Ю, Є-Е, І-Ї змішуваних голосних звуків у складах, словах, словосполученнях, реченнях. Голосні букви Я, Ю, Є, Ї; розвиток фонематичного сприймання, навичок звукового аналізу.</p> <p>Тверді та м'які приголосні. Автоматизація змішуваних твердих і м'яких приголосних звуків і букв: [д'-д] – буква Д; [т'-т] – буква Т; [н'-н] – буква Н; [с-с'] – буква С; [з-з'] – буква З; [л'-л] – буква Л; [р'-р] – буква Р. Уточнення нормативної вимови та визначення на слух твердого звуку з голосними [а, о, у, е, и] та м'якого звуку з голосними [ја, је, ју, јі] на рівні складу, слова і речення.</p> <p>Дзвінки та глухі приголосні. Автоматизація змішуваних дзвінких і</p>	<p>розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток навичок автоматизації голосних звуків і букв на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток навички автоматизації твердих і м'яких приголосних звуків і букв на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Розрізняє голосні звуки та букви.</p> <p>Розрізняє тверді й м'які приголосні звуки та букви.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>глухих приголосних звуків і букв: звуки [б-п] – букви Б і П; звуки [в-ф] – букви В і Ф; звуки [т-д] – букви Т і Д; звуки [к-г] – букви К і г; звуки [г-х] – букви Г і Х; звуки [з-с] – букви З і С; звуки [ж-ш] – букви Ж і Ш; звукосполучення [шч] і звук [тш] – букви Щ і Ч у складах, словах, словосполученнях, реченнях і тексті.</p> <p>Свистячі звуки. Автоматизація свистячих [с, с', з, з', ц, дз, дз'] звуків. Закріплення знань про свистячі звуки. Знайомство з поняттями "складні" та "прості" звуки. Автоматизація змішуваних свистячих [с-з, с-с', з-з', с'-з', з-дз, дз-дз'], [ст]- [дз], [ст]-[ст'] звуків ізольовано, в складах, словах, словосполученнях, реченнях і тексті. Співвідношення звуків із символами та "опорами" для їх позначення на письмі.</p> <p>Шиплячі звуки. Автоматизація шиплячих [ш, ж, ч, дж] звуків. Закріплення знань про шиплячі звуки. Знайомство з поняттями "складні" та "прості" звуки. Автоматизація у</p>	<p>Розвиток навички автоматизації дзвінких, глухих приголосних звуків і букв на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток навички автоматизації свистячих [с, с', з, з', ц, дз, дз'] приголосних звуків і букв на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток навички автоматизації шиплячих приголосних звуків і букв на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Розрізняє дзвінки, глухі приголосні звуки та букви.</p> <p>Розрізняє свистячі приголосні звуки та букви.</p> <p>Розрізняє шиплячі приголосні звуки та букви.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>змішуваних шиплячих [ш-ж], [с-ш], [з-ж], [дж-дз] [тш]-[ш], [тс]-[тш], [тш]-[шч], [тш]-[т] звуків ізольовано, в складах, словах, словосполученнях, реченнях і тексті. Співвідношення звуків із символами та "опорами" для їх позначення на письмі.</p> <p>Сонорні звуки. Автоматизація сонорних [л], [л'], [р], [р'] та [j] звуків. Закріплення знань про звуки. Знайомство з поняттями "складні" і "прості" звуки. Автоматизація змішуваних сонорних [л'-л], [р'-л] звуків. Співвідношення звуків із символами та "опорами" для їх позначення на письмі.</p> <p>3. Диференціація голосних і приголосних звуків.</p> <p>Диференціація голосних А-Я, У-Ю, Є-Е, І-Ї. Голосні букви Я, Ю, Є, Ї. Диференціація голосних звуків і букв Я, Ю, Є, Ї в складах, словах, словосполученнях, реченнях і у тексті. Позначення м'якості приголосних на письмі за допомогою голосних букв Я,</p>	<p>Розвиток навички автоматизації сонорних приголосних звуків і букв на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток навичок диференціації змішуваних голосних звуків і букв на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Розрізняє сонорні приголосні звуки та букви.</p> <p>Розрізняє голосні звуки та букви.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Ю, Є, Ї.</p> <p>Виділення голосних [i-ji], [ja], [ju], [je] в складах, словах, словосполученнях, реченнях, розвиток фонематичного сприймання, навичок звукового та складового аналізу.</p> <p>Списування складів, слів і речень, письмо складів, слів і речень під диктування з виділенням змішуваних звуків та робота з деформованим мовним матеріалом: відновлення пропущених звуків, складів, слів; дописування складів, слів.</p> <p>М'який знак. Співвідношення м'якого знаку з символом і «опорою» для позначення на письмі. Знайомство з схемою слова, де є Ь. Позначення м'якості приголосних за допомогою Ь. М'який знак у функції розподілу. Диференціація Ь у функції пом'якшення і розподілу. Списування складів, слів і речень під диктування з виділенням змішуваних звуків та робота з деформованим мовним матеріалом: відновлення пропущених звуків, складів,</p>	<p>Розвиток навички позначення м'якості приголосних за допомогою Ь на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Правильно позначає на письмі м'якість приголосних звуків за допомогою Ь.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>слів; дописування складів, слів.</p> <p>Тверді та м'які приголосні. Диференціація твердих і м'яких приголосних звуків і букв: звуки [д'-д] – буква Д; звуки [т'-т] – буква Т; звуки [н'-н] – буква Н; звуки [с-с'] – буква С; звуки [з-з'] – буква З; звуки [л'-л] – буква Л; звуки [р'-р] – буква Р. Уточнення нормативної вимови звуків та виділення на слух твердого з голосними звуками [а, о, у, е, и] і м'якого з голосними звуками [ја, је, ју, јі]. Списування складів, слів і речень під диктування з виділенням змішуваних звуків та робота з деформованим мовним матеріалом: відновлення пропущених звуків, складів, слів; дописування складів, слів.</p> <p>Дзвінки та глухі приголосні. Диференціація дзвінких і глухих приголосних звуків і букв: звуки [б-п] – букви Б і П; звуки [в-ф] – букви В і Ф; звуки [т-д] – букви Т і Д; звуки [к-г] – букви К і г; звуки [г-х] – букви Г і Х; звуки [з-с] – букви З і С; звуки [ж-ш] – букви Ж і Ш; звукосполучення [шч] і</p>	<p>Розвиток навички диференціації твердих і м'яких приголосних звуків і букв на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток навички диференціації дзвінких і глухих приголосних звуків, букв на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Правильно диференціює тверді та м'які приголосні звуки та букви.</p> <p>Правильно диференціює дзвінки та глухі приголосні звуки, букви.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>звук [тш] – букви Щ і Ч.</p> <p>Диференціація. Диференціація складів і слів із звуками: дзвінками [б], [д], [в], [з], [ж], [г], [ґ]; глухими [ф], [с], [ш], [к], [х]; свистячими [с, с', з, з', ц, дз, дз']; шиплячими [ш-ж], [с-ш], [з-ж], [дж-дз] [тш]-[ш], [тс]-[тш], [тш]-[шч], [тш]-[т]; сонорними [л], [л'], [р], [р'] та [j] (ізолювано, в складах, словах, словосполученнях, реченнях і текстах). Списування складів, слів і речень, запис складів, слів і речень під диктування з виділенням змішуваних звуків та робота з деформованим мовним матеріалом: відновлення пропущених звуків, складів, слів; дописування складів, слів.</p> <p>Корекція дисграфії на ґрунті порушеного мовного аналізу та синтезу.</p> <p>1. Розвиток фонематичного аналізу слів.</p> <p>Розрізнення голосних звуків.</p> <p>Поняття «звук», «буква», голосні-приголосні звуки. Голосні звуки та букви. Розвиток простих форм</p>	<p>Розвиток навичок диференціації приголосних звуків і букв (дзвінких і глухих; свистячих, шиплячих і сонорних) на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток розрізнення голосних і приголосних звуків.</p> <p>Формування вміння робити звуковий, буквенний аналіз голосних звуків на</p>	<p>Правильно диференціює склади та слова із дзвінками, глухими, шиплячими та сонорними приголосними звуками.</p> <p>Виконує звуковий і буквенний аналіз голосних звуків.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>фонематичного аналізу та синтезу: виділення першого наголошеного голосного в слові; виділення першого приголосного в слові; виділення останнього приголосного в слові; виділення голосного з середини слова; визначення місця звуків у слові (початок, середина, кінець). Знаходження сильних та слабких позицій звуків та підбір слів із певним звуком у різних позиціях.</p> <p>Розвиток складних форм фонематичного аналізу та синтезу: визначення послідовності звуків, визначення кількості звуків, положення звуку в слові відносно інших звуків.</p> <p>Звуко-буквенний аналіз слів. Звуки і букви А, У, О, Е, И, І.</p> <p>Розрізнення приголосних звуків і букв. Приголосні звуки та букви. Розвиток простих форм фонематичного аналізу та синтезу; виділення приголосних звуків серед інших звуків у словах (визначення наявності або відсутності звуку в слові); виділення</p>	<p>уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток розрізнення приголосних звуків, вміння робити звуко-буквенний аналіз приголосних звуків на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Виконує правильний звуковий і буквенний аналіз приголосних звуків.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>звуку на початку, в середині та у кінці слова. Розвиток складних форм фонематичного аналізу та синтезу: визначення послідовності та кількості звуків у слові, визначення місця звуку в слові відносно інших звуків.</p> <p>Звуко-буквений аналіз. Букви Р-Л, М-Н, Б-П, Г-К, В-Ф, Д-Т, З-С, Ж-Ш.</p> <p>2. Розвиток складового аналізу та синтезу.</p> <p>Розрізнення складів, слів. Уточнення поняття «склад». Вимовляння слів за складами, складання графічної схеми слів за кількістю складів, додавання складу до цілого слова під картинкою, визначення кількості складів у слові та їх послідовності, вигадування слів із певною кількістю складів, розкладання слів-картинок під певними числами, запис складів. Наголос. Наголошений склад. Наголошена голосна.</p> <p>Розвиток складового аналізу і синтезу. Складовий аналіз і синтез. Фонематичний аналіз прямих, обернених складів. Диференціація</p>	<p>Розвиток розрізнення складів і слів, вміння робити складовий аналіз, синтез слів на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Розрізняє склади та слова й виконує складовий аналіз, синтез слів.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>відкритих і закритих складів. Склади. Складовий аналіз 2-ох, 3-ох складових слів. Диференціація 1-го, 2-ох, 3-ох складових слів.</p> <p>3. Розвиток мовного аналізу та синтезу.</p> <p>Розрізнення слів, словосполучень, речень, текстів. Уточнення поняття «слово», «словосполучення», «речення», «текст». Визначення кількості та послідовності слів у реченні, підбір речень із певною кількістю слів за графічною схемою, створення речень і слів із поданих окремо, визначення закінчення речення в тексті, в якому відсутні розділові знаки. Диференціація прийменників і префіксів. Розвиток навичок мовного аналізу та синтезу.</p> <p>Корекція аграматичної дисграфії.</p> <p>1. Формування морфологічних узагальнень.</p> <p>Розвиток навичок словотворення. <i>Споріднені слова.</i> Уточнення поняття «споріднене слово». Підбір споріднених слів. Знайомство з однокорінними</p>	<p>Розвиток розрізнення слів, словосполучень, текстів, вміння робити мовний аналіз і синтез речень на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток навичок словотворення суфіксальним способом, за допомогою префіксів на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Розрізняє слова, словосполучення, тексти та послуговується навичкою мовного аналізу та синтезу.</p> <p>Володіє морфологічним аналізом складу слова.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>словами. Диференціація однокорінних та споріднених слів. Поповнення словника та розвиток навичок словотворення.</p> <p><i>Корінь слова.</i> Уточнення поняття «корінь». Диференціація однокорінних і споріднених слів. Співвідношення слів за схемою. Виділення єдиного кореня і правопис споріднених і однокорінних слів.</p> <p><i>Префікс.</i> Уточнення поняття «префікс». Тренування в знаходженні префіксів у словах. Графічне позначення префіксів. Правопис префіксів. Розвиток часових і просторових уявлень. Розвиток зорової і слухової уваги. Творення нових слів за допомогою префіксів. Робота з антонімами.</p> <p><i>Суфікс.</i> Уточнення поняття «суфікс». Пояснення значення різних суфіксів. Збагачення словника: утворення іменників із зменшувально-пестливим значенням. Вибір суфіксів.</p> <p><i>Морфологічний склад слова.</i> Уточнення понять «корінь», «префікс», «суфікс» і</p>		

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>«закінчення». Формування навичок складового розбору слів. Уточнення значення слів. Робота з антонімами, синонімами.</p> <p><i>Прийменники.</i> Уточнення понять про прийменник як ціле слово. Вибір прийменників.</p> <p>Розвиток навичок словозміни.</p> <p><i>Слова-предмети.</i> Знайомство із словами-предметами. Збагачення номінативного словника. <i>Вживання іменників у формі однини та множини.</i> Знайомство з поняттям числа. Словозміна. Формування навички утворення форм однини та множини іменників. <i>Уживання іменників різного роду.</i> Уточнення поняття «роду». Тренування в постановці питання до іменників різного роду, складовий розбір слів. <i>Уживання іменників у непрямих відмінках.</i> Уточнення відмінкових форм іменників. Диференціація називного і знахідного, родового та знахідного відмінків. Формування навичок словозміни.</p>	<p>Розвиток навичок словозміни за формами при збереженні лексичного значення: за відмінком, числом, родом, часом на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Вправляється у словозміні іменників.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Розвиток навичок узгодження слів. <i>Слова-ознаки.</i> Підбір ознак до предмета. Робота зі словозміни та словотворення. Розвиток навички постановки питань до слів-ознак. Співвідношення слів, що позначають ознаки предметів зі схемою. <i>Узгодження прикметників із іменниками в роді та числі.</i> Робота з словозміни та узгодження іменників, прикметників із іменниками в роді та числі. Робота з антонімами, синонімами. <i>Узгодження прикметників з іменниками у відмінку.</i> Узгодження іменників з прикметниками в роді. Узгодження імен прикметників із іменниками у відмінку. <i>Слова-дії.</i> Збагачення дієслівного словника. Розвиток навичок словозміни. Підбір дії до предмета. Співвідношення слів, що позначають дії предмета з графічною схемою. <i>Узгодження дієслова з іменником у числі.</i> Узгодження іменників з дієсловами в числі. Збагачення словника дій. <i>Узгодження дієслова з іменником у роді.</i></p>	<p>Розвиток навичок узгодження слів: прикметників із іменниками в роді та числі; прикметників з іменниками у відмінку; дієслова з іменником у числі; дієслова з іменником у роді; дієслова з іменником у часі; узгодження числівників із іменниками в роді та відмінку.</p>	<p>Вправляється в узгодженні слів: прикметників із іменниками в роді та числі; прикметників з іменниками у відмінку; дієслова з іменником у числі; дієслова з іменником у роді; дієслова з іменником у часі; узгодження числівників із іменниками в роді та за відмінком.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>Узгодження дієслова з іменниками в роді. Робота з словозміни. Співвідношення слів-дій із графічною схемою. Робота з антонімами, синонімами.</p> <p><i>Узгодження дієслова з іменником у часі.</i></p> <p>Розвиток навички постановки питання до дієслів. Зміна дієслів у часі. Розвиток просторово-часових стосунків.</p> <p><i>Узгодження числівників із іменниками в роді та відмінку.</i> Правопис числівників. Робота зі словозміни.</p> <p>2. Формування синтагматичних відношень (робота над частинами речення).</p> <p><i>Уточнення понять «словосполучення» і «речення».</i> Види зв'язку в словосполученнях і реченнях. Співвідношення речення з графічною схемою. Побудова складних речень різного типу. Встановлення в складних реченнях причинно-наслідкових зв'язків. Диференціація понять: речення-словосполучення-текст.</p> <p><i>Види зв'язку слів у реченні.</i> Постановка</p>	<p>Розвиток навичок роботи з частинами речення на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Усвідомлює види зв'язку слів у реченні.</p> <p>Встановлює причинно-наслідкові зв'язки в реченнях.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>питання до окремих слів у реченні. Спостереження за зміною смислу речення залежно від перестановки слів, зміни кількості слів. Робота з деформованими реченнями.</p> <p>Текст. Встановлення смислових зв'язків між реченнями в тексті. Уточнення поняття «текст», його ознак: смислова цілісність, закінченість. Виділення логіко-смислових зв'язків у тексті.</p> <p>Корекція оптичної дисграфії.</p> <p>Розвиток зорового аналізу та синтезу.</p> <p><i>Розвиток зорового гнозису:</i> розвиток сприймання кольору, форми, розміру та висоти. <i>Розвиток буквенного гнозису:</i> сприймання кольору, форми, розміру та висоти букв і диференціація розташування елементів букв.</p> <p>Уточнення і розширення об'єму зорової пам'яті: розвиток запам'ятовування форми предметів; розвиток запам'ятовування кольору; розвиток запам'ятовування послідовності і кількості предметів, геометричних фігур і лише потім – букв.</p>	<p>Розвиток навичок роботи з текстом на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток навичок зорового аналізу і синтезу, буквенного гнозису на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Встановлює смислові зв'язки між частинами тексту (самостійно чи з допомогою).</p> <p>Запам'ятовує форму предметів, колір, послідовність і кількість предметів, геометричні фігури та букви.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>2. Орієнтування у навколишньому просторі. Орієнтування у схемі тіла. <i>Розвиток орієнтування у правій-лівій стороні, нозі, руці, усіх частинах тіла; розвиток часових уявлень: учора, сьогодні, завтра, післязавтра; пори року; місяці; дні тижня; час доби; розвиток просторових уявлень, розуміння просторових прийменників.</i> Конструювання букв, побудова букв із елементів. <i>Знаходження букви серед графічно схожих букв І, Ш, Щ, Ц. Визначення місця знаходження предмета, букви. Визначення місця знаходження фігур. Порівняння букв із правильно і дзеркально написаними буквами: У-Д (верх-низ), З-Е (право-ліво).</i> Конструювання, реконструювання букв. <i>Конструювання рельєфних букв із закритими очима, обведення контура букв, малювання букв у повітрі, вирізування букв із картону, паперу, ліплення букв із пластиліну, згинання</i></p>	<p>Розвиток навички орієнтування у схемі тіла на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток навички з конструювання букв, побудова букв із елементів на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p> <p>Розвиток навичок із конструювання, реконструювання букв на уроках і корекційно-розвиткових заняттях.</p>	<p>Розуміє часові та просторові відношення та орієнтується в схемі тіла.</p> <p>Диференціює правильно та дзеркально написані букви.</p> <p>Усвідомлює цілісний образ букв.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
<p>букв із дроту. Реконструювання букв, перевтілення однієї в іншу: шляхом додавання, убавляння, зміни просторового розташування елементів букв (Щ→Ц, Н→П).</p> <p>3. Формування зв'язку між вимовою звуку і його графічним зображенням на письмі.</p> <p>Уточнення вимови голосних і приголосних звуків та їх зображення на письмі. Автоматизація змішуваних і взаємозамінних букв. Диференціація змішуваних і взаємозамінних букв. Диференціація голосних букв: ізольовано (написання); в складах, словах; в словосполученнях; в реченнях і текстах. Диференціація голосних і приголосних букв: ізольовано; в складах, словах; в словосполученнях; в реченнях і текстах. Диференціація приголосних: ізольовано; в складах, словах; в словосполученнях; в реченнях і текстах.</p> <p>Запис букв алфавіту під диктування, ізольовано в складах та словах. Словесне написання букв, складів, слів,</p>	<p>Розвиток навичок зв'язку між вимовою звуку і його графічним позначенням на письмі.</p>	<p>Володіє правильною вимовою голосних і приголосних звуків та позначає їх на письмі буквами.</p>

Зміст корекційно-логопедичної роботи (реалізує вчитель-логопед)	Зміст роботи з розвитку мовлення (реалізує вчитель початкових класів)	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень /учениця)
1	2	3
речень, тексту.		

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень/ учениця)
1	2

МОДУЛЬ V. СПІЛКУВАННЯ

<p>Простір спілкування. Спілкування у просторі соціуму. Національний мовленнєвий етикет та правила поведінки під час спілкування. Ознайомлення з етимологією найпростіших українських формул мовленнєвого етикету в українській родині. Ознайомлення з особливостями національного етикету в українській родині. Вживання українських формул мовленнєвого етикету в громадських місцях із урахуванням віку та статусу людей, з якими відбувається спілкування.</p>	<p>Знає та доречно вживає найпростіші формули мовленнєвого етикету (добрий день, до побачення, спасибі, на добраніч).</p> <p>Знає про національні традиції звертання дітей до батьків в українській родині, прагне підтримувати ці традиції в своїй сім'ї.</p> <p>Знає і правильно записує українські формули мовленнєвого етикету.</p> <p>Свідомо вживає формули мовленнєвого етикету в спілкуванні з людьми різного віку, статусу.</p> <p>Дотримується правил етикету в громадських місцях.</p>
---	---

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень/ учениця)
1	2
<p>Спілкування як співпраця. Розвиток вміння слухати та розуміти партнера, планувати й злагоджено виконувати спільну діяльність, розподіляти ролі, взаємно контролювати дії один одного і вміти домовлятися. Формування вміння колективного обговорення завдань.</p> <p>Спілкування як рефлексія. Розвиток соморефлексії і рефлексії іншого та рефлексії соціально-комунікативної ситуації.</p> <p>Спілкування у просторі культури. Парасоціальне спілкування з медіаперсонажем (з анімаційного серіалу чи мультфільму). Етичний аспект: чіткість орієнтирів – визначеність позитивних і негативних персонажів. Когнітивні характеристики: сюжети, пов'язані зі спілкуванням і з різними відносинами між персонажами (дружба, ворожнеча, домінування, підпорядкування, допомога, заздрість та ін.), їх різні позиції з конфліктами та їх вирішенням. Емоційний аспект: спектр емоційних переживань виходить за межі ситуативних вражень, а ключове переживання залишається в позитивному діапазоні з можливими варіаціями та відтінками. Моделі поведінки персонажів: герой пов'язаний з іншими персонажами. Персонажі демонструють особистісні варіанти взаємодії з партнером та різні моделі вирішення конфліктів. Головний герой втілює найбільш ефективні та конструктивні способи вирішення конфліктів.</p>	<p>Встановлює комунікативні контакти з однокласниками та ввічливо звертається до вчителів, старших школярів, технічного персоналу.</p> <p>Усвідомлює власну діяльність і висловлюється з цього приводу.</p> <p>Свідомо ставиться та аналізує діяльність однокласника (іншої людини) й висловлюється з цього приводу.</p> <p>Ідентифікується з конкретним персонажем, носієм певної позиції, точки зору, з яким вступає у віртуальну взаємодію.</p> <p>Намагається взаємодіяти з дорослими та однолітками за сюжетом мультфільму та приміряє на себе роль конкретного персонажа, носія певної позиції, точки зору, вступає у взаємодію з іншими персонажами – іншими точками зору.</p> <p>Виявляє у процесі бесіди розуміння інших персонажів (точок зору).</p> <p>Розуміє, що конфлікт є негативним виявом взаємодії з іншою людиною.</p>

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень/ учениця)
1	2
<p>Спілкування у просторі природи. Етичні бесіди, діалоги та полілологи про доброзичливе ставлення до тварин і рослин. Усвідомлене ставлення, ідентифікація та емпатія з тваринами, рослинами.</p> <p>Спілкування у просторі персоналізованого «Я». Формування позитивного образу Я: «соціального Я», «внутрішнього Я» та «соціокультурного Я». Казковий герой як носій соціокультурних цінностей оптимально реалізує функцію ініціювання та організації спілкування в ході ігрової діяльності. Створення комунікативного простору: введення ритуалу привітання, форм і способів звертання один до одного, що допомагають ефективному спілкуванню.</p>	<p>Вміє звертатися та виявляє доброзичливе ставлення до рослин і тварин (дитина лагідно торкається листя, кори, квітки, шерсті тварин, пір'я птахів, не робить різких рухів біля них аби не злякати, не потривожити; стримує бажання надокучати тваринам, особливо тим, які легко потрапляють до рук – комахам, дощовим черв'якам, молюскам, земноводним, беззахисним пташеняттям, дитинчатам свійських тварин).</p> <p>Виявляє емпатію (співчуття) природній біді в довкіллі (наприклад, голодна кішка довго й голосно – нявчить, сріблясте павутиння порвала гілка, стебло ромашки густо вкрите попелицями тощо).</p> <p>У своїх висловлюваннях діти звертають увагу на «внутрішнє Я» людини, на такі моральні інстанції, як «совість», «доброта».</p> <p>Виявляють протиріччя, висловлюють різні точки зору, при цьому уважно</p>

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень/ учениця)
1	2
<p>Казковий герой як організатор діалогу дитини зі світом. Казковий герой створює простір діалогу. Діалог реалізується героєм через використання суперечливих ситуацій, зіставлень, порівнянь, ситуацій «незнання». Важливо вислухати кожну думку дитини. У такому діалозі у дітей з'являється можливість висловлювати свою точку зору, вислухати уважно один одного, орієнтуватися на думку інших. Дорослий стає учасником діяльності дитини (займає рефлексивну позицію відносно змісту продуктивної діяльності), а також стає здатним до діалогу (чує і слухає дітей, відповідає на запитання, які актуальні для дитини). На заняттях поступово вводити дитину в світ власного Я та Я Іншого за тематичними заняттями: «Основи спілкування», «Хто Я?», «Який Я?», «Світ навколо мене».</p> <p>Час спілкування. Розуміння причин і прогноз учинків Іншого. Формування довільності як компонента мовленнєвої діяльності, оволодіння планувальною функцією мовлення. Розвиток уміння планувати майбутню роботу, визначати шляхи та засоби досягнення навчальних цілей. Формування вміння здійснювати контроль за власною діяльністю, оволодіння контрольно-оцінними діями.</p> <p>Ознайомлення дітей із різними соціально-комунікативними ситуаціями: ситуаціями-ілюстраціями, ситуаціями-вправами, ситуаціями-змаганнями, ситуаціями-оцінками, ситуаціями морального вибору в яких актуалізується необхідність визначення можливих причин поведінки (власної та Іншого) й розвивається здатність до прогнозу дій і вчинків людей.</p>	<p>слухають та розуміють один одного. Виявляють у висловлюваннях спрямованість на іншу людину.</p> <p>Відповідає на запитання у точній відповідності до завдання. Висловлює власні думки та вміє розгорнуто розповідати про послідовність виконання навчальної роботи. Намагається виявляти розуміння соціальної причинності в термінах існуючих дій та взаємин між персонажами. Розпізнає і намагається розуміти емоції іншої людини в соціально-комунікативних ситуаціях. Розуміє морально-етичні аспекти поведінки Іншого.</p>

Зміст корекційно-розвиткової роботи з формування спілкування	Очікувані результати корекційно-розвиткової роботи (учень/ учениця)
1	2
<p>Цінності спілкування. Присвоєння соціокультурних та морально-етичних цінностей. Ознайомлення дітей із термінальними цінностями, які не можна обґрунтувати іншими, більш загальними або більш важливими цінностями (<i>мрія, фантазія, безпека, знання, гроші, здоров'я</i>). Присвоєння інструментальних цінностей (особистісних рис, що допомагають людині в житті): <i>допитливість, працьовитість, турботливість, щедрість.</i></p>	<p>Розуміє і намагається послуговуватись у спілкуванні з дорослими та однолітками соціокультурними та морально-етичними цінностями. Виявляє у спілкуванні з дорослими та однолітками допитливість, працьовитість, турботливість, щедрість.</p>

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ І НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Рекомендована основна навчальна та навчально-методична література

1. Вашуленко М. С. Українська мова : підруч. для 2 кл. загальноосвіт. навч. закл. з навчанням українською мовою / М. С. Вашуленко, С. Г. Дубовик. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2012. – 180 с. : іл.
2. Вашуленко М. С. Українська мова : підруч. для 3 кл. загальноосвіт. навч. закл. з навчанням українською мовою / М. С. Вашуленко, О.І. Мельничайко, Н. А. Васильківська / за ред. М.С. Вашуленка. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2013. – 192 с. : іл.
3. Вашуленко М. С. Українська мова : підруч. для 4 кл. загальноосвіт. навч. закл. з навчанням українською мовою / М. С. Вашуленко, С. Г. Дубовик, О.І. Мельничайко / за ред. М. С. Вашуленка. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2015. – 192 с. : іл.
4. Вашуленко М.С. Буквар : підруч. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М.С. Вашуленко, О.В. Вашуленко. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2012. – 152 с. : іл.
5. Ляшенко Наталія Володимирівна. Стежинка. Буквар. Підготовчий клас : для спец. загальноосвіт. навч. закл. інтенс. пед. корекції / Н.В. Ляшенко. – Київ : Інкунабула, 2013. – 191 с. : іл.
6. Ляшенко Наталія Володимирівна. Школярник. Читанка: підруч. для 3 кл. спец. загальноосвіт. навч. закл. інтенсив. пед. корекції / Н. В. Ляшенко, Т. М. Хоменко. – Київ: Либідь, 2013. – 247 с. : іл.
7. Марчук Таміла Федорівна. Читанка. 1 клас: підруч. для спец. загальноосвіт. шк. інтенсивної пед. корекції (для дітей із ЗПР) / Таміла Федорівна Марчук; Гол. ред. А. С. Мнищенко.– К. : Либідь, 2013.– 199 с. : іл.
8. Омельченко І. М. Навчальні програми для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку. Літературне читання (для закладів з українською мовою навчання) 1–4 класи. [Електронний ресурс] / І. М. Омельченко, Т. Ф. Марчук. – К., 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/693/navchalni_programi11/ або <http://lib.iitta.gov.ua/8714/>
9. Омельченко І. М. Навчальні програми для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку. Літературне читання (для закладів з російською мовою навчання) 3–4 класи. [Електронний ресурс] / І. М. Омельченко. – К., 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/693/navchalni_programi11/

10. Савченко О. Я. Літературне читання. Українська мова 3 кл: підруч. для загальноосвіт. навч. закл. / О.Я. Савченко. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013. – 192 с. : іл.
11. Савченко О. Я. Літературне читання: 4 кл. підруч. для загальноосвіт. навч. закл. / О. Я. Савченко. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2015. – 192 с. : іл.
12. Савченко О. Я. Літературне читання: підруч. для 2 кл / О.Я. Савченко. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 160 с. : іл.
13. Федорович Л. О. Логопедичне дослідження мовлення дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з використанням «Логопедичного альбому»: метод. рекомендації / Л. О. Федорович. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2014. – 276 с. : табл. – (Бібліотека вихователя дошкільного навчального закладу). – Бібліогр. : с. 219–226.
14. Федорович Л. О. Логопедичний альбом: навч.-метод. посіб. [вид. друге, переробл. та доповн.] / Л. О. Федорович. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2014. – 164 с.
15. Шевчук Л.І. Навчальні програми для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку. Українська мова 1–4 класи. [Електронний ресурс] / Л. І. Шевчук. – К., 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/693/navchalni_programi11/.

Рекомендована додаткова література

1. Армеева И. А. Формирование у детей с ЗПР функционального базиса навыка чтения / И.А. Армеева // Воспитание и обучение детей с нарушениями в развитии. – 2006. – № 3. – С. 27–31.
2. Бартенева Л. І. Самоконтроль як складова орфографічної навички / Л. І. Бартенева // Український логопедичний вісник: зб. наук. пр. – К.: Актуальна освіта, 2012. – Випуск 3. – 115 с.
3. Блинова Л. Н. Уроки общения в начальной школе / Л.Н. Блинова // Диагностика и коррекция в образовании детей с задержкой психического развития. – Москва, 2002. – С. 117–124.
4. Буковцова Н. И. Коррекционно-профилактическая работа по предупреждению оптической дисграфии у детей с задержкой психического развития / Н. И. Буковцова // Логопедия. – 2006. – № 4. – С. 35–38.
5. Вершинина Л. Н. Совместная работа психолога и логопеда в начальной школе: речевые недостатки младших школьников с ЗПР / Л.Н. Вершинина, Е.А. Ипкаева // Начальная школа. – 2007. – № 11. – С. 68–74.
6. Глущенко Ірина Іванівна. Особливості порушення дії ймовірного прогнозування мовлення в молодших школярів із затримкою психічного розвитку / І. Глущенко // Дефектологія. – 2006. – №3. – С. 14–16.

7. Горопашна Ю.М. Конспекти логопедичних занять із навчання правильної вимови звуків [к], [г], [х], [г] дітей дошкільного віку: навч.-метод. посіб. / Ю.М. Горопашна, Т.І. Литвиненко, Л.О. Федорович; за наук. ред. Л.О. Федорович. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2008. – 204 с.
8. Данілавічюте Е. А. Методика викладання теми «Правопис» у молодших класах загальноосвітньої школи для дітей із ТПМ (тема: «Написання глухих і дзвінких приголосних»)/ Е. А. Данілавічюте // Дефектологія. Особлива дитина: навчання та виховання. – 2012. – № 1. – С. 6–13.
9. Дорошенко С. О. Конспекти логопедичних занять із навчання правильної вимови звуків [л], [л'] дітей дошкільного віку: навч.-метод. посіб. / С.О. Дорошенко, І.В. Кацька, Л.О. Федорович; за наук. ред. Л.О. Федорович. – 2-ге вид., виправ. та доповн. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2013. – 184 с. : табл., іл. + папка з картками.
10. Дяченко К. Логопедична читанка / К. Дяченко. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – 224 с.
11. Дяченко К.Г. Інновації в корекції писемного мовлення молодших школярів. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. – 320 с. :іл.
12. Ершова Е. А. Мотивационная готовность младших школьников с ЗПР к овладению письменной речью / Е. А. Ершова // Практическая психология и логопедия. – 2004. – № 4. – С. 73–74.
13. Іванюк Я.Ю. Конспекти логопедичних занять із навчання правильної вимови звуків [т], [т'], [д], [д'] [н], [н'] дітей дошкільного віку : навч.-метод. посіб. / Я.Ю. Іванюк, А.Л. Пістряк, Л.О. Федорович; за наук. ред. Л. О.Федорович. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2009. – 244 с.
14. Ільяна В. М. Технології визначення особливостей рецептивної діяльності у контексті попередження дислексій у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку / В. М. Ільяна // Дефектологія. Особлива дитина: навчання та виховання. – 2012. – № 3. – С. 6–10.
15. Киселева В. А. Некоторые аспекты формирования навыка чтения у детей с ЗПР / В. А. Киселева // Дефектология. – 2007. – № 6. – С. 28–40.
16. Киселева В. А. Речевая деятельность детей с ЗПР: своеобразие или нарушение? / В. А. Киселева // Дефектология. – 2007. – № 3. – С. 3–13.
17. Коваленко О. М. Антонимические связи и отношения в структуре лексикона младших школьников с задержкой психического развития / О. М. Коваленко // Дефектология. – 2002. – № 6. – С. 26–31.
18. Кондратенко Л.О. Технологія попередження дисграфії / Л. О. Кондратенко, О. Ю. Прищепка. – К. : Главник, 2005. – 96 с. : іл. – (серія «Психол. інструментарій»).
19. Коржаева Е.Е. Логопедическая работа с младшими школьниками с ЗПР / Е. Е. Коржаева. – М. : ТЦ Сфера, 2011. – 64 с.
20. Корнев А.Н. Методика диагностики дислексии у детей. Методическое пособие / А. Н. Корнев, О.А. Ишимова. – СПб. : Изд-во Политехнического, ун-та, 2010. – 72 с.
21. Лалаева Р. И. Нарушения речи и их коррекция у детей с задержкой психического развития: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений /

- Р.И. Лалаева, Н.В. Серебрякова, С.В. Зорина. — М. : Гуманитар, изд. центр ВЛАДОС, 2004. — 303 с. — (Коррекционная педагогика).
22. Лапп Е. А. Оценка смыслового и языкового оформления продуктивных письменных работ младших школьников с задержкой психического развития / Е. А. Лапп // Практическая психология и логопедия. — 2006. — №4. — С. 9–14.
23. Лапп Е. А. Составление описательных текстов младшими школьниками с задержкой психического развития / Е. А. Лапп // Воспитание и обучение детей с нарушениями в развитии. — 2008. — № 2. — С. 20—29.
24. Лапп Е. А. Характерные особенности продуктивных письменных работ младших школьников с ЗПР / Е. А. Лапп // Дефектология. — 2006. — № 6. — С. 34–41.
25. Логинова Е. А. Нарушения письма. Особенности их проявления и коррекции у младших школьников с задержкой психического развития: учебное пособие / Под ред. Л. С. Волковой. — СПб. : «ДЕТСТВО-ПРЕСС». 2004. — 208 с.
26. Мазур Н. В. Конспекти логопедичних занять із навчання правильної вимови звуків [с], [с'], [з], [з'], [ц], [ц'], [дз], [дз'] дітей дошкільного віку : навч.-метод. посіб. / Н. В. Мазур, В. М. Романенко, Л. О. Федорович ; за наук. ред. Л. О. Федорович. — 2-ге вид., виправ. та доповн. — Запоріжжя : ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2013. — 388 с. : табл., іл. + папка з картками.
27. Марчук Таміла Федорівна. Навчання читання учнів молодших класів у школі інтенсивної педагогічної корекції : методичні рекомендації для вчителів / Таміла Федорівна Марчук . — Київ : Педагогічна думка, 2008 . — 31 с.
28. Мілевська О. П. Методичні аспекти формування розуміння текстів у молодших школярів із затримкою психічного розвитку / О.П. Мілевська // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / За ред. О.В.Гаврилова, В.І.Співака.— Вип. XVII в двох частинах, частина 2. Серія: соціально-педагогічна. — Кам'янець- Подільський: Медобори-2006, 2011. — С. 159–168.
29. Мілевська О. П. Порівняльна характеристика розуміння текстів учнями 4-х класів із ЗПР з нормою розумового розвитку / О. П. Мілевська // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія соціально-педагогічна. Вип. 23 ; Ч. 3 / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка ; [редкол.: Бондар В. І. та ін.]. — Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2013. — С. 183-191.
30. Мілевська О. П. Психолого-педагогічний аналіз сучасних методичних підходів до навчання розуміння текстів у початковій школі / О.П. Мілевська // Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. — Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. — Вип. 5. — С. 321-333.

31. Момот Т. П. Попередження і подолання дислексій та дисграфій у дітей сьомого року життя: навчально-методичний посібник вчителя-логопеда / Т. П. Момот. – Черкаси: ЧОПОПП, 2011. – 92 с.
32. Олефір О. І. Конспекти логопедичних занять із навчання правильної вимови звуків [ш], [ж], [ч], [дж] та звукосполучення [шч] дітей дошкільного віку : навч.-метод. посіб. / О. І. Олефір, А. В. Патинка, Л. О. Федорович ; за наук. ред. Л. О. Федорович. – 2-ге вид., виправ. та доповн. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2014. – 272 с. : табл., іл. + папка з картками.
33. Павлова Т. А. Формирование пространственного ориентирования как профилактика нарушений письма у детей с задержкой психического развития / Т. А. Павлова // Воспитание школьников. – 2003. – № 5. – С. 35–43.
34. Рібцун Ю. В. Роль латералізації функцій головного мозку в навчанні дітей із вадами мовлення / Ю. В. Рібцун // Вісник Інституту розвитку дитини : зб. наук. пр. – Вип. 26. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – С. 95–98. – (Серія «Філософія. Педагогіка. Психологія»).
35. Садовникова И. Н. Коррекционное обучение школьников с нарушениями чтения и письма. Пособие для логопедов, учителей, психологов дошкольных учреждений и школ различных типов. – М. : АРКТИ, 2005. – 400 с: ил.
36. Семаго Н. Я. Методика формирования пространственных представлений у детей дошкольного и младшего школьного возраста: практ. пособие / Н. Я. Семаго. – М. : Айрис-пресс, 2007. – 112 с.
37. Семаго Н. Я. Формирование пространственных представлений у детей. Дошкольный и младший школьный возраст: Методическое пособие и комплект демонстрационных материалов / Н. Я. Семаго. – М. : Айрис-пресс, 2005. – 384 с.
38. Трофименко Л. І. Механізми засвоєння лексико-граматичних одиниць мови учнями молодшого шкільного віку із нерізко вираженим загальним недорозвитком мовлення / Л. І. Трофименко // Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання. – 2013. – № 1. – С. 9–13.
39. Цукерман Г. А. Развитие письменной речи младших школьников средствами обучения / Г. А. Цукерман, О. Л. Обухова // Культурно-историческая психология. – 2014. – № 1. – С. 34–44.

